

Bhagavadgītā

Sanskriti keelest tõlkinud ja kommenteerinud Linnart Mäll
Tartu 2000

Orig. tiitel Śrīmadbhagavadgītā, with the commentaries
Edited by WASUDEW LAXMAN SĀSTRĪ PANSĪKAR
Munshiram Manoharlal Publishers Pvt. Ltd

Kirjastus Biblio, Oü Greif trükikoda

Eessõna

"Bhagavadgītā" eestikeelse tõlke ilmumisest on möödunud kakskümmend aastat. Mõne kuu eest tegi kirjastus Biblio ettepaneku see uuesti välja anda ja ma jäin meeeldi nõusse, keeldusin aga lihtsast ümbertrükist.

Kakskümmend aastat on pikk aeg. Vahepeal on indoloogiasse lisandunud hulk materjale, mis avavad "Gītā" seni varjatud aspekte. Originaalteksti kõrval olen nüüd saanud kasutada ka India keskaegsete õpetlaste kommentaare.

Töö mitmete teiste muistsete teostega on minus süvendanud juba tookord tärganud veendumust, et "Bhagavadgītā" on üks tõelistest humanistlikest baastekstidest. Muidugi ei saa alahinnata selle teisi külgi, näiteks mütolooilist, religioosset, filosoofilist, psühholoogilist ja kunstilist, samuti ka seda, et "Gītā" najal on kujunenud mitu voolu hinduismis ja muidugi ka ameerikalik krišnaism.

Seega oli põhjusi tõlke ümbertöötamiseks enam kui küllalt ning sõandaksin öelda, et nüüd on tegu täiesti uue tõlgendusega. Humanistliku baasteksti kontseptsioonist annab lugejale ülevaate sissejuhatav artikkel "'Gītā" kui humanistlik baastekst."

"Bhagavadgītā" kuulub nende väheste teoste hulka, mis on inimkonna ajaloo kulgu mõjutanud väga suures ulatuses, ja mitte üksnes Indias, vaid ka kaugel väljaspool selle piire. See toime jätkub tänini.

Järelikut kehtib "Gītā" väide INIMESE kui JUMALA ja JUMALA kui INIMESE samasusest ka praeguses kultuurisituatsioonis kui üks võimalus ületada oma tühine mina ja asuda maailmakõiksuse mõistmise teele.

SISUKORD

[Eessõna](#)

[“Gītā” kui humanistlik baastekst](#)

BHAGAVADGĪTĀ

- I. [Ardžuna meelemasenduse jooga](#)
- II. [Arutlusejooga](#)
- III. [Tegudejooga](#)
- IV. [Teadmisega tegudest eraldumise jooga](#)
- V. [Tegudega eraldumise jooga](#)
- VI. [Eneseohjeldamise jooga](#)
- VII. [Teadmise ja teadmiste jooga](#)
- VIII. [Hävimatu Brahma jooga](#)
- IX. [Kuningliku teaduse ja kuningliku saladuse jooga](#)
- X. [Ilmingujooga](#)
- XI. [Kõiksuskuju nägemise jooga](#)
- XII. [Pühendumusejooga](#)
- XIII. [Põllu ja põlluharija erinevuse jooga](#)
- XIV. [Kolme loomujoone erinevuse jooga](#)
- XV. [Kõrgeima isiksuse jooga](#)
- XVI. [Jumalikkuse ja demonlikkuse erinevuse jooga](#)
- XVII. [Kolmesuguse usu erinevuse jooga](#)
- XVIII. [Vabanemise ja eraldumise jooga](#)

[Kommentaare](#)

[Nimeseletusi](#)

“GĪTĀ” KUI HUMANISTLIK BAASTEKST

Aja kulgemisel ilmnevaid nihkeid ühiskondlikus elus ehk ajalugu saab kirjeldada ja seletada mitmest vaatenurgast. Eelkõige oleneb nende valik sellest, milliseid nähtusi ja tendentse kirjeldaja või seletaja peab ajaloo suunda määravateks või isegi liikumapanevateks jõududeks. Nendeks on peetud näiteks muutuseid tootmis- ja vahendustegevuses ehk teisisõnu majanduselus või siis sündmuseid riikide sees ja vahel (näiteks diplomaatias või sõjatandritel) ehk teisiti öeldes poliitikas. Nendeks on peetud ka mütoloogiliste, religioossete, filosoofiliste, kunstiliste ja ideoloogiliste kujutluste teisenemisi, uuenemisi ja hääbumisi ehk muutuseid vaimuvallas ja veel mõndagi muud. Siinsete ridade kirjutaja peab viimase paari aastatuhande ajalookulu suurimateks mõjutajateks humanistlikke baastekste.

Hoolimata nende suurest mõjust ei ole humanistlikke baastekste tegelikult kuigi palju. Neid loodi või need ilmusid või tekkisid või kujunesid (mitme sõna kasutamine eespool viitab tekstide tekkeprotsessi komplitseeritusele; edaspidi on kasutatud vaid ühte: ‘kujunema’) Vana Maailma mitmes piirkonnas kindlal ajalooperioodil. Seda iseloomustab juba palju varem kujunema hakanud, kuid pikaks ajaks teadvustamata jäänud uue ühiskondliku mõõtme selge

väljajoonistumine, mida tollal tähistati erinevates kohtades erinevate sõnadega, kuid mida praegu võib kõige üldsõnalisemalt nimetada kultuuriks.

Ilmselt hakati samal ajal selgelt mõistma, et inimsugu on midagi rohkemat, kui vaid osa ümbritsevast loodusest, ja inimesiksus midagi enam, kui lihtsalt suguharu või hõimu või polise või riigi liige ja selle traditsioonide ning mütoloogiliste ja religioossete kujutluste kandja. Küllap ka siis hakati esmakordselt tunda isikliku olemasolu vaeva, mis kõige muu kõrval leidis väljenduse enesele ja teistele esitatud küsimustes: “Kuidas olla?”, “Milleks olla?”, “Mida teha?”, “Kuidas ennast parandada või muuta ehk kuidas teiseks või uueks saada?” Need küsimused kõik eeldavad kohuse- ja vastutustunde teadvustamist ning olgu siin vahe-märkusena lisatud, et eneseõigustusest virgutatud nn, eksistentsiaalsed küsimused stiilis: “Kas olla või mitte olla?” ei olnud tollal ilmselt populaarsed.

Kuigi absoluutses ajaskaalas ei lange too periood ja järelikult ka humanistlike baastekstide kujunemine regiooniti mitte päris täpselt kokku, võib siiski mõningase üldistusena väita, et see juhtus ajavahemikus - VI sajand kuni +II sajand, kusjuures mõni tekst on lõpliku kuju saanud veelgi hiljem.

Järgnevalt püüan lühidalt selgitada, mida see mõiste tähendab. Sõna ‘baastekst’ viitab muidugi teosele, mis on olnud aluseks uutele tekstidele; seega on tegemist teosega, mis aja kulgedes on toiminud tekstigeneraatorina. Tõelisel baastekstil on võime tekitada määramatu aja vältel ükskõik kui suurel hulgal uusi tekste ja need ei pea sugugi olema kirjalikult fikseeritud, vaid võivad ja enamikul juhul esinevadki kas suulise kõne või arutluse kujul või isegi mõtte-lise tegevusena (järelemõtlemine, mõttemõlgutus, mõtlus, meditatsioon).

Humanistlikul baastekstil on eriline suunitlus, mida väljendab sõna ‘humanistlik’. Eesti keeles on sellel võõrsõnal põhiliselt kaks vastet: ‘inimlik’ ja ‘inimeselik’ ehk ‘inimpärane’, mõlema tähenduskaala on aga, nagu teada, küllaltki hajuv. Sellepärast olgu täpsustavalt öeldud, et ‘humanistlik baastekst’ on niisugune baastekst, mida iseloomustab ühelt poolt inimese kui niisuguse (teisisõnu, kui liigi ja kui üksikisiku) ülendamine olemasolu keskseks ja määravaks nähtuseks, teiselt poolt aga niisuguste “inimlike” omaduste rõhutamine inimestevahelises suhtluses, nagu väarikus, inimarmastus, kaastunne, vägivallatus, vastutustunne, kohusetundlikkus, aupaklikkus jt.

Kuigi iga humanistlik baastekst on kujunenud oma kindla kultuuri kontekstis, mille mõju on avaldunud selle sisus ja vormis nii suures ulatuses, et esmapilgul võib tunduda raske, kui mitte üldse võimatu neid ühise nimetaja alla viia, on sarnasusi ja ühiseid jooni selleks siiski piisavalt, ning need puudutavad nii tekstide kujunemisprotsesse ja ülesehitust (A), nendes esitatud õpetusi (B), kui ka nende vahetut ja kaudset mõju (C). Esitame järgnevalt olulisemad:

***

A1. Humanistlikud baastekstid kujunesid küllaltki arenenud kultuurikeskkonnas, mida iseloomustab kirja ning üldaktsepteeritud ja mõnel juhul isegi ainuvalitseva religioosse ja mütoloogilise mõttemaailma olemasolu, aga ka püüd ühel või teisel viisil kinnistada ühiskondlikku hierarhiat. Samaaegselt on täheldatav ka tendents olemasolevat ümber mõtestada ning uusi ideid esitada.

A2. Nendel tekstidel on nominaalsed autorid, kellele viitavad needsamad tekstid ja nende põhjal kujunenud traditsioon.

A3. Need tekstid esitavad kindlat Õpetust. See Õpetus on pandud kindla Õpetaja suhu, kellel on selle kuulutamiseks kindel missioon. Tekstides on suuremal või vähemal määral kirjeldatud ka Õpetaja elusündmuseid.

A4. Kuigi Õpetajad pidid nende päritolu ja haridustaseme tõttu kindlasti kirjaoskajad olema, kuulutasid nad oma Õpetusi suuliselt, nii et need fikseeriti kirjalikult hiljem kas vahetute õpilaste või õpetusetraditsiooni edasikandjate poolt. Et ka pärast seda jätkus tekstide redigeerimisprotsess, siis said need lõplikult viimistletud (kanoonilise) kuju veelgi hiljem.

A5. Sellest hoolimata on kõigis humanistlikes baastekstides täheldatav kindel autori-pärasus, mis puudutab nii kirjeldusi kui ka Õpetuse esitamiskiisi. See ja mitmed teised humanistlike baastekstide iseärasused on ikka ja jälle tekitanud arvamusi, et Õpetuse tegelikud kuulutajad on need, keda peetakse nominaalseteks autoriteks või siis hoopis tundmatud isikud ja Õpetaja on kas täiesti väljamõeldud või üldistatud kirjanduslik kuju.

A6. Õpetajat kirjeldatakse kui ühel või teisel moel ebatavalist isikut, kellele on omistatud erakordseid, üleloomulikke ja otse jumalikke omadusi.

A7. Ometi on humanistlikes baastekstides toonitatud ka Õpetajate inimlikke jooni ja isegi nõrkusi. Kõik nad on hetketi kurvad, kui neid ei mõisteta ja tihti kahtlevad nad oma missiooni otstarbekuses. Nad ise ei pea end sugugi ainulaadseks ja teistest inimestest kõrgemaks, vaid arvavad ja otse ootavad, et teised neid järgiksid ja nendesugusteks saaksid. See puudutab eriti nende suhteid õpilastega, kellest nii mõnigi on veendunud, et on tasemelt Õpetajast niivõrd üle, mis annab talle õiguse isegi reeta.

***

B1. Õpetus, mida üks või teine humanistlik baastekst esitab, on vormilt, sisult ja terminoloogiliselt seotud kindla kultuurikeskkonnaga, mille raames see kujunes. Õpetajate endi väidete kohaselt ei olegi nende õpetused päris originaalsed, vaid neid on ühel või teisel viisil varemgi kuulutatud.

B2. Ometi oli kõigi humanistlike baastekstide sõnumi uudsus tegelikult sõna otseses mõttes revolutsiooniline ja mitte üksnes sellepärast, et Õpetused, mida nendes kuulutatakse, olid senistest kardinaalselt erinevad, vaid osaliselt ka tänu sellele, et pinnas nende tekkimiseks oli küps.

B3. Nagu juba eespool öeldud, on nende Õpetuse määravamaks küljeks humanism - inimeselikkus ja inimsus. Humanistlike õpetuste põhieesmärgiks on näidata inimesele tema olemasolu mõtet ja seda, mis on tema võimalused ja ülesanded mitte üksnes füüsilises maailmas, vaid ka antud hetkel antud kohas valitsevad ühiskonna- ja kultuurisituatsioonid; teha inimesele selgeks, et tema kui inimsoo liige ja konkreetne isiksus (kuid mitte kui ego) on maailmas midagi erakordset, mille tõttu ta saab ja isegi peab täie vastutustundega toimima.

B4. Inimese kui inimsoo liikme erakordsus avaldub selles, et jumalaid ning teisi üleloomulikke olendeid ja nähtuseid ei paigutata enam ühemõtteliselt inimesest kõrgemalt, vaid neid hinnatakse mitmes mõttes temaga võrdseks ja mõnel puhul isegi madalamaks. Jumal võib võtta inimese kuju, esineda inimese kujul ja inimene võib saada jumalaks.

B5. Inimese kui inimesiksuse erakordsus avaldub eelkõige selle toonitamises, et Õpetust teostama on kutsutud tema kui konkreetne isik.

B6. See tähendab ka, et inimesel kui indiviidil on võimalus end parandada, end muuta, end teiseks teha. Inimene ei ole määratud jääma samaks ehk endiseks, vaid temal on voli teha valik endiseks jäämise ja uueks saamise vahel ning samuti uueks saamise erinevate võimaluste ja vahendite ehk teede vahel.

B7. Kõigis humanistlikes baastekstides on rõhk asetatud tee ehk inimese uuenemise protsessi kirjeldamisele. Tee põhjendamine on eeldanud ka algsituatsiooni analüüsi, millest inimesel paratamatult tuleb lähtuda, ning selle enam-vähem täpset formuleerimist, kuhu inimene jõuab.

B8. Uueks võib saada põhimõtteliselt igauks ning see ei sõltu inimese päritolust või kohast ühiskonnahierarias, vaid eelkõige sellest, kuidas võetakse omaks Õpetus ehk teiste sõnadega - uus kultuuriparadigma.

B9. See tähendab, et inimene on humanistlike baastekstide seisukohalt kultuurikeskne: ta mitte üksnes ei sõltu kultuuri hetkeseisust ja ei ole ainult kultuuri taastootja, vaid temal on ka võime tuua ja luua kultuuri täiesti uusi nähtusi ning isegi täiesti uut kultuuritervikut, mida Õpetajad ise on täiesti ühemõtteliselt teinud.

B10. Sealjuures tuleb aga inimesel mõista, et kultuuri looja ei ole tema ise, sest loomisprotsess vaid toimub läbi tema ehk kultuur ise toimib läbi tema. Inimesel tuleb aru saada, et ego't, kes mõtleb enda arvates oma mõtteid ja teeb oma tegusid, ei olegi tegelikult üldse olemas, nii et sellest tuleb kas üldse vabaneda või siis vähemalt tuleb see allutada millelegi, mida antud kultuuris peetakse suuremaks või kõrgemaks.

B11. Ego tekkimise põhjuseks on indiviidi enesekaitsepüüd, mis tuleneb asjaolust, et inimene põlvneb loodusest ehk teisiti öeldes loomamaailmast. Humanistlikud baastekstid aksepteerivad seda tõsiasja suuremal või vähemal määral, ja annavad samas ometi mõista, et inimese elu raskuspunkt peaks asuma hoopis mujal, kultuuritasemel, mis tähendab ka seda, et looduspärase loomus tuleb asendada kultuuriloomusega.

B12. Sellest järeldub, et suhted, mille aluseks on füüsiline põlvnemine (teisiti öeldes: geneetiline informatsioon) ei tohi olla nii olulised kui kultuuriliselt determineeritud sidemed (teisisõnu: kultuuriinformatsioon).

B13. Sellest omakorda tuleneb, et kultuuriinformatsiooni edastamine on olulisem kui geneetilise informatsiooni levitamine. Õpetaja-õpilase suhet on kõikides humanistlikes baastekstides hinnatud olulisemaks, kui vanemate ja laste ning sugulussidet. Õppimist ja õpetuse edasikandmist peetakse väärtuslikumaks kui soo jätkamist ja füüsiliste laste eest hoolitsemist.

B14. Kõige selle juures on aga humanistlikes baastekstides rõhutatud, et inimesel tuleb jääda inimlikuks, mis tähendab, et ta peab suhtuma kui mitte kogu elavasse, siis vähemalt inimestesse kaastundlikult ja armastusega.

B15. Kaastunne ja armastus on mõisted, millel on palju tähendusi ja neid saab ja võib tõlgendada üsna suvaliselt. Et saada aru nende tõepoolest inimlikust tähendusest ning neid sellisena tunda ja rakendada, on vaja mõistust. Mõistus, teadvus, mõistmine, arusaamine (teisiti öeldes: intellektuaalsus)- need on humanistlikes baastekstides ühes olulisemad mõisted ja intellektuaalsete võimete arendamine on inimese uueks saamise (ehk teadvuse kõrgema seisundini jõudmise ehk meelega parandamise) protsessis üheks peamiseks abinõuks ning loomulikult ka eesmärgiks.

B16. Kõike kokku võttes - uueks inimeseks saamise ehk inimesestumise protsess tähendab tegelikult kultuuriinimeseks saamist. Ideaaliks ei ole aga mitte ühekülgne (spetsialiseeritud) kultuuristumine, vaid totaalne kultuurist läbiimbumine ehk absoluutne kultuuristumine, mis humanistlike baastekstide seisukohalt tähendab, et looduslik-loomalikust ehk brutaalsetest inimolendist on saanud üliinimene, pühak, õnnis, täiuslik, buddha, bodhisattva, jumalapoeg, jumal jne. - nimetus sõltub konkreetse kultuuritraditsiooni sõnavara omapäras.

***

C1. Humanistlike baastekstide dialoog taustkultuurikeskkonnaga algas juba nende kujunemise esimesel etapil, ajal, mil Õpetaja ise esitas oma Õpetusi kas jutlustena või ühele või teisele konkreetsele inimesele suunatud juhtnööridena. Nende mõju oli alguses üsna tagasihoidlik ja avaldus eelkõige õpilaste suhteliselt väiksearvulises ringis. Kuid nende kardi-

naalne erinevus valitsevast või üldaktsepteeritud ideoloogiast tekitas paratamatult konflikte, mis nii mõnigi kord tõid kaasa karme repressioone.

C2. Aja kulgedes nende mõju tasapisi suurenes ja otse plahvatuslikku mõju võib täheldada pärast kanooniliste tekstide väljakujunemist.

C3. Kuigi humanistlikes baastekstides ei ole seda taotlust otseselt märgata, kujunes nende põhjal religioosseid, filosoofilisi ja muid õpetusi, aga ka institutsioone, mis tihtipeale püüdsid endale omistada tekstide interpreteerimise ainuõigust. Juhul, kui niisugustel institutsioonidel õnnestus tõusta ühiskonnas määravale positsioonile, on nende poolt aktsepteeritud tõlgendustes otsustavalt vähendatud Õpetuste humanistlikku põhisisu ja selle arvel suurendatud kas teksti kujunemisajal või antud tõlgenduse tekkehetkel valitsenud taustsüsteemi osatähtsust.

C4. Samal ajal ei tohi alahinnata nende institutsioonide osatähtsust nii humanistlike baastekstide kui ka humanistlike ideede levitamisel, tänu millele nende kõigi mõju on nüüdseks tõepoolest globaalne.

C5. Kokkuvõtteks võib öelda, et kuigi ajaloo käigus on humanismi sildi all kuulutatud ka otse inimvaenulikke ja egokultust propageerivaid õpetusi, on humanistlike baastekstide vahetu ja vahendatud mõju siiski olnud määrav selles, et tõeline humanism avaldab inimühiskonna arengule üha suuremat mõju.

***

Nüüd vaatleme, kuidas ülaltoodud üldistus avaldub konkreetse humanistliku baasteksti puhul, milleks praegusel juhul on muidugi “Bhagavadgītā” - “Bhagavati laul” ehk lihtsalt “Gītā” - “Laul”, millise lühendnime all see poeem samuti sajandeid tuntud on.

a1. “Bhagavadgītā” kujunemise algus langeb ilmselt -I aastatuhande keskpaika. Selleks ajaks oli aarjalaste -II aastatuhande keskpaigast -I aastatuhande alguseni lainetena kulgenud sissetungi tulemusena kokkuvarisenud linnakultuur uuel kujul taastunud ning on küllalt palju andmeid, mis lubavad oletada, et ka uus kirjasüsteem oli juba tekkinud. India valitsevaks religiooniks oli tollal aarjalaste pühakirjal Veedadel põhinev väga rikkaliku mütoloogilise taustaga polüteism, kuid ka Upaniṣadidest alguse saanud monoteistliku suunitlusega brahmanism levis jõudsalt, aktsepteerides seisuslikku ühiskonnakorraldust ja braahmanite ülemvõimu. Paistab, et paljud ei olnud asjade niisuguse seisuga rahul ja just sõjameeste-valitsejate ehk kṣatrijate seisusest ilmus mitmeid uutele traditsioonidele aluse pannud Õpetajaid (näiteks Śākjamuni, kellest hiljem sai Buddha).

a2. “Bhagavadgītā”, nagu ka suurepose “Mahābhārata”, mille kuuendasse raamatusse see ju kuulub, autoriks on pärimuse kohaselt tark Vjāsa. “Gītā” enda kirjelduse kohaselt aga võiks nominaalseks autoriks pidada ka eepose kolmandajärgulist kangelast Sandžajat, kes tõsi küll, väidab ise, et sai inspiratsiooni Vjāsalt (XVIII, 75).

a3. “Bhagavadgītā” õpetus on pandud Kriṣna suhu, kes oma missiooni mitmel puhul mitmel viisil toonitab (näiteks IV, 7-8; X, 11; XI, 32). Kriṣna elu on rohkem kirjeldatud eepose muudes osades, viiteid võib leida ka “Gītāst” (näiteks XI, 41-42).

a4. Kriṣna pärines kuulsast Jādava vürstisuguvõsast, seetõttu ei ole põhjust tema haridustasemes kahelda. Ometi on ka ilmselge, et ta kuulutas oma Õpetust vaid suuliselt. Muidugi ei pannud seda kirja Sandžaja või Vjāsa ja ilmselt paigutati see poeem “Mahābhāratasse” üsna hilja, vahest alles 1.-2. sajandil. Mis puutub teksti lõplikku redaktsiooni, siis mitte kuidagi ei saa uskuda, et see langeb 7.-8. sajandisse, nii nagu mõnigi uurija arvab. Siinsete ridade autor peab kõige hilisemaks terminiks 2.-3. sajandit, aga sellelgi juhul on teksti kujunemisprotsessi küllalt pikaks venitatud.

a5. Hoolimata sellest on “Gītā” stiililt ja terminoloogialt uskumatult ühtne, mis näitab kindlasti selle kuulumist ühele ja ainsale kindlale autorile. Krišna tegelikus olemasolus on palju kaheldud, kuid tema eluaeg on paigutatud ka näiteks -8. sajandisse. Kõige usutavam on siiski, et ta kuulub samasse aega, mil elas enamik humanistlike baastekstide Õpetajaid, s.t. ajavahe-
mikk -7. sajandit lõpust -4. sajandi alguseni. Kui Buddha toimis Gangese keskjooksu aladel, siis Krišna tegevusareaal jääb tunduvalt lääne- ja isegi kirdepoole, piirkonda, mille kesk-
punktiks on praegune Delhi, mille lähedal asuvad Mathuras on tema pärimusjärgne sünni-
koht. Et Krišna õpetas India lääneosas, sellele vihjavad ka “Bhagavadgītās” leiduvad viited
brahmanismile, mis klassikalisel kujul oli levinud just seal: näiteks tolle kandi väikelinnas
Pushkaris asub praegugi ainus jumal Brahmale pühendatud tempel.

a6. Et Krišnale on omistatud ebatavalisi ja erakordseid omadusi, selles “Gītā” lugeja vaevalt
kahelda saab. Veelgi enam, imepärasuse poolest ületab ta ilmselgelt kõiki teisi humanistlikes
baastekstides kirjeldatud Õpetajaid.

a7. Kuid Krišna on eelkõige muidugi inimene ja ta võtab sõjast osa Ardžuna sõjavankriju-
hina. Inimeseks pidasid teda ka kaaslased ja ilmselt oli ta nendele suurepärase ning sama-
väärne sõber ja kamraad (XI, 41-42). Hiljem selgub muidugi, et Krišna on kõrgeim jumal,
kuid ta kutsub kõiki saama kõigepealt Brahmaks (XVIII; 53), kes on ju brahmanismi peaju-
mal, ja siis edasi endasarnaseks (XVIII, 64). Nii mõnigi kord (näiteks VII, 15; 24-25) Krišna
mainib, et teda ei mõisteta, kuid üsna inimlikuks võib pidada tema hinnanguid sellele:
mõistmatud on sõgedad, pahatahtlikud jms.

***

b1. Vormilt esindab “Gītā” eepilist stiili, ja selles mõttes ei erine see üldse “Mahābhārata”
muudest koostisosadest. Õpetajate vestlusi õpilastega on kirjeldatud varajasemateski teksti-
des, näiteks Upaniṣadides. Ka sõnavaras-terminoloogias ei ole midagi oluliselt uut - peaaegu
kõik sõnad olid juba varemgi kasutusel. Krišna enese väitel ei ole ka tema Õpetus uus, sest
sedasama olevat ta kuulutanud varemgi inimkonna esimestele esindajatele (IV, 1-3).

b2. Ja ometi - “Bhagavadgītā” õpetus oli tegelikult uus, sest ei Veedades ega Upaniṣadides
ega ka teistes varajasemates teostes ole märgata jälgi Krišna kuulutatud mõtete varajasemast
olemasolust. Et pinnas uue tekkimiseks oli küps, seda näitab teiste uute õpetuste teke samal
ajal.

b3. “Gītā” on küll vestlus kahe konkreetse isiku - Krišna ja Ardžuna - vahel, kuid selles on
väga palju viiteid inimese kui niisuguse võimalustele ja kohustustele. Kuigi seal eristatakse
mitmeid inimtüüpe, kusjuures mõningaid hinnatakse kõrgemateks kui teisi, ei pane see kaht-
luse alla teose põhisuunitlust, mille kohaselt kõigil on võimalik leida kõrgeim teadvusesei-
sund.

b4. Krišna on inimene, s.t ta on inimesest sündinud ja inimeseks kasvatatud. Ometi väidab ta,
et on ka jumal, kusjuures mitte lihtsalt jumal vaid kõrgeim, jumalate Jumal, kogu oleva looja,
kes viibib küll maailmas aga jääb tegelikult sellest väljapoole. Tolleaegses kultuurikontekstis
tähtsustas see väide otsesõnu, et Krišnal jätkus “jultumust” paigutada brahmanismi peajumal
Brahma endast allapoole. Seda võib tõlgendada mitmeti, aga ka nii, et Krišna arvates asub
kogu panteon vaid kultuurisfääris ning et jumalate nimetused ja kirjeldused on vaid märgid,
millel ei ole vasteid “reaalses eksistentsis” ja isegi mitte väljaspool antud kultuuri märgisüs-
teemi. Võib ka väita, et vastandina endisele polüteismile kuulutas Krišna tegelikult supermo-
noteismi, mille ainsaks tõeliseks jumalaks on Krišna, aga ka selles tõlgenduses jääb ta inime-
seks, kes on mõistnud, et temal on võime kultuuriruumi teadvuslikult muuta ja täiendada,
ning luua täiesti uus kultuuriparadigma.

b5. Kuigi “Gītās” käsitletakse ka inimese kui niisuguse üldprobleeme, on põhirõhk siiski asetatud konkreetsele inimesele, sünnilt ja kasvatuselt professionaalsele sõjamehele-valitsejale, kšatrijate seisusest Ardžunale. Konkreetseid probleeme puudutav vestlus saab alguse juba I peatükis, kus Ardžuna teatab, et ei soovi võitlema hakata, ning lõpeb tema lubadusega teostada Krišna õpetust XVIII peatüki lõpus.

b6. Siiski oleks suur viga pidada “Bhagavadgītā” põhisisuks Ardžuna ümberveenmist. Tegu on ikkagi püüuga muuta inimisiksust põhjalikult, teha see uueks, viia inimene meeleparandusele. Selleks pakub Krišna erinevaid teid.

b7. Neid on kirjeldatud erinevalt, mõningaid üsna põhjalikult, teisi aga põgusalt. Tee on põhimõtteliselt konkreetne ja lähtub antud isiku algseisundist ehk tema seisundist enne teele asumist. Krišna väidab: “Kes kuidas mind kummardab, just nõnda ma tema omaks võtan, Pārtha. Inimesed järgivad minu teed mitmel moel.” (IV, 11). Hierarhiliselt on kõik teed aga allutatud ühele (VII, 21-22). Lõpptase sõltub palju isikust endast (VIII, 6) ja Krišna jätab temale valikuvabaduse (XVIII, 63), kuigi pakub ülima võimalusena enesesarnaseks saamist (VIII, 8).

b8. Inimese päritolul ja tema kohal ühiskonnahierarhias ei ole tähtsust (IX, 32-33) ja selles mõttes erineb “Gītā” oluliselt toleaeegses Indias valitsenud mentaliteedist, mille aluseks oli ju Veedade ideoloogia.

b9. ‘Kultuurile’ väga lähedane mõiste sanskriti keeles on *dharma*. Tõsi küll, see termin on mitte üksnes “Gītās”, vaid ka teistes vanaindia tekstides väga sügava ja laia tähendusdiapsooniga, aga eks ole sama ka ‘kultuur’. Seni olen *dharma* tõlkinud ‘seadmuseks’ ja ei pea praegugi vajalikuks seda kõrvale heita, sest budismis tähendab *dharma* ka kultuuriliselt determineeritud isiku omadusi, mille tõlkevastena ‘kultuuri’ kasutamine oleks praegu veel enneaegne. *Dharma*’le on vastandatud see, mida tähistatakse sõnaga prakṛti ja mis tähendab ühelt poolt ‘loodust’ ja teiselt poolt ‘loomust’ (siin on tõlgitud ainult sõnaga ‘loomus’ vt. kommentaari IV, 6 juurde), seega olemuselt kultuurile eelnenud ja eelnevaid nähtusi, millel aga kultuur ometi põhineb. I peatükis tunneb Ardžuna muret hõimukultuuri allakäigu pärast, Krišna aga juhib ta oma õpetustega palju avarama kultuurimõiste juurde. Ning tõepoolest, ühelt poolt Krišna õpetused ja teiselt poolt budism tõidki India kultuuriruumi uued *dharma*’d, uued kultuuriparadigmad, mille mõju hilisemale India kultuurile on võimatu üle hinnata.

b10. Krišna kutsub korduvalt (näit. XVIII, 59) Ardžunat isekusest ehk egoismist (ahaṅkāra - sõnasõnalt ‘minategemine’) vabanema. Sanskriti keeles kasutatakse küllalt palju asesõna ātman, mis tähendab ‘ise’ ja mida väga tihti tõlgitakse muudes keeltes ‘hingeks’. Kui hilisemates teostes see võibki nii olla, siis “Bhagavadgītā” küll sellisteks tõlgendusteks alust ei anna. Sellepärast olengi kasutanud puhtasesõnalisi vasteid ‘ise’, ‘enese’, ‘ennast’, ‘enesele’ jne. Loomulikult võib ka niisuguse asesõna mõjul tekkida usk mingisuguse “ise-substantsi” olemasolusse ja budism näiteks kuulutas tolle egotunnet suurendada suutva mõiste lihtsalt illusoorseks. “Bhagavadgītā” läks aga teist teed, luues eesliidete abil uusi mõisteid, nagu näiteks adhyātma ja paramātman - ‘Ülim Mina (Ise)’ ja ‘Kõrgeim Mina (Ise)’, mis võtavad igapäevasõnalt ātman igasuguse müstilise varjundi. “Gītā” seisukohalt kaob ego ka isiku samastudes Brahma või Krišnaga.

b11. “Gītā” peab prakṛti’t (‘loodust-loomust’) inimese oluliseks koostisosaks, millest ei ole vaja vägivaldselt vabaneda. Tõsi, “loomujooni” peetakse madalama kultuuritaseme juurde kuuluvaks (II, 45), millest peaks lahti saama, kuid ometi tuleb nende või ka lihtsalt loomuse “toimimisse” (V, 14; XVIII, 60) suhtuda rahulikult, sest vaid niimoodi on neid võimalik ületada.

b12-12. Traditsioonilised sugulussuhted, või õigemini kultuurielised hõimu-, sugukonna-, perekonna ja muud säärased sidemed olid “Mahābhārata” tekkeajal nagunii kriisis, Krišna

aga kutsub nende hääbumisele kaasa aitama isegi nii jubedate vahenditega, nagu sugulaste tapmine sõjas, mida hinnatakse Seadmuslikuks ehk õiglaseks (II peatüki algus). XIII, 7-9 on musternäide sellest, kuidas kultuuriinformatsiooni edastamist peetakse geneetilise informatsiooni levitamisest kõrgemaks ja “Bhagavadgītā” kui tervik on sõna otseses mõttes mitte lihtsalt laul, vaid otse ülemlaul Õpetaja-õpilase suhete ülemuslikkusele võrreldes sugulussuhetega.

b14. Armastus ja kaastunne on muidugi emotsioonid ja eriti esimese tähendusväli on üpris lai ja segane. See mõiste kujul ‘armas’ (*priya*) esineb ka “Gītās”, väljendades Krišna suhtumist temale pühendunud inimestesse (XII, 13-19). ‘Kaastunnet’ tähendavad sõnad (*karuna, dayā*) esinevad positiivsete emotsioonide loeteludes (XII, 13-14; XVI, 1-3) ja nendest leiame ka niisuguse olulise termini nagu ‘vägivallatus’ (*ahimsā*). Need loetelud näitavad selgelt, et tegemist ei ole mitte “ürgsete”, ohjeldamatute tundepalangutega, vaid seisunditega, mille peamiseks tunnuseks on tasakaalustatus ehk võrdne suhtumine (*samatva*).

b15. Selleni jõutakse mõistuse (*buddhi*) abil (vt. Näiteks X, 10). Intellektuaalsete võimete, nagu ‘mõistmine’ (*prajñā*), ‘teadmine’ (*jñāna*) jt vajalikkuse ja tähtsuse toonitamine inimese uuenemisprotsessis on “Bhagavadgītā” seisukohalt sama loomulik kui teistegi humanistlike baastekstide hinnangul.

b16. Ühelt poolt tasakaalustatud positiivsete emotsioonide ja teiselt poolt intellektuaalsuse abil saabki võimalikuks absoluutne totaalne kultuuristumine, mida “Gītās” tähistatakse niisuguste sõnadega, nagu ‘rahu’ (*sānti*), ‘piiritu õnn’ (*atyanta sukha*), ‘Brahmaseisund’ (*brāhmī sthiti*) jt.

c1--5. “Bhagavadgītās” kuulutatud õpetuse konflikt Veedade usundi ja brahmanismiga, mille algust teoses endas sugereerivalt kirjeldatakse, on kestnud tänaseni. Kuigi selle konkreetsete momendid on mattunud mütoloogiliste kujutluste alla, võib siiski eristada mitut kindlat etappi.

Kuni +I sajandini jäi “Gītā” kui tekst ilmselt tahaplaanile ja selle põhjal ei tekkinud nii suurejoonelist liikumist nagu Buddha kuulutatud humanistlike baastekstide puhul. Ometi vähenes selle mõjul nii Veedade usundi kui brahmanismi osatähtsus India ühiskonna kõigis kihtides, eriti aga kšatrijate seas ja sellest allapoole jäävates seisustes, mille tulemusena hakkas kujunema sünteetiline, praegu hinduismiks nimetatav religioon.

Selles religiooni ei aktsepteerita “Gītāt” praegugi Veedadega võrdväärse pühakirjana, kuid tema tegelik mõju ületab Veedade oma suurelt. Eriti kõrgelt hinnatakse “Gītāt” hinduismi suurimas voolus vaišnavas ehk višnuismis, mille mitmed allkoolkonnad järgivad Krišna kultust.

Kuigi see kultus erineb paljus “Bhagavadgītās” kirjeldatust, sest Krišnat peetakse vaid jumal Višnu kehastuseks, on alati tehtud katseid naasta “Bhagavadgītā” tõeliste humanistlike väärtuste juurde.

Alates XVIII sajandist, mil “Gītāt” hakati Euroopa keeltesse tõlkima, on see mõjutanud ka Läänemaailma mõttekulgu. Aatomipommi leiutaja Oppenheimeri “heledam kui tuhat päikest” on küll markantne viide XI, 12 kirjeldusele, kuid “Gītā” mõju eriti saksa, inglise ja ameerika kultuurile on vaieldamatu.

Ja kuigi “Gītāt” võib interpreteerida mitmeti, et mitte öelda “igal mõeldaval viisil”, ei ole kahtlust, et selle humanistlik külg jääb ka edaspidi inimkonda õpetama, kas või nii nagu Mahatma Gandhit: “Ma pean üles tunnistama, et kui mind kiusavad kahtlused, kui pettumused paistavad selgelt silma ja kui ma ei näe silmapiiril ühtegi valguskiirt, siis võtan ma “Bhagavadgītā” ja leian värssi, mis mind rahustab; nii et ma puhken naerma masendavast murest hoolimata. Minu elus on olnud palju väliseid tragöödiad ning kui nad ei ole jätnud minusse tajutavaid jälgi, siis tänu “Bhagavadgītā” õpetusele.

B H A G A V A D G Ī T Ā

I

DHRITARĀŠTRA ÜTLES:

1. Sandžaja, mida tegid Seadmuse väljale, Kuru väljale võitlusvalmilt kokku tulnud minu pojad ja Pāndavad?

SANDŽAJA ÜTLES:

2. Näinud Pāndavate rivistatud väge, läks Durjodhana Õpetaja Drona juurde ja lausus, oo raadža:

3. "Heida pilk Pāndavate hiigelväele, mille on üles rivistanud Drupada poeg Dhrištadjumna, sinu tark õpilane!

4. Seal seisavad kangelased, suured vibukütid, lahingus võrdsed Bhīma ja Ardžunaga: Jujudhāna, Virāta ja suur sõjavankrivõitleja Drupada,

5. Dhrištaketu, Tšekitāna ja Kāšī mehine raadža ning Purudzit, Kunitibhodza ja inimsõnn Šaibja

6. ning vapper Judhāmanju ja mehine Uttamaudzas ning Subhadrā poeg Abhimanju ja Draupadī pojad - kõik suured härjavankrivõitlejad.

7. Nüüd, oo parim kakskordasündinutest, võta teada väljapaistvamad meie omadest, minu sõjaväe juhtidest! Ma nimetan need, et sa teaksid:

8. sina ise ning Bhīšma, Karna ja võidukas Kripa ning Ašvatthāman, Vikarna ja Somadatta poeg Bhūrišravas

9. ning teised endistes võitlustes kogenud suured kangelased, valmis minu eest elu jätma, käes mitut laadi relvad.

10. Meil, keda turvab Bhīšma, ei ole piisavalt jõudu, nendel aga, keda turvab Bhīma, on piisavalt jõudu.

11. Sellepärast püsi kindlalt oma kohtadel ja kaitske igast küljest Bhīšmat!"

12. Teda ergutada soovides puhus vägev Kauravate taat Bhīšma merikarbist lõvimõirge.

13. Siis kärgatasid ühekorraga merikarbid, suured ja väikesed trummid, litaurid ja pasunad - see hääli oli kõrvulukustav.

14. Siis puhusid valgete hobuste veetud hiigelsõjavankris seisvad Mādhava Krišna ja Pāndava Ardžuna taevalikke merikarpe.

15. Krišna puhus Viieharulist ja Ardžuna Jumalaandi. Kohutav Hundivats Bhīma puhus hiigelmerikarpi Suhkruroog.

16. Lõputult võidukat puhus Kuntī poeg raadža Judhištira. Nakula ja Sahadeva puhusid Kaunikõlast ja Kalliskiviõit

17. ning Kāšī raadža, parim vibukütt, ja Šikhandin, suur sõjavankrivõitleja, ning Dhrištadjumna ja Virāta ning Sātjaka võitmatu poeg Jujudhāna

18. ning Dupada ja Drupada kõik pojad, oo valitseja, ja vägeva käega Subhadrā poeg - kõik nad puhusid ühekorraga merikarpe.

19. See hääli rebestas Dhritarāštra poegade südamed. Taeva ja maa rõkatades kaikus see möire.

20. Nähes Dhritarāštra ülesrivistatud poegasid, tõstis Ahvilipukandja Pāndava puhkevas relvatärinas vibu

21. ja lausus siis, oo maavalitseja, Krišnale järgmised sõnad.

Oh, Vankumatu, juhi minu vanker mõlema maleva vahele,

22. et saaksin näha neid rivis seisvaid võitlushimulisi, kellega mul tuleb selles kohe puhkevas lahingus kokku minna!

23. Ma heidan pilgu nendele, kes tulid siia, soovides heitluses head Dhritarāštra nürimeelsele pojale.

SANDŽAJA ÜTLES:

24. Kui Kāharpäine oli nõnda lausunud, oo Bhārata, siis peatas Meelevõimete Isand vägeva sõjavankri mõlema maleva vahel

25. Bhīšma, Drona ja kõikide vürstide ees ning ütles: "Pārtha, vaata noid kokkutulnud Kauravaid!"

26. Ning Pārtha nägi seismas isasid ja vanaisasid, õpetajaid ja onusid, vendi ja poegi, pojapoegi ja kaaslasi,
27. äiasid ja sõpru mõlemas malevas. Vaadates neid rivis seisvaid sugulasi Kaunteja siis,
28. vallatud ülimest haledusest, kõneles kurvvalt nõnda:

ARDŽUNA ÜTLES:

Oi Krišna, nähes võitlema tulnud omakseid

29. mu ihuliikmed nõrkevad ja suu kuivab, mu keha vangub ja juuksed tõusevad püsti,
30. gaandipuust vibu kukub käest ja nahk hõõgub palavikus. Ma ei suuda püsti seista ja mu meel on segaduses.
31. Oi Pikajuukseline, ma märkan halba ennustavaid märke ega näe selles head, kui tapan lahingus lähedasi.
32. Ma ei ihka võitu, Krišna, ei kuningriiki ega naudinguid. Mis kasu, Govinda, on meil kuningriigist, naudingutest ja elustki,
33. kui need, kelle pärast me ihkame kuningriiki, naudinguid ja rõõmusid, on tulnud siia võitlusesse jätma nii elu kui ka vara:
34. õpetajad ja isad, pojad ja vanaisad, onud ja äiad, pojapojad, nõbud ja teised sugulased.
35. Oi Deemonitapja, ma ei taha neid tappa isegi siis, kui nad minu tapaksid, isegi siis, kui mulle pakutaks võimu kolmikilma üle, mis siis veel rääkida võimust maa peal.
36. Oi Inimeste Vaimustaja, kui ma olen tapnud Dhritarāštra pojad, kas saan siis rõõmustada? Me teeme vaid pattu, kui tapame neid, kes meid relvaga ähvardavad.
37. Sellepärast ei tohiks me tappa Dhritarāštra poegi, oma sugulasi. Kui tapame omaksed, kas saame siis õnnelikud olla, Mādhava?
38. Kui ka need ahnusest pimestatud ei näe suguvõsa hävitamises halba ja sõbra reetmises kuritegu,
39. kuidas siis meie, kes me näeme suguvõsa hävitamises halba, ei saa aru, et sellest patust on vaja hoiduda, oh Inimeste Vaimustaja?
40. Kui hävib suguvõsa, siis lähevad kaduma suguvõsa iidsed seadmused; kui lähevad kaduma seadmused, siis langeb kogu suguvõsa seadmusetusse.
41. Kui võimutseb seadmusetus, Krišna, siis käivad suguvõsa naised alla; kui suguvõsa naised käivad alla, Vāršneja, siis segunevad seisused.
42. Segunemine viib põrgusse nii suguvõsa hävitajad, kui ka suguvõsa enese; sinnasamasse langevad ka esivanemad, sest keegi ei ohverda nendele enam toitu ja vett.
43. Need pahelised seisuseid segi paiskavad suguvõsa hävitajad laostavad kastiseadmuse ja iidset suguvõsaseadmuse.
44. Kui suguvõsaseadmus on laostunud, siis satuvad inimesed kauaks ajaks põrgusse, nõnda kuuluse, oh Inimeste Vaimustaja.
45. Oh häda, kavatseme suurt patutegu, kui kuningriigi ja õnne ihast oleme valmis tapma omakseid.
46. Parem, kui relvis Dhritarāštra pojad tapavad lahingus minu, relvitu ja vastuhakust loobunu.

SANDŽAJA ÜTLES:

47. Nõnda sõjaväljal lausunud, vajus murest murtud Ardžuna sügavalt vankriistmele, heites käest vibu ja nooled.

See on Önnestavas Bhagavadgītās, Upaniṣadis,
Brahmateaduses,
Joogaõpikus, Šri Krišna ja Ardžuna vestluses
esimene peatükk,
ARDŽUNA MEELEMASENDUSE JOOGA

II

SANDŽAJA ÜTLES:

1. Siis lausus Deemonihävitaja haletsevale, pisarsilmsele ja masendunud Ardžunale järgmised sõnad.

ŠRĪ BHAGAVAT ÜTLES:

2. Halval ajal oled nõrkusesse langenud. See ei ole aarjalase vääriline, see ei vii taevasse ega lisa kuulsust, Ardžuna.

3. Ära ole kohimees, Pārtha, see ei sobi sinule! Hülga tühine südamenõrkus ja tõuse, Vaenlaste Nuhtleja!

ARDŽUNA ÜTLES:

4. Oi Deemonitapja, kuidas ma küll tõstan lahingus vibu Bhīšma ja Drona vastu? Nad väärivad vaid austust, oh Vaenlaste Hävitaja.

5. Parem maitsta siin ilmas kerjatoitu, kui tappa üliaulikke õpetajaid, sest õpetajaid tappes, isegi kui need on omakasupüüdlid, maitseme verrega määritud naudinguid.

6. Ma ei tea, mis on väärikaim: kas võita või olla võidetud? Meie ees seisavad Dhritarāštra pojad, neid tappes kaob ka enesel soov elada.

7. Mu südant piinab haleduse häbiplekk ja mu sõgestunud meel ei taipa Seadmust. Mis on parem? Vasta mulle, et kahtlust ei jääks, olen sinu õpilane ja otsin sinus varjupaika! Õpeta mind!

8. Sest ma ei näe, et mure, mille käes mu võimed tuhmuvad, hajuks ka siis, kui võidaksin maa peal jagamatu kuningriigi või kui saaksin isegi jumalate ülemvalitsejaks.

SANDŽAJA ÜTLES:

9. Kui Käharpäine oli Meelevõimete Isandale nõnda öelnud, oo Vaenlaste Nuhtleja, lausus ta veel: "Ma ei võitle!" ja vaikis.

10. Ning temale, oo Bhārata, kes ta kahe maleva vahel oli masendusse langenud, lausus Meelevõimete Isand otsekui naeratades need sõnad.

ŠRĪ BHAGAVAT ÜTLES:

11. Kuigi teed tarku sõnu, tunned ometi muret nende pärast, kelle pärast ei ole vaja muret tunda. Teadjad ei tunne muret ei elavate ega surnute pärast.

12. Sest kunagi ei ole olnud nii, et ei ole olnud mind ja sind ja noid valitsejaid, ja nii ka ei tule, et meid ei ole.

13. Nagu Kehastuja läbib selles kehas lapseõlve, noorusea ja vanaduse, nõnda saab Ta ka uued kehad - tark ei kahtle selles.

14. Kokkupuuted piiratuga, Kaunteja, tekitavad sooja ja külma, õnne ja kannatust - need tulevad ja lähevad ning ei ole püsivad. Ära allu nendele, Bhārata!

15. Sest vaid tark isiksus, keda need ei kõiguta ja kes võtab võrdselt nii õnne kui ka kannatust, väärrib surematust, oo Inimsõnn.

16. Ei ole nii, et olematu saab olevaks; ei ole nii, et olev saab olematuks. Mõlema piirid on selged sellele, kes näeb Tõelust.

17. Tea, et hävimatu on Too, kes selle kõik on laiali laotanud. Keegi ei saa hävitada Hävimatut.

18. On öeldud, et igavese, hävimatu ja mõõtmatu Kehastuja kehad on lõplikud, sestap võitle, oo Bhārata!

19. Kes Teda arvab tapjaks ja kes Teda peab tapetuks, need kumbki ei tea, et Tema ei tapa ega ole tapetav.

20. Ta ei sünni ja Ta ei sure kunagi. Juba olevana ei ole Temal enam vaja olevaks saada. Too Sündimatu, Igavene, Muutumatu ja Ürgne ei hävi, kui hävivad kehad.

21. Kes tunneb Kadumatut, Igavest, Sündimatut ja Hävimatut, kuidas, Pārtha, niisugune isiksus kedagi tapab või sunnib tapma?

22. Nagu inimene heidab seljast kulunud rõivad ja riietub uutesse, nõnda Kehastuja, heitnud kõrvale kulunud kehad, siseneb uutesse.

23. Ei haava Teda relvad, ei põleta Teda tuli, ei märga Teda vesi, ei kuivata Teda tuul.
24. Ta on haavamatu, Ta on põlematu, Ta on märgumatu. Ta on kuivamatu. Ta on igavene, kõikjalolev, püsiv, liikumatu ja ürgne.
25. On öeldud, et Ta ei paista, et Ta on oimamatu ja muutumatu. Võta see teada ja ära masendu!
26. Ja isegi kui sa arvad, et Ta järjest sünnib ja järjest sureb, ei tohiks sa nõnda masendusse langeda, Suurekäeline!
27. Sest sel juhul peabki sündinu osaks olema surm ja surnu osaks sünn. Vältimatu ei tohiks sind masendada!
28. Alguses olendid ei paista, vahepeal nad paistavad, Bhārata. Ja ka surma järel olendid ei paista, milleks muret tunda?
29. Mõni näeb Teda imelisena, mõni väidab Temast: "Imeline!", mõni kuuleb Temast kui imelisest, kuid isegi siis ei mõista Teda keegi.
30. Kõikides kehaes jääb Kehastuja alati haavamatuks, Bhārata. Sellepärast ei tohiks sa ühegi olendi pärast muret tunda.
31. Ka omaenese seadmust silmas pidades ei tohiks sa kõhelda: kšatrijale on kõige parem seadmuslik sõda.
32. Pārtha, õnnelikkudele kšatrijatele on niisugused sõjad nagu taevavärvate ootamatu vallapaiskumine.
33. Kui sa sellest seadmuslikust sõjast osa ei võta, siis teed pattu, hüljates oma seadmuse ja au,
34. ning sinust hakatakse kõnelema kui autust; kuulsale on aga autus hullem kui surm.
35. Suured sõjavankrivõitlejad arvavad, et sa jätsid lahinguvälja hirmust. Nad on sind kõrgelt hinnanud, nüüd aga hakkavad pidama tühiseks.
36. Sinu vaenlased hakkavad sind mustama, laites sinu võimeid - mis on sellest halvem?
37. Kui langed, jõuad taevasse, kui võidad, maitseid maiseid rõõme. Sestap tõuse, Kaunetja, otsusta võitluse kasuks!
38. Võta võrdselt õnne ja kannatust, õnnestumist ja nurjumist, võitu ja kaotust, sestap astu võitlusesse ja sa ei tee pattu!
39. Seni on sinu mõistus piirdunud arutlustega, nüüd aga kuula, missuguseks see saab joogas: niisuguse mõistusega, Pārtha, purustad tegudekütke!
40. Pingutused ei jää siis asjatuks ega juhtu ka oodatule vastupidist. Veidikegi seda Seadmust päästab suurest ohust.
41. Otsustusvõimeliste mõistus on ühtne, oo Kurude Rõõm, otsustusvõimetute mõistus on aga paljuharuline ja laialivalgus.
42. Kui kaunist juttu puhuvad küll harimatud, Pārtha, kes rahulduvad Veedade sõnadega ja väidavad: "Midagi muud ei ole olemas."
43. Need himurad hinged, kes peavad ülimalt taevast, sooritavad tohutul hulgal riitusi, mis järgmistes sündides pidavat andma naudinguid ja võimu.
44. Naudingutesse ja võimusse kiindunud kaotavad sellest jutust aru ning nende enesekindel mõistus ei suuda süveneda.
45. Veedad kuuluvad kolme loomujoone valda. Saa vabaks kolmest loomujoonest, Ardžuna, ja vabaks kahesusest, püsi pidevalt Tõeluses, omandimureta ja ennast valitsevana!
46. Mis kasu on ämbrist, kui vesi on kõikjal ümberringi? Sama vähe kasu on Veedadest arukale braahmanile.
47. Pühendu ainult tegudele, mitte kunagi aga viljadele! Ärgu ajendagu sind tegude viljad! Kuid ära kiindu ka tegevusetusse!
48. Püsi joogas ja tee tegusid, oo Rikkusevõitja, hülga kiindumused! Võta võrdselt õnnestumist ja nurjumist - joogat nimetatakse võrdseks suhtumiseks!
49. Tegu on mõistusejoogast kaugelt madalam. Otsi varjupaika mõistuses, Rikkusevõitja! Need, keda ajendavad viljad, on haletsusväärased.
50. Mõistusepärased loobuvad mõlemast - nii hästi kui halvasti tehtust. Sestap rakenda joogat - jooga on oskus tegutseda!

51. Mõistusepäraseid ja arukad, loobudes tegude viljadest, vabanevad sünnikütkest ja saavad terveks.
52. Kui sinu mõistus ületab sõgedusepadriku, siis on sinul ükskõik, mida saad kuulda ja mida oled kuulnud.
53. Kui sinu mõistus kuuldu vasturääkivustes jääb kõikumatuks ja on pidevalt süvenenud, siis leiad jooga.

ARDŽUNA ÜTLES:

54. Kirjelda süvenenut, kes tõeliselt mõistab, oo Pikajuukseline! Mida räägib, kuidas istub ja kuidas toimib tõeliselt arukas?

ŠRĪ BHAGAVAT ÜTLES:

55. Tõeliselt mõistab see, kes hülgab kõik meelt köitvad ihad, Pārtha, ja leiab rahulduse iseeneses.
56. Tõeliselt arukaks nimetatakse seda, kelle meelt ei masenda kannatused ja kes vabana kirest, hirmust ja vihast ei kiindu õnne.
57. Tõeliselt mõistab see, keda miski ei ahvatle, ja kes nii hea kui ka halva puhul ei rõõmusta ega vihast.
58. Tõeliselt mõistab see, kes tõmbab võimed võimete valdadelt nagu kilpkonn oma jäsemed kilbi alla.
59. Võimete vallad eemalduvad Kehastujast, kes neid ei maitse, jääb vaid maik. Ka maik kaob, kui nähakse Ülimat.
60. Sest isegi püüdleva ja aruka isiksuse võimed on hukutavad: need kannavad meele enesega vägisi minema.
61. Joogi ohjeldagu neid ja istugu mind Ülimaks pidades. Vaid see, kes valitseb oma võimeid, mõistab tõeliselt.
62. Inimene, kelle mõtted viibivad võimete valdades, kiindub nendesse. Kiindumusest sünnib iha, ihast sugeneb viha.
63. Viha viib sõgedusele, sõgeduses ei ole ta tähelepanelik. Kui ta ei ole tähelepanelik, siis kaotab ta mõistuse; kui mõistus on kadunud, siis inimene hukub.
64. Kuid selgusesse jõuab too, kes kirest ja vihast vabana kasutab võimeid ja valitseb iseennast iseene väel.
65. Selguses kaovad kõik tema mured, sest selgemeelse mõistus tasakaalustub ruttu.
66. Ei ole mõistust tollel, kes ei ole joogi, ei ole loovust tollel, kes ei ole joogi. Kellel ei ole loovust, sellel ei ole rahu. Kust aga rahutul õnn?
67. Kelle meel käib uitavate võimete kannul, selle mõistmisvõime kantakse ära, just nagu tuul kannab merel ära laeva.
68. Sellepärast, oo Suurekäeline, mõistab tõeliselt vaid too, kelle võimed on võimete valdadelt eemaldunud.
69. Mis on öö kõikidele olenditele, seal on ohjeldunu virge. Kus aga olendid on virged, see on öö nägijale targale.
70. Nagu veed saavad voolata ääreni täis liikumatusse merre, nõnda saavad kõik ihad voolata temasse ja ta leiab rahu, ei leia aga ihade ihkaja.
71. Kes hülgab kõik ihad ning toimib kiindumustest, omandist ja isekusest vabana, see leiab rahu.
72. Ta leiab Brahmaseisundi, Pārtha, sellesse jõudnu ei eksle enam. Ka too, kes alles surmatunnil jõuab sellesse seisundisse, astub Brahmanirvaanasse.

See on Önnestavas Bhagavadgītās, Upaniṣadis,
Brahmateaduses,
Joogaõpikus, Šri Kriṣna ja Ardžuna vestluses
teine peatükk,
ARUTLUSEJOOGA

III

ARDŽUNA ÜTLES:

1. Kui pead mõistust tegudest ülemaks, oh Inimeste Vaimustaja, miks siis sunnid mind hirmsale teole, Pikajuukseline?
2. Sa otsekui püüaksid vastuoluliste väidetega minu mõistust eksitada. Sellepärast räägi ühestainsast, mille abil ma kindlasti leian hüve!

ŠRĪ BHAGAVAT ÜTLES:

3. Oo Patutu, ma olen juba varem kuulutanud, et siin ilmas on kaks toetuspunkti: arutlejatele teadmisejooga ja joogidele tegudejooga.
4. Ei jõua tegevusetuseni see, kes jätab teod tegemata. Ei jõua täiuseni see, kes üksnes eraldub.
5. Sest keegi ei saa hetkegi olla tegevuseta. Loomujoont tõttu tehakse tegusid tahtmatult.
6. Kes teovõimeid ohjeldades istub võimete valdade üle meelt mõlgutades, niisuguse sõgeda kohta öeldakse: vääril teel kõndija.
7. Kelle meel on aga võimed ohjeldanud, Ardžuna, ja kes kasutab teovõimeid tegudejoogaks, ainult tema kohta saab öelda: kiindumatu.
8. Tee vajalikke tegusid, sest tegevus on tegevusetusest parem! Tegevusetus ei laseks sinul isegi oma keha alles hoida.
9. Kui jätta välja ohverdustel sooritatavad teod, siis viibib see maailm tegude kammitsates. Sellepärast tegutse, Kaunteja, vabana kiindumustest!
10. Pärast seda, kui Pradzāpati oli loonud olendid ühes ohvrimeelsusega, lausunud Ta: “Ede nege selle abil, täitku see teie soovid!
11. Ergutage sellega jumalaid ja ergutagu need jumalad teid! Üksteist vastastikku ergutades leiata Ülima Hüve.
12. Ohvriga ergutatud jumalad pakuvad teile ihaldatud naudinguid. Kes aga nende pakutud maitseb midagi vastu pakkumata, see on tõesti varas.”
13. Õiglased, kes söövad ohvrijääke, vabanevad kõikidest puudustest. Need pahelised aga, kes keedavad vaid iseenestele, maitsevad pattu.
14. Toidust tekivad olendid, vihmast kasvab toit, tänu ohverdamisele sajab vihma, ohver põhineb tegudel.
15. Tea, et teod rajanevad Brahmale ja Brahma põhineb Hävimatul! Sellepärast viibib kõikjalolev Brahma alati ohvritalitustel.
16. Kes siin ei keeruta seda keerlema pandud ratast, Pārtha, see võimete nautija elab kasutult.
17. Inimene aga, kes enese üle rõõmu tunneb ja enesega rahul on, on leidnud rahulduse iseneses, sellel ei ole vaja midagi teha.
18. Ei ole temal asja sellega, mis tehtud, ega sellega, mis tegemata, ei otsi ta tuge üheski olen-dis.
19. Sellepärast tee alati vajalikke tegusid, kuid ära kiindu! Ülimasse jõuab vaid niisugune isiksus, kes tegutseb kiindumata.
20. Sest just teod viisid Dzanaka ja teised Täiusemale. Sestap tegutse maailma terviklikkust silmas pidades!
21. Kuidas toimib parim, nõnda toimivad ka teised inimesed. Mis mõõdu tema annab, selle järgi käib maailm.
22. Minul küll, Pārtha, ei ole kolmikilmas vaja midagi teha ega leida leidmatut, kuid ometi jätkan ma tegusid.
23. Kui ma ei teeks väsimatult tegusid, Pārtha, siis järgiksid kõik inimesed minu eeskuju.

24. Kui ma ei teeks tegusid, siis langeksid need maailmad kokku ning mina oleksin segaduse põhjustajaks ja hukutaksin olendid.
25. Rumalad teevad tegusid kiindunult, Bhārata, Teadja aga tehku kiindumata, tehku maailma terviklikkuse tarvis!
26. Teadja ärgu ajagu segi rumalate tegudesse kiindunute päid. Tundku Teadja joogi rõõmu kõikide tegude üle!
27. Kõiki tegusid teevad loomujooned, kuid isekusest sõge arvab: “Mina olen tegija!”
28. Tõetundja aga, oo Suurekäeline, kes mõistab loomujoonte ja tegude erinevust, mõtleb: “Loomujooned toimivad loomujoontesse,” ja ei kiindu.
29. Loomujoontest sõgestatud klammerduvad loomujoonte tehtud tegude külge. Kõiketeadja ärgu häirigu tobedaid, kes teavad vähe!
30. Pühenda kõik teod minule, hoia meeles Ülim Mina, astu võitlusesse vabana lootusest ja isekusest, jäta keevalisus!
31. Need inimesed, kes uskudes ja tõrkumata alati minu õpetust järgivad, vabanevad isegi tegude läbi.
32. Kes aga tõrguvad ega järgi minu õpetust, tea, et need meeletud, kelles kogu Teadmine on pahupidi pööratud, hukkuvad!
33. Olendid järgivad oma loomust. Ka Teadja toimib oma loomuse kohaselt. Miks seda alla suruda?
34. Kirg ja viha asuvad võimete valdades. Ära satu nende võimu alla, sest need teevad sinule takistusi!
35. Parem oma seadmus, olgu see ka väheväärtuslik, kui hõlpsasti teostatav võõras seadmus. Parem hukkuda oma seadmuse kohaselt, sest võõras seadmus on ohtlik.

ARDŽUNA ÜTLES:

36. Mis õhutab isiksust otsekui sunniviisil tegema pattu, Vāršneja, isegi siis, kui ta ei taha?

ŠRĪ BHAGAVAT ÜTLES:

37. See on iha, see on viha, mõlemad põhinevad ühel loomujoonel - erutusel. See on kõikeõgiv ja pahalepürgiv, tea, et see on sinu vaenlane!
38. Nagu suits katab tuld ja tolm katab peeglit ja kile katab loodet, nõnda katab too seda.
39. Teadmist katab, Kaunteja, too ihakujuline täitmatu tuli, Teadja igavene vaenlane.
40. Selle asupaikadeks on võimed, meel ja mõistus. Nende kaudu katab see teadmise kinni ja sõgestab Kehastuja.
41. Sellepärast ohjelda kõigepealt võimed, Bhārata Sõnn, ja seejärel hävita too õudus, mis hukutab nii sinu Teadmise kui ka teadmised!
42. Võimeid peetakse ülemaks, võimetest ülem on meel, meelest ülem on mõistus, mõistusest ülem on Tema.
43. Mõistnud, mis on mõistusest ülem, tee ennast ise tugevaks, oo Suurekäeline, ja hävita iha kujul ilmuv vaenlane, kuigi tollast on raske jagu saada!

See on Önnestavas Bhagavadgītās, Upaniṣadis,
 Brahmateaduses,
 Joogaõpikus, Šri Kriṣna ja Ardžuna vestluses
 kolmas peatükk,
 TEGUDEJOOGA

IV

ŠRĪ BHAGAVAT ÛTLES:

1. Seda muutumatut joogat kuulutasin ma Vivasvatile, Vivasvat rääkis sellest Manule, Manu kõneles Ikšvākule.
2. Nõnda põlvest põlve edasi kandudes said sellest teada kuninglikud rišid, kuid aja jooksul on see jooga hävinud, oo Vaenlaste Nuhtleja.
3. Kuid just praegu õpetasin ma seda iidset joogat sinule, sest sa oled minule pühendunud sõber. See õpetus on ülim saladus.

ARDŽUNA ÛTLES:

4. Vivasvat sündis ju ammu enne sind. Kuidas siis mõista, et esimesena kuulutasid sina?

ŠRĪ BHAGAVAT ÛTLES:

5. Mina olen palju kordi varem sündinud, ja ka sina, Ardžuna. Mina tean neid kõiki, kuid sina, Vaenlaste Nuhtleja, ei tea.
6. Kuigi olen sündimatu ja hävimatu, kuigi olen olendite Isand, ilmun ma iseenese jooganäivuses, sest valitsen oma loomust.
7. Alati kui Seadmus alla käib, Bhārata, ja seadmusetus võimust võtab, loon ma iseennast.
8. Ma ilmun ajast aega, et päästa häid ja hävitada kurje, et kehtestada Seadmust.
9. Minu sünd ja minu teod on jumalikud. Kes seda tõeliselt teab, ei sünni pärast elust lahkumist uuesti, vaid siseneb minusse, Ardžuna.
10. Vabana kirest, hirmust ja vihast on paljud minust tekkinud toetunud minule, puhastunud Teadmiseaskeesis ja sisenenud minusse.
11. Kes kuidas mind kummardab, just nõnda mina tema omaks võtan, Pārtha. Inimesed järgivad minu teed mitmel moel.
12. Kes soovivad tegude õnnestumist, toovad ohvreid jumalatele. Tõepoolest, teod õnnestuvad inimilmas hõlpsalt.
13. Mina lõin neli seisust, arvestades erinevusi loomujoonte toimimises. Mina olen igavene ja kuigi mina olen need teinud, tea, et mina ei ole kunagi tegija.
14. Teod ei määri mind ja ma ei ihka tegude vilja. Kes teab, et mina olen niisugune, seda ei kammitse teod.
15. Need, kes muiste vabaneda soovisid, teadsid ja tegid tegusid. Sellepärast tee ka sina neid tegusid, mida tehti muiste!
16. Mis on tegutsemine ja mis on tegevusetus - ka prohvetid on selles osas olnud sõgedad. Sellepärast räägin ma teost, mille abil saad vabaneda halvast, kui tead.
17. On vaja teada, mis on tegutsemine, on vaja teada, mis on väär tegutsemine, on vaja teada, mis on tegevusetus. Tegude käik on salapärane.
18. Kes näeb tegutsemises tegevusetust ja tegevusetuses tegutsemist, see on inimeste seas mõistja, see on kõiki tegusid tegev joogi.
19. Targad nimetavad õpetatuks inimest, kelle toimingud on vabad ihast ja püüdlustest ning kelle teod on Teadmisetules põlenud.
20. Ta on hüljanud kiindumuse tegude viljadesse, ta on alati rahul, ta ei tugine millelegi. Kui ta teebki tegusid, ei tee ta tegelikult mitte midagi.
21. Ei määri ennast see, kes on ohjeldanud meele ja loobunud omakasust ning tegutseb vaid kehaga, soovimata midagi.
22. Tegutsedeski ei satu kammitsatesse too, kes on rahul sellega, mis tuleb, kes on ületanud kahesuse ega tunne kadedust ning võtab õnnestumist ja nurjumist võrdselt.

23. Tegudest vabaneb täielikult vaid see, kelle meel rajaneb Teadmisel ning kes vabana jätab kiindumused ja sooritab üksnes ohvritegusid.
24. Ohvriandam on Brahma, ohvritalitus on Brahma, tuli on Brahma, ohverdab Brahma. Brahmasse jõuab vaid see, kes on süüvinud Brahma tegudesse.
25. Mõned joogid toovad ohvreid jumalatele, teised toovad Brahmaatulele ohvriks ohverdamise enese.
26. Mõned ohverdavad ohjeldamistules kuulmis- ja muud võimed, teised ohverdavad võimetutes hääled ja muud võimetevallad.
27. Mõned ohverdavad Teadmisleegi läidetud eneseohjeldamisjoogatules võimete teod ja hinguse teod.
28. Mõned ohverdavad asju, mõnede ohvriks on askees, mõnede ohvriks on jooga, range vandetöötuse võtnute ohvriks aga on pühakirja uurimine ja Teadmine.
29. Mõned ohverdavad sissehinguse väljahinguses, mõned väljahinguse sissehinguses. Pidurdades nii sisse- kui väljahingust, pühenduvad nad hinguse valitsemisele.
30. Mõned, kes piiravad söömist, ohverdavad hingused hingustest. Kõik need, kes oskavad ohverdada, saavad ohverdades lahti puudustest.
31. Ohvrijäätinektari maitsjad lähevad ürgsesse Brahmasse. Kes aga ei too ohvreid, selle jaoks ei ole seda ilma, kust siis teine, oo Õilsaim Kurudest?
32. Nõnda jõuavad Brahma suhu kõige erinevamad ohvid. Tea, et need rajanevad tegudel! Kui tead, siis vabaned.
33. Asjade ohverdamisest parem on Teadmiseohver, oo Vaenlaste Nuhtleja. Kõikide tegude tipp, Pārtha, on Teadmine.
34. Püüa seda mõista Teadjate jalgade ette kummardudes! Küsi nendelt, teeni neid! Tõelusenägijad annavad sinule Teadmist.
35. Kui sinus on Teadmine, siis ei ole sa enam segaduses, Pändava, vaid näed kõiki olendeid iseeneses ja samuti minus.
36. Kui oledki kõikidest patustest patuseim, pääsed ometi Teadmiseparvega kõigest võltsist üle.
37. Nagu loitev leek põletab tuhaks puu, nõndasamuti, Ardžuna, põletab Teadmiseleek tuhaks kõik teod.
38. Sest siin ei ole teist nii mõjusat puhastajat kui Teadmine. Kes on joogataiusesse jõudnud, leiab selle aja jooksul iseenesest.
39. Võimed ohjeldanud uskuja saab Teadmise, kui sellele pühendub. Teadmisega leiab ta peagi ülima rahu.
40. Hukkub aga kahtleja, kellel ei ole ei Teadmist ega usku. Kahtlejal ei ole ei seda ega teist ilma ega ka õnne.
41. Teod ei kammitse ennast valitsevat, kes jooga abil tegudest loobus ja kelle kahtlused Teadmine läbi lõikas, oo Rikkusevõitja.
42. Sellepärast lõika Teadmise mõõgaga läbi oma südames pesitsev teadmatuses sündinud kahtlus! Astu joogasse! Tõuse, oo Bhārata!

See on Õnnestavas Bhagavadgītās, Upaniṣadis,
Brahmateaduses,
Joogaõpikus, Šri Kriṣna ja Ardžuna vestluses
neljas peatükk,
TEADMISEGA TEGUDEST ERALDUMISE JOOGA

V

ARDŽUNA ÜTLES:

1. Sa ülistasid tegudest eraldumist, Krišna, ja seejärel jälle tegudejoogat. Vasta selgelt, kumb nendest kahest on parem?

ŠRĪ BHAGAVAT ÜTLES:

2. Eraldumine ja tegudejooga - need mõlemad viivad Ülimasse. Ometi on tegudejooga tegudest eraldumisest parem.

3. Tea, et erak on vaid see, kes ei vihka ega ihka! Sest kahesusest vaba vabaneb hõlpsasti kammitsatest, oo Suurekäeline.

4. Arutlus ja jooga - neid eristavad vaid rumalad, mitte õpetlased. Isegi ainult ühes püsimine annab mõlema viljad.

5. Kuhu jõutakse arutluste teel, sinna saadakse ka jooga abil. Kes näeb, et arutlused ja jooga on üks ja sama, see näeb tõepoolest.

6. Kuid, Suurekäeline, joogata on raske elada. Joogat rakendab tark jõuab peagi Brahmasse.

7. Isegi tegutsedes ei määrdu joogat rakendav puhastunu, kes on allutanud võimed ja iseene ning kellele kõik olendid ja tema ise on võrdsed.

8. "Ma ei tee midagi," mõtleb Tõelisust tundev joogi, kui näeb, kuuleb, kombib, haistab, maitseb, liigub, magab, hingab,

9. vestleb, heidab ja haarab ning avab ja suleb silmi. "Võimed toimivad võimete valdades," mõtleb ta.

10. Kes on pühendanud teod Brahmale ja tegutseb kiindumuseta, selle külge ei kleepu pahed, nagu lootose lehtede külge ei kleepu vesi.

11. Et ennast puhastada, teevad joogid tegusid kehaga, meelega, mõistusega ja ka ainult võimetega, loobudes kiindumustest.

12. Tegude viljadest loobunud joogi leiab lõpliku rahu. Viljadesse kiindunud jooga vältija aga langeb üha rohkem kütketesse.

13. Meelega kõikidest tegudest eraldunud, istub vägev Kehastuja õnnelikult üheksaväraavalises linnas, tegutsemata ja tegudele õhutamata.

14. Maailma Valitseja ei loo ei tegijaid ega tegusid ega tegude seost viljadega. Toimib loomus.

15. Valitseja ei võta vastu ühtegi pattu ega ühtegi voorust. Teadmist katab teadmatus, sellest on inimesed sõgedad.

16. Kes aga hävitab teadmatus Teadmiseiga, see valgustab Ülimat nagu päike.

17. Temasarnased, kes Teda mõistavad ja Temas püsivad ning Temas varjupaika otsivad ja kelle puudused Teadmine on ära pühkinud, lähevad sinna, kust ei naasta.

18. Õpetlased vaatavad võrdsel pilgul tarka ja korraliku braahmanit, lehma, elevanti, koera ja isegi koerasööjat.

19. Tasakaaluka meelelaadiga inimene on maailma võitnud juba siin. Brahma on ju veatu ja tasakaalukas, sellepärast asub ta Brahmas.

20. Ta ei rõõmusta, kui leiab meeldiva, ega kurvasta, kui leiab ebameeldiva. Selge mõistusega sõgedusest vaba Brahma tundja asub Brahmas.

21. Välisärritustest sõltumatu leiab õnne iseeneses. Brahmajoogat rakendav joogi maitseb kadumatut õnne.

22. Välisärritustest tekkivad naudingud on tõepoolest kannatuste allikas. Nendel on algus ja ots, Kaunteja, mõistja ei tunne nendest rõõmu.

23. Kes juba siin, enne kehast vabanemist suudab ületada ihast ja vihast tekkinud kalduvused, on joogi, on õnnelik inimene.
24. Sisemiselt õnnelik, sisemiselt rõõmus, sisemiselt helge joogi saab Brahmaks ja jõuab Brahmanirvaanasse.
25. Brahmanirvaana leiavad ennast ohjeldavad rišid, kelle pahed on kadunud, kelle kahtlused on läbi lõigatud ja kes tunnevad rõõmu kõikide olendite heast käekäigust.
26. Ihast ja vihast vabanenud ning meelt ohjeldavad iseene tundjad on Brahmanirvaanale ligidale jõudnud.
27. Kes välisärritusi sisse ei lase, pilgu kulmude vahele suunab, ninasõõrmetes liikuvad sisse- ja väljahingused ühetaoliseks teeb,
28. võimed, meele ja mõistuse ohjeldab, see vabanemises ülimat nägev tark, kelles ei ole iha, hirmu ja viha, ongi juba vabanenud.
29. Ta leiab rahu, kui mõistab, et mina olen ohvri ja askeesi maitsja, kõikide maailmade suur Isand ja kõikide olendite sõber.

See on Önnestavas Bhagavadgītās, Upanišadis,
Brahmateaduses,
Joogaõpikus, Šri Krišna ja Ardžuna vestluses
viies peatükk,
TEGUDEGA ERALDUMISE JOOGA

VI

ŠRĪ BHAGAVAT ÛTLES:

1. Erak on see, joogi on see, kes sõltumata tegude viljadest teeb vajalikku, mitte aga see, kes on jätanud ohvritule ega tegutse.
2. Tea, Pāndava, et see, mida nimetatakse eraldumiseks, ongi jooga, sest kujutlustest eraldumata ei saa keegi joogiks!
3. Joogasse tõusta soovivale targale on vahendiks teod. Joogasse jõudnule on vahendiks rahu.
4. Kes ei takle võimete valdade ja tegude külge ning on eraldunud kõikidest kujutlustest, selle kohta öeldakse: Joogasse tõusnu.
5. Tõstku ta ennast ise kõrgemale, ärgu ta ennast ise juhtigu alla: ise ollakse oma sõber, ise ollakse oma vaenlane.
6. Ise ollakse oma sõber siis, kui ennast ise võidetakse. Aga kui ennast ise ei valitseta, siis ollakse ise oma vaenlane.
7. Iseenese võitnu ja rahunenu Kõrgeim Mina on keskendunud, olgu siis külm või soe, tabagu teda õnn või kannatus, olgu ta osaks kuulsus või kuulsusetus.
8. Rakendunuks nimetatakse Tipus püsivat ja võimed allutanud joogit, kes on rahul ning täis Teadmist ja teadmisi. Ta suhtub võrdselt nii savikamakasse, kivisse kui ka kullatükki.
9. Veel erilisem on too, kes mõtleb, et sõber, kaaslane, vaenlane, erapooletu, ükskõikne, põlgusväärne, sugulane, saadhu ja patune on võrdväärised.
10. Joogi, kes on ohjeldanud meele ja keha ning kellel ei ole soove ega omandit, viibigu pidevalt omaette varjatud kohas!
11. Kuivas paigas valmistagu ta enesele kindel iste, mitte liiga kõrge ja mitte liiga madal, ning katku see järjestikku kušarohu, naha ja riidega!
12. Seal istugu ta istmele, suunaku meel ainsasse punkti, ohjeldagu mõtte ja võimete talitus ning rakendagu joogat, et ennast puhastada!
13. Keha, pead ja kaela sirgelt ning liikumatult hoides vaadaku ta oma ninaotsa ja ärgu heitku pilku kõrvale!
14. Istugu ta rahulikult ja hirmuta, täitku kasinuse töotust, ohjeldagu oma meelt, sidugu mõtted minuga ja pidagu mind Ülimaks!
15. Kui joogi nõnda pidevalt toimib ja meelt ohjeldab, siis jõuab ta nirvaana ülimesse rahusse, mis asub minus.
16. Jooga ei sobi niisugusele, kes liiga palju sööb ega ka niisugusele, kes üldse ei söö, ega ka niisugusele, kes üleliia magab, ega ka niisugusele, kes pidevalt ärkvel on, Ardžuna.
17. Kannatusi kaotav jooga sobib niisugusele, kes sööb piiri pidades, puhkab piiri pidades, tegutseb piiri pidades ning magab ja on ärkvel piiri pidades.
18. Joogiks nimetatakse seda, kelle ohjeldatud meel on suunatud iseenesesse ja kes ei kiindu ühessegi ihasse.
19. "Nagu leek, mis tuuletus paigas ei võbele.." - see võrdlus käib joogi kohta, kes on meele ohjeldanud ja rakendab joogat.
20. Kus joogaharjutustega rahustatud meel puhkab, kus iseennast vaadeldes rahuldutakse iseenesega,
21. kus tuntakse piiritut õndsust, mida vaid mõistus haarab ja mis jääb võimetele tabamatuks - seal ei lahkuta Tõelusest.
22. Sinna jõudnu saab aru, et kuhugi kõrgemale ei ole enam minna. Rängemadki õnnetused ei kõiguta seal viibijat.
23. Tea, et seda nimetataksegi joogaks ja see harutab lahti kannatuste sidemed! Joogat tuleb rakendada otsustavalt ja avalil meelel.
24. Hüljaku ta eranditult kõik kujutlustest sünenenud soovid, ohjeldagu tema meel võimed täielikult,
25. vaigistagu ta ennast samm-sammult mõistuse väga ja hoidku ta meeles vaid iseennast ega mõelgu millelegi muule!
26. Kuhu ka ei kipuks heitlik ja püsimatu meel, seal tuleb see ohjeldada ja iseene võimu alla tuua!

27. Puudusteta joogi, kelle meel on rahunenud ja erutused vaibunud, leiab ülimalt õnne ja saab Brahmaks.
28. Nõnda saab hõlpsalt piiritut õnne maitsta puudustest vaba joogi, kes viibib pidevalt joogas ja on Brahmaga ühenduses.
29. Iseennast kõikides olendites ja kõiki olendeid iseeneses näeb kõike ühtemoodi nägev joogi.
30. Kes mind kõikjal ja kõike minus näeb, teda ma ei kaota silmist ja tema ei kaota mind silmist.
31. Joogi, kes ühtsuses püsivana austab kõikides olendites mind, asub minus, kus ta ka ei asuks.
32. Kõrgeimaks joogiks, Ardžuna peetakse seda, kes iseenese põhjal näeb kõikides üht ja sama, olgu need siis õnnelikud või õnnetud.

ARDŽUNA ÜTLES:

33. Oh Deemonihävitaja! Sa rääkisid joogast kui ühetaolisusest. Kuid mina heitlikuna ei näe mingit püsivat seisundit.
34. Meel on heitlik, Krišna, rahutu, kangekaelne ja karm; ma arvan, et seda on sama raske püüda kui tuult.

ŠRĪ BHAGAVAT ÜTLES:

35. Tõepoolest, Suurekäeline, meel on püsimatu ja seda on raske püüda. Kuid kiretu, Kaunteja, saab selle kätte, kui harjutab.
36. Ma arvan, et ohjeldamatul ei ole kerge joogasse jõuda. Kuid jõuab see, kes ennast valitseb ja püüab jõuda, kui vaid oskab.

ARDŽUNA ÜTLES:

37. Mis teed, Krišna, läheb ohjeldamatu, kes küll usub, ent eemaldub joogast, jõudmata selle täiuseni?
38. Kas ei kao nagu rebenenud pilv see toetuspinnata sõge, Brahma teelt eksinu, kes mõlemast ära langeb, oo Suurekäeline?
39. Krišna, sa suudad minu kahtluse täielikult läbi lõigata, sest ei ole teist, kes seda teeks!

ŠRĪ BHAGAVAT ÜTLES:

40. Ta ei hävi ei siin, Pārtha, ega seal, sest head teinu, mu sõber, ei lähe kunagi halba teed.
41. Joogast langenu sattub maailma, mis vastab tema pälvimustele ja viibib seal ääretult kaua. Seejärel sünnib ta jõukate ja auväärsete kodus.
42. Ta võib ka sündida tarkade joogide perekonnas, kuid niisugust sündi on maailmas kõige raskem leida.
43. Seal on ta mõistusel samasugune kui eelmises elus ja püüab edasi täiuse poole, oo Kurude Rõõm.
44. Varasemate harjutuste mõjul liigub ta vältimatult edasi. Isegi see, kes joogast ainult teada soovib, tõuseb Šōnabrahmast kõrgemale.
45. Kuid joogi, kes usinalt püüab ja ennast pahedest puhastab, täiustub sünnist sündi ja liigub ülimalt teed.
46. Joogi on askeetidest üle, ta on ka Teadjatest üle; joogi on tegutsejatest üle, sellepärast ole joogi, Ardžuna!
47. Kõikidest joogidest on minuga kõige rohkem seotud aga see, kes on minu juurde jõudnud ning hingesügavuses mind usub ja austab.

See on Önnestavas Bhagavadgītās, Upanišadis,
Brahmateaduses,
Joogaõpikus, Šri Krišna ja Ardžuna vestluses
kuues peatükk,
ENESEOHJELDAMISE JOOGA

VII

ŠRĪ BHAGAVAT ÛTLES:

1. Nüüd aga kuula, kuidas sina, Pārtha, kes sa joogas minumeelsena minule toetud, hakkad mind nii teadma, et kahtluse varjugi ei jää!
2. Ma räägin sinule nüüd kõik Teadmisesest ja teadmistest. Kui sa seda tead, siis ei ole sul enam midagi muud vaja teada saada.
3. Tuhandest inimesest vaid mõni üksik tahab täiust, tahtjatest ja täiuslikkudest vaid mõni üksik teab mind tõeliselt.
4. Maa, vesi, tuli, õhk, ruum, meel, mõistus, eneseteadvus - need on minu loomuse kaheksa osa.
5. See loomus on madalam, kuid tea, Suurekäeline, et teine loomus on kõrgem, ja nimelt eluvägi, mis kannab seda ilma.
6. Tea, et kõik olendid on tekkinud nendest. Mina olen kogu maailma tekitaja, aga ka lõpetaja.
7. Peale minu ei ole midagi muud, oo Rikkusevõitja, kõik on minusse lülitud nagu pärlid nõõri külge.
8. Vedelikkudes olen ma maitse, Kaunteja, ning ma olen päikese ja kuu valgus. Kõikides Veedades olen ma elusilp, ruumis hää ja inimestes inimlikkus.
9. Maas olen ma hõrk lõhn ja tuledes sära, olendites olen ma elu ja askeetides askees.
10. Tea, et mina olen kõikide olendite igiseeme, Pārtha! Ma olen mõistjate mõistus ja olen hiilgavate hiilgus
11. ning ma olen ihast ja kirest vabade tugevate tugevus, ma olen olendites isegi iha, mis ei astu vastu Seadmusele, oo Bhārata Sõnn.
12. Ning mis puutub tõelisuse, erutuse ja pimeduse olekutesse, siis tea, et ka need on minust, kuigi mina ei ole nendes ja nemad ei ole minus!
13. Need kolme loomujoone tekitatud olekus on sõgestanud kogu maailma ja see ei tunne ära mind, kes ma olen muutumatu ja kõrgem.
14. Sest minu loomujoontest moodustunud nähtumus on jumalik ja seda on raske ületada. Kes aga minus pääsu otsivad, need ületavad nähtumuse.
15. Pahatahtlikud, sõgedad ja tühised ei otsi minus pääsu, sest nähtumus on röövinud nendelt Teadmise ja nende toetuspunktiks on deemonlikkus.
16. Neljasugused head inimesed austavad mind, Ardžuna: kannatajad, teadmishimulised, kasuliku otsijad ja Teadjad, oo Bhārata Sõnn.
17. Nendest parim on Teadja, sest tema on pidevalt minuga seotud ja ainult minule pühendunud. Mina olen Teadjale väga armas ja tema on minule armas.
18. Kõik need õilsad, kuid minu meelest on Teadja nagu mina, sest temale, joogile, olen ülimaks eesmärgiks mina.
19. Paljude sündide järel jõuab Teadja minu juurde. "Vāsudeva on kõik!" - nõnda mõtlevat mahaatmat ei ole kerge leida.
20. Need, kellelt see või teine iha on Teadmise röövinud, otsivad pääsu teistes jumalates ja järgivad seda või teist käsku, mille on nende peale pannud nende oma loomus.
21. Mis kuju pühendunud usklik ka ei sooviks kummardada, vankumatu usu selleks annan mina.
22. Usuga püüab ta tolle soosingut ja saabki ihaldatu, kuid ainult siis, kui mina seda luban.
23. Ometi leiab niisugune väheviljakas kaduva vilja. Jumalatele ohverdajad lähevad jumalate juurde, kuid minule pühendunud tulevad minu juurde.

24. Mõistmatud peavad mind, kes ma ei paista, paistvaks, sest nad ei tunne minu ülimate olekut, hävimatut ja kõrgeimat.
25. Jooganähtumus varjab mind ja ma ei ole selgelt nähtav. See sõge maailm ei mõista mind, sündimatut ja hävimatut.
26. Mina tunnen endiseid, nüüdseid ja tulevase olendeid, Ardžuna, mind aga ei tunne keegi.
27. Iha ja viha sünnitavad kahestatust, Bhārata, ning see teeb kõik olendid maailmas sõgedateks, oh Vaenlaste Nuhtleja.
28. Need vooruslikud aga, kes on pahedest lahti saanud ja sõgedast kahestatusest vabanenud, austavad mind, kindlad oma tõotusvannetes.
29. Need, kes otsivad pääsu minus, püüdes vabaneda vanadusest ja surmast, tunnevad Brahmat, Ülimat Mina ja kogu Tegu.
30. Kes tunnevad mind kui Ülimat Olendit, Ülimat Jumalat ja Ülimat Ohvrit, need meelet ühtsed tunnevad minu ära ka surmatunnil.

See on Önnestavas Bhagavadgītās, Upanišadis,
Brahmateaduses,
Joogaõpikus, Šri Krišna ja Ardžuna vestluses
seitsmes peatükk,
TEADMISE JA TEADMISTE JOOGA

VIII

ARDŽUNA ÜTLES:

1. Mis on Brahma, mis on Ülim Mina, mis on Tegu, oo Kõrgeim Isiksus? Ja mida nimetatakse Ülimaks Olendiks ja mida Ülimaks Jumalaks?
2. Mis on siin Ülim Ohver ja kuidas ta viibib selles kehas, oo Deemonihukkaja? Kuidas saavad sind surma hetkel ära tunda need, kes ennast ohjeldavad?

ŠRĪ BHAGAVAT ÜTLES:

3. Brahma on kõrgeim ja hävimatu, Ülim Mina on iseloom, olendite olekutest tekkivat loovat väge nimetatakse Teoks.
4. Ülim Olend on kaduv olek, Ülim Jumal on isiksus, Ülim Ohver olen aga mina selles kehas, oo Parim Kehakandjatest.
5. Kes surmatunnil kehas lahkudes mõtleb minust, see tuleb minu olekusse, selles ei ole kahtlust.
6. Mis olekust ka ei mõelda surmatunnil kehas lahkudes, sinna minnaksegi, Kaunteja, - kujutletud olekusse.
7. Sellepärast pea igal hetkel meeles mind ja võitle! Kui sinu meeles ja mõistuses olen mina, siis jõuad kindlasti minusse.
8. Kes rakendab pidevalt harjutustejoogat ja kelle mõte ei kaldu mujale, Pārtha, see jõuab Kõrgeima Jumaliku Isiksuseni, kui mõtleb vaid Temast.
9. Kes ürgtarka Õpetajat, pisimast pisimat kõige Toetajat, kujuteldamatut päikesevärvilist sealpool pimedust asuvat kõige Loojat meenutab
10. surma hetkel vankumatu meele ja pühendumusega ning kes hinguse joogaväega kulmude vahele suunab, see jõuab Kõrgeima Jumaliku Isiksuseni.
11. Ma räägin sinule lühidalt sellest, mida Veedade tundjad nimetavad Hävimatuks. Sinna sisenevad vaid kiretud ja seda soovides tuleb elada kasinalt.
12. Kes sulgeb kõik väravad, paigutab meele südamesse, suunab hinguse pähe ja püsib kindlalt joogas,
13. hääldeb "OM", seda ühesilbilist Brahmat, ning minnes, kehas lahkudes meenutab mind, see jõuab Ülimasse.
14. Kes muust mõtlemata alati ja pidevalt meenutab mind, see pidevalt rakendunud joogi leiab minu kergesti, Pārtha.
15. Minusse jõudnud ja ülima täiuse leidnud mahaatmad ei sattu enam taassündi, mis on kaduv kannatustekamber.
16. Kõik maailmad, Ardžuna, naasevad ikka ja jälle, isegi Brahmailm. Kes aga on minusse jõudnud, Kaunteja, see ei sattu enam uude sündi.
17. Kes teab, et Brahmapäev on tuhat ajastut pikk ja Brahmaöö on tuhat ajastut pikk, vaid see mõistab, mis on päev ja mis on öö.
18. Paistmatusest ilmub kõik paistev siis, kui algab päev, öö saabudes aga kaob sinnasamasse, mida nimetatakse Paistmatuseks.
19. Kõik olendid, kes ikka ja jälle tekivad, kaovad vältimatult, Pārtha, kui saabub öö ning ilmuvad päeva saabudes.
20. Kuid sellest Paistmatusest üle on veel teine, Igavene Paistmatu Olek, mis kõikide olendite hävides ei hävi.
21. Paistmatu, Hävimatu - nõnda on sellest öeldud, ja ka - Ülima Siht. Selleni jõudnu ei naase, see on minu Kõrgeim Asupaik.
22. See on Kõrgeim Isiksus, Pārtha. Tema on Kõiksuse laiali laotanud ja Temas asuvad kõik olendid. Temani jõutakse piiritu pühendumusega.

23. Nüüd, Bhārata Sõnn, räägin sinule aegadest, millal surres joogid kas naasevad või ei naase.
24. Tuli, päevavalgus, kasvav kuu ja kuus kuud, mil päike liigub põhja poole - nende puhul jõuavad lahkunud Brahmase, sest nad on Brahma ära tundnud.
25. Suits, öö, kahanev kuu ja kuus kuud, mil päike liigub lõuna poole - nende puhul leiab joogi kuu ja selle valguse ning naaseb.
26. Need mõlemad teed, hele ja tume, on siin ilmas igavesed. Ühega ei naasta, teisega naastakse.
27. Mõlemaid teid tundev joogi, Pārtha, ei eksi kunagi. Sellepärast rakenda alati joogat, Ardžuna!
28. Kui head ka ei oleks viljad, mida lubatakse tasuks Veedade, ohverduste, askeesi ja annetuste eest, kõigest sellest astub Teadja joogi üle ja jõuab Kõrgeimasse Ürgsesse Seisundisse.

See on Önnestavas Bhagavadgītās, Upanišadis,
Brahmateaduses,
Joogaõpikus, Šri Krišna ja Ardžuna vestluses
kaheksas peatükk,
HÄVIMATU BRAHMA JOOGA

IX

ŠRĪ BHAGAVAT ÛTLES:

1. Nüüd aga kuulutan ma sinule, kes sa ei tõrgu, ülisalajast Teadmist ühes teadmistega, mida mõistes vabaned halvast.
2. See on väga puhastav, silmnähtav, seadmuslik, kergesti teostatav ja kadumatu kuninglik teadus ja kuninglik saladus.
3. Kes ei usu sellesse Seadmusesse, Vaenlaste Nuhtleja, need ei jõua minuni ja naasevad surma ringkäiku.
4. Mina, kelle pale ei paista, olen selle Kõiksuse laiali laotanud, kõik olendid asuvad minus, kuid mina ei asu nendes.
5. Ning ka olendid ei asu minus. Vaata minu jumalikku joogat! Ma toetan olendeid, ma loon olendeid, kuid ma ise ei asu olendites.
6. Nagu kõikjale puhuv tugev tuul täidab alati ruumi, nõnda asuvad kõik olendid minus, saa sellest aru!
7. Kõik olendid, Kaunteja, tulevad minu loomusesse aegkonna lõpul; aegkonna algul loon ma need taas.
8. Oma loomuse põhjal ja tahtmata loon ma loomuväega ikka ja jälle seda olendite hulka.
9. Kuid see tegevus ei kütkesta mind, Rikkusevõitja. Ma ei kiindu oma tegudesse ja jään osavõtmatuks.
10. Ma jälgin, kuidas loomus loob liikuvat ja liikumatut. Sellepärast, Kaunteja, maailm tiirlebki.
11. Nõmedad tõgavad mind, kes ma olen inimkehasse tulnud, sest nad ei tunne minu kõrgeimat olekut - olendite Suurt Isandat.
12. Meeletute kavatsused, teod ja teadmised on sõgedad, sest põhinevad sõgestaval, koletuslikul ja deemonlikul loomusel.
13. Mahaatmad aga toetuvad jumalikule loomusele, Pārtha. Nad austavad mind ega mõtle muule, sest teavad, et ma olen olendite igavene algus.
14. Nad ülistavad mind pidevalt ja püüavad täita töotuseid, nad kummardavad mind pühendunult ja teenivad mind, olles minuga alati seotud.
15. Teised ohverdajad aga toovad minule, paljupalgelisele, üheleainsale ja jagunevale Teadmiseohvri.
16. Mina olen riitus, olen ohvritoomine, olen toiduohver esivanematele, olen ravimtaim, olen loits, olen ohvri või, olen tuli, olen ohverdatu.
17. Mina olen selle maailma isa, ema, toetaja, vanaisa, Teadmise siht, puhastaja, OM-silp ning Rigveeda, Sāmaveeda ja Jadzurveeda.
18. Mina olen eesmärk, tugi, isand, tunnistaja, kodu, varjupaik, sõber, algus ja ots, püsimine, aare ning hävimatu seeme.
19. Mina soojendan ning lasen ja ei lase vihma sadada. Mina olen surematus ja surm, mina olen olemine ja olematus, Ardžuna.
20. Kolme Veedat tundvad pattudest puhastunud soomajoojad toovad minule ohvreid ja paluvad minult pääsu taevasse. Nad hangivad pälvimusi ning jõuavadki jumalatevürsti maailma ja maitsevad taevas jumalate taevalikke naudinguid.
21. Nad naudivad seda tohutut taevailma, kuni nende pälvimused on ammendunud, seejärel langevad nad uuesti surelikkude ilma. Nõnda leiavad need naudingute ihkajad kolmikseadmust täites ainult mineku ja tuleku.
22. Kes mind teenides muust ei mõtle ja kes minuga alati seotud on, need kannan ma joogarahusse.

23. Kes aga täis usku austavad teisi jumalaid ning toovad nendele ohvreid, ohverdavad tegelikult minule, Kaunteja, kuigi mitte päris õigesti.
24. Sest mina olen kõikide ohvrite maitsja ja isand, need aga, kes mind tõeliselt ei tunne, langevad alla.
25. Jumalate kummardajad lähevad jumalate juurde, esivanemate kummardajad lähevad esivanemate juurde, tontidele ohverdajad lähevad tontide juurde, minule ohverdajad tulevad aga minu juurde.
26. Kui siiras pakub minule pühendunult lehte, lille, vilja või vett, siis võtan ma selle pühendunult pakutu meelsasti vastu.
27. Mida sa ka ei teeks, mida sa ka ei sööks, mida sa ka ei ohverdaks, mida sa ka ei annetaks, mis askeesile sa ka ei pühenduks, Kaunteja, tee sellest ohver minule!
28. Nõnda vabaned sa headest ja halbade viljadest ning tegude kütkestest ja jõuad eraldumisjoogat rakendades vabanenult minu juurde.
29. Mina olen kõikides olendites üks ja sama ning keegi ei ole minule põlgusväärne ega armas. Kes aga mind pühendunult austavad, need on minus ja mina olen nendes.
30. Kui isegi väga palju halba teinud inimene austab mind ääretult, siis on ta saadhu, sest ta tegi õige valiku.
31. Ta saab peagi seadmuslikuks ja leiab kestva rahu. Tea, Kaunteja, et minule pühendunud ei hukku.
32. Sest kõrgemat teed lähevad kõik, kes minus varjupaika otsivad, Pārtha, ka need, kes on sünnilt patused, naised, vaišjad ja šuudrad.
33. Seda enam pälvimustega braahmanid ja minule pühendunud kuninglikud rišid. Kui juba oled sattunud siia muutlikusse ja kannatusrikkasse maailma, siis austa mind!
34. Mõtle minust, ole minule pühendunud, ohverda minule ja austa mind! Sa jõuad minusse, kui seod ennast minuga ja pead mind ülimalt eesmärgiks.

See on Önnestavas Bhagavadgītās, Upanišadis,
Brahmateaduses,
Joogaõpikus, Šri Krišna ja Ardžuna vestluses
üheksas peatükk,
KUNINGLIKU TEADUSE JA
KUNINGLIKU SALADUSE JOOGA

X

ŠRĪ BHAGAVAT ÛTLES:

1. Kuula veel, oo Suurekäeline, minu ülimat õpetust, mida sinule head soovides kuulutan, sest oled hästi meelestatud.
2. Minu teket ei tea ei jumalad ega suured ri id, sest ma olen jumalate ja suurte ri ide läte.
3. Kes teab, et mina olen sündimatu ja alguseta ning maailma Suur Isand, see ei ole surelikkude seas s ge ja vabaneb kõikidest pattudest.
4. Mõistus, Teadmine, meeleselgus, kannatlikkus, tõde, ohjeldamine, rahu,  nn, õnnetus, sünd, surm, kartus, kartmatus,
5. v givaldsusetus, tasakaalukus, rahuldatus, askeetlikkus, heldus, kuulsus ja kuulsusetus - olendite kõik hoiakud pärinevad minust, kuigi on erinevad.
6. Minu meel on loonud seitse suurt ri it ja neli Manut, nendest on maailma tekkinud inimesed.
7. Kes tõeliselt teab minu ilminguid ja joogat, see on joogaga kindlalt seotud, selles ei ole kahtlust.
8. "Mina olen kõige läte, minust tekib kõik". Nõnda mõtlevad virged ja austavad mind.
9. Minust mõeldes, minule elades, üksteist virgutades ja alati minust r akides on nad rahul ja r  msad.
10. Nendele, kes on minuga alati seotud ja mind armastades austavad, annetan ma m istusejooga, mis aitab nendel minuni jõuda.
11. Ma tunnen nendele kaasa, sellepärast sisenen nendesse ja hävitan särava Teadmisevalgusega teadmatusest sugenenud pimeduse.

ARDŽUNA ÛTLES:

12. Sa oled  lima Brahma,  lim Kodu,  lim Puhastaja, Igavene Jumalik Isiksus, Sündimatu K ikjalviibiv  rgjumal!
13. Sinust on r akunud kõik ri id, nagu jumalik ri i N rada, Asita, Devala ja Vj sa ning ka sina räägid enesest minule.
14. Minu meelest räägid sa t tt, oo Pikajuukseline! Kuid sinu ilminguid, Bhagavat, ei tea isegi jumalad ja demonid.
15. Sa tunnend ennast ise iseenese läbi, oo Kõrgeim Isiksus, oo olendite Looja, oo olendite Isand, oo jumalate Jumal, oo maailma Valitseja!
16. Vaid sina suudad ammendavalt kirjeldada oma jumalikke ilminguid. Milliste ilmingutega täidad need maailmad?
17. Ma mõtlen pidevalt, kuidas suudan sina, Joogit, ära tunda. Millistes olekutes oled minule mõistetav, Bhagavat?
18. Kirjelda üksikasjalikult oma joogat ja ilminguid, oo Inimeste Vaimustaja! R  gi veel, sest selle nektari kuulmisest ei saa ma kunagi täis!

ŠRĪ BHAGAVAT ÛTLES:

19. Olgu, Parim Kurudest, ma jutustan sinule olulisemast, sest minu ilmingud on jumalikud ja minu ulatuvusel ei ole piire.
20. Mina Ise, oo K harp ine, viibin kõikide olendite s dametes. Mina olen olendite algus, kestvus ja lõpp.
21. Aaditjatest olen ma Vi nu, valgusallikatest särav Päike, marutitest Mar t i, tähtede seas olen ma Kuu.
22. Veedadest olen ma S ma, jumalatest V sava, võimetest meel, olendites olen teadvus.

23. Rudradest olen ma Šankara, jakšadest ja rakšadest rikkuste Isand, vasudest olen Pāvaka, mäetippudest Meru.
24. Tea, Pārtha, et kodupreestritest olen ma tähtsaim - Brihasapati. Väepealikkudest olen ma Skanda, veevaldadest ookean.
25. Suurtest rišidest olen ma Bhrigu, sõnadest olen ühesilbiline, ohverdustest loitsuohver, mäeahelikkudest Himaalaja.
26. Puudest olen ma viigipuu, jumalikkudest rišidest Nārada, gandharvadest Tšitraratha, täiuslikkudest tark Kapila.
27. Tea, et hobuste seas olen ma nektarist sündinud Utššaiḥśravas, kuninglikkudest elevantidest Airāvata, inimestest valitseja!
28. Relvadest olen ma vadzra, lehmadest soove täitev lehm. Ma olen sigitav Kandarpa, madudest olen ma Vāsuki.
29. Naagadest olen ma Anandta, veeasukatest Varuna, esivanematest Arjaman, ohjeldajatest Jama.
30. Daitjatest olen ma Prahlāda, arvutajatest aeg, loomadest loomade kuningas lõvi, lindudest Vainateja.
31. Puhastajatest olen ma tuul, relvakandjatest Rāma, veeloomadest Makara, jõgedest Ganges.
32. Ardžuna, ma olen olendite algus, kestvus ja lõpp. Teadustest olen teadus Ülimast Minast, olen ka kõnelejate kõne.
33. Tähtedest olen ma “A”, liitsõnadest dvandva, olen hävimatult Aeg ja paljupalgeline Looja.
34. Ma olen kõikerööviv Surma ja sündivate Sünd, naistes olen ma sarm, ilu, kõne, mälu, tarkus, püsivus ja kannatlikkus.
35. Hümnidest olen ma Brihatsāman, värsimõõtudest Gājatrī, kuudest Mārgaśrīša, aastaaegadest kevad.
36. Pettustest olen ma õnnemäng. Ma olen säravate sära, ma olen võit, olen otsustavus, olen tõeliste tõelisus.
37. Vrišnidest olen ma Vāsudeva, Pāndavatest sina, oo Rikkusevõitja, tarkadest Vjāsa, prohvetitest prohvet Uśanas.
38. Ma olen karistajate roosk ja ma olen võitu ihkajate riigitarkus, saladuste puhul olen ma vaikimine ja olen Teadjate Teadmine.
39. Mina olen see, Ardžuna, mis on kõikide olendite seeme. Ei ole liikuvat ega liikumatut olendit, mis oleks ilma minuta.
40. Ei ole piire minu jumalikkudel ilmingutel, oo Vaenlaste Nuhtleja. See on vaid lühike kirjeldus minu ilmingute ulatusest.
41. Mis ka ei oleks vägev, tõeline, suurepärane, võimas, tea, et selles on ilmunud osake minu hiilgusest!
42. Kuid, miks sinul seda kõike vaja teada, Aržuna? Mina seisan ja toetan kogu maailma vaid iseenese osakesega.

See on Önnestavas Bhagavadgītās, Upaniśadis,
Brahmateaduses,
Joogaõpikus, Šri Krišna ja Ardžuna vestluses
kümnes peatükk,
ILMINGUJOOGA

XI

ARDŽUNA ÜTLES:

1. Armulikult kuulutasid sa mulle kõrgeimat saladust, mida nimetatakse Ülimaks Minaks; tänu sellele on minu sõgedus hajunud.
2. Sest ma sain üksikasjalikult kuulda olendite tekkimisest ja hävimisest, oo Lootoslehe-silmne, ja sinu enese kadumatust ülevusest.
3. Nagu sa siin rääkisid iseenese kohta, oo Ülim Isand, nõnda tahan ma näha ka sinu Jumalikkude Kujude, oo Kõrgeim Isiksus.
4. Kui sa arvad, et ma talun selle nägemist, oo Looja, oo Joogaisand, siis näita minule ennast kui Hävimatut!

ŠRĪ BHAGAVAT ÜTLES:

5. Vaata, Pārtha, minu sadu ja tuhandeid jumalikke välimusi, erikujulisi ja erivärvilisi!
6. Vaata aaditjaid, vasusid, rudrasid, Ašvineid ja maruteid, vaata imepärasid, mida sa varem ei ole näinud, Bhārata!
7. Vaata, Käharpäine, siin minu kehas asuvad ühtset maailma, liikumatut ja liikuvat, ning ka muud, mida sa näha soovid!
8. Kuid sa ei suuda mind näha oma silmadega. Ma annetan sinule jumaliku silma, vaata minu jumalikkude joogat!

SANDŽAJA ÜTLES:

9. Kui ta oli nõnda lausunud, siis oo raadža, näitas suur Joogaisand Hari Pārthale Ülimat Jumalikkude Kujude,
10. kellel oli tohutul hulgal suid ja silmi ning kõige erinevamaid imelisi ilmeid, kes oli ehitatud suure hulga jumalikkude kaunistustega ja hoidis käes jumalikke relvi
11. ning kandis jumalikke vanikuid ja rõivaid ning oli jumalikkude salvidega võitnud. See lõpmatu Jumal, kelle palged vaatasid igas suunas, oli ülimalt imepärase.
12. Kui taevasse tõuseks korraga tuhat päikest, siis oleks see hiilgus vast võrreldav Mahaatma suursuguse säruga.
13. Ja siis nägi Pāndava jumalate Jumala kehas kogu maailma selle ühtsuses ja mitmekesisuses.
14. Ning Rikkusevõitja, kelle juuksed hämmastusest püsti tõusid, langetas Jumala ees pea ja kõneles, surunud peopesad kokku.

ARDŽUNA ÜTLES:

15. Näen kõiki jumalaid sinu Jumalikus Kehas ja kõige erinevamaid olendeid ning Brahmaat-Isandat lootosistmel ja kõiki riisisid ja taevalikke madu.
16. Ma näen sinu arvutuid käsi, kõhtusid, suid ja silmi, ma näe, et sinu Kujude on kõigiti lõputu. Ma ei näe sinu algust, kestvust ega lõppu, oo Kõiksuse Isand, oo Kõiksusekujude.
17. Ma näen sind krooni, sau ja ketast kandvana ning säravana ja kõikjale paistvana. Sina pimestad otsekui otsatu tule- ja päikesekiirgus.
18. Sina oled Purustamatu ja Kõrgeim, sina oled Kõiksuse Ülim Aare, sina oled Hävimatu, sina oled igavese Seadmuse kaitsja, ma tean, et sina oled Igavene Isiksus.
19. Sinul ei ole algust, kestvust ega otsa. Ma näen sind lõputult võimsana ja paljukäelisena. Sinu silmad on kuu ja päike. Sinu pale on loitev tuli, mis põletab Kõiksuse oma kiirgusega.
20. Mis taeva ja maa vahel ning kõikides ilmakaartes on, seda täidavad vaid sina üksi. Nähes sinu imepärasid kohutavat kujude, oo Mahaatma, vanguvad kolm ilma

21. ja sinusse sisenevad jumalate hulgad, mõned suruvad aukartlikult peopesad kokku ja hõiskavad: "Suurepärane!", suurte rišide ja täiuslikkude hulgad ülistavad sind ohtrate kiidulauludega.

22. Rudrad, aaditjad, vasud, saadhjad, višvad, Ašvinid, marutid ja uušmapad ning gandharvade, jakšade, deemonite ja täiuslikkude hulgad vaatavad sind hämmastunud pilgul.

23. Nähes tohutut Kuju, paljupalgelist ja paljusilmalist, paljukäelist, paljupuusalist ja paljujalalist, paljukõhulist ja paljukihvalist, kohkuvad maailmad ja nii ka mina, oo Suurekäeline.

24. Sina puudutad taevast ja hiilgad kõikides värvides, sinu suu on ammuli ja sinu suured silmad hiilgavad. Sind nähes, Višnu, olen hingepõhjani vapustatud ega leia kindlustunnet ja rahu.

25. Kui ma näen sinu hirmsate kihvadega suid, mis on kui aegade lõpu tuli, siis kaotan meelemõistuse ega näe pääsu. Ole armuline, jumalate Isand ja maailmade Asupaik!

26. Dhritarāštra pojad koos oma kõikide liitlastega ning Bhīšma ja Drona ja too kutsari poeg ning ka meie väepealikud

27. ruttavad sinu suudesse, mille kohutavad kihvad tekitavad hirmu; mitmete lõmastatud pead juba paistavad sinu hammaste vahelt.

28. Nagu arvutute jõgede voolud sööstavad mere poole, nõnda need inimilma kangelased astuvad sinu loitvate lõugade vahele.

29. Nagu ööliblikad kiirustavad vastu hukule, lennates kõrvetavasse tuleleeki, nõnda kiirustavad hukule vastu inimilmad, astudes sinu suudesse.

30. Sa limpsad ahnelt igasse suunda, õgides terveid ilmasid oma leegitsevate suudega ja täites Kõiksuse tulesäraga, sinu kohutav kiirgus põletab selle, Višnu.

31. Ütle mulle, kes oled sina, Kohutavavälimuseline? Austus sulle, jumalatest Kõrgeim, ole armuline! Ma tahan mõista sind, Ürgset, sest ma ei saa aru sinu ilmutusest!

ŠRĪ BHAGAVAT ÜTLES:

32. Mina olen Aeg, maailma Hävitaja. Mina ilmusin, et inimesed siit ära viia. Isegi kui sind ei oleks, hukkuksid need vaenuvägedesse rivistatud võitlejad.

33. Sestap tõuse, võida vaenlased ja saa kuulsaks, naudi võimu õitsva kuningriigi üle! Mina olen nad juba ammu tapnud, sina ole ainult tööriist, Vasakukäeline!

34. Surma Drona, Bhīšma, Dzajadratha, Karna ja teised sõjasangarid, sest mina olen nad juba tapnud! Ära vangu, vaid võitle! Võida lahingus vaenlased!

SANDŽAJA ÜTLES:

35. Kuulnud Pikajuukselise sõnu, vajutas värisev Pärjakandja peopesad kokku, kummardas ja hakkas kogeldes, hirmunult ja kummardusi tehes Krišnale kõnelema.

ARDŽUNA ÜTLES:

36. See peabki nii olema, oo Meelevõimete Isand, et maailm rõõmustab ja juubeldab sind kiites. Rakšasad pagevad hirmunult igasse kaarde ning täiuslikkude hulgad tervitavad sind austavalt.

37. Ja miks ei peaks nad sinule austust avaldama, Mahaatma? Brahmast enesest oled vägevam ju Sina, piirideta Ürglooja, jumalate Isand, maailma Asupaik! Sina oled Hävimatu, üle oleva ja olematu.

38. Sina oled Algjumal, Ürgseim Isiksus, Kõiksuse Ülim Aare, Sina oled Teadja, Teadmise Siht ja Ülim Varjupaik. Sina täidad Kõiksust, võttes erinevaid kujusid.

39. Sina oled Vāju, Jama, Agni, Varuna, Kuu ja Pradzāpati ning oled Ürgvanaisa. Tuhandekordne au ja au sinule ning ikka ja jälle au!

40. Au olgu sinule idast ja au olgu sinule läänest, au olgu sinule kõikjalt, sest sina oled Kõik! Sinu vägi on lõputu, sinu võim piiritu ja sina saad kõik, sest sina oled Kõik.
41. Arvasin, et oled vaid sõber, ja pöördusin sinu poole jultunult: “Hei, Krišna, hei, Jādava! Hei, sõber!”, sest hooletuna ja sinusse kiindununa ei mõistnud ma sinu ülevust.
42. Ja kui ma puhates, lamades, istudes ja süües ei suhtunud sinusse aupaklikult, kas üksi või koos teistega, siis anna see mulle andeks, oo Vankumatu, oo Mõõtmatu!
43. Sina oled elava ja elutu maaila Isa, kõige suurem ja auväärsem Õpetaja. Keegi kolmikilmas ei ole sinuga võrdne, rääkimata ületamisest, oo Võrratult Võimas!
44. Sellepärast kummardan ja langen sinu ette ning palun sinult armu, oo Auväärne Isand! Nagu isa pojale, nagu sõber sõbrale, nagu armastaja armastatule, nõnda, Jumal, anna mulle andeks!
45. Ennenägematut nähes olen vapustatud ja minu meel on kohkunud. Näita mulle veel, oo Jumal, sedasama Kuju, ole armuline, oo Jumalate Isand, oo maailma Aare!
46. Ka krooni, sau ja ketast kandvana tahan ma sind näha. Ilmu neljakäelisel kujul, oo Tuhandekäeline, oo Paljupalgeline!

ŠRĪ BHAGAVAT ÛTLES:

47. Minu armu läbi ja minu jooga väel, Ardžuna, said sa näha minu kõrgeimat Kuju, hiilgavat, kõikset, lõputut ja ürgset; seda ei ole ma varem teistele näidanud.
48. Ei Veedade, ohverduste ega õppimise teel, ei annetuste ega riituste abil ega askeesiga saa inimilmas minu seda Kuju keegi näha peale sinu, Kurude Kangelane.
49. Ära kohku, ära kaota pead, nähes nii kohutavat Kuju! Vabane hirmust ja vaata minu seda Kuju uuesti ja rõõmsa meelega!

SANDŽAJA ÛTLES:

50. Nõnda lausus Vāsudeva Ardžunale ja näitas uuesti oma Kuju. Vaigistanud tema hirmu, võttis Mahaatma leebe vormi.

ARDŽUNA ÛTLES:

51. Nähes sinu leebet inimkuju, oo Inimeste Vaimustaja, ma toibusin ja olen jälle loomulikus olekus.

ŠRĪ BHAGAVAT ÛTLES:

52. Harva saab osaks õnn näha minu seda Kuju, mida sa äsja nägid. Isegi jumalad põlevad soovist sellele pilku heita.
53. Ei Veedade kaudu ega askeesiga, ei annetuste ega ohverduste abil saa näha mind niisugusena, nagu sina mind nägid.
54. Kuid täieliku pühendumuse väel, Ardžuna, saab mind niisugusena teada ja näha ning minusse siseneda, oo Vaenlaste Nuhtleja.
55. Kes teeb minu tegu ja peab mind ülimalt ning on minule pühendununa hüljanud kiindumused ega vaeva ühtegi olendit, see siseneb minusse, Pāndava.

See on Önnestavas Bhagavadgītās, Upaniṣadis,
Brahmateaduses,
Joogaõpikus, Šri Krišna ja Ardžuna vestluses
üheteistkümnes peatükk,
KÕIKSUSKUJU NÄGEMISE JOOGA

XII

ARDŽUNA ÜTLES:

1. Kes tunnevad joogat paremini, kas need, kes alati pühendunult austavad sind, või need, kes Hävimatut ja Paistmatut?

ŠRĪ BHAGAVAT ÜTLES:

2. Mina arvan, et paremad joogid on need, kelle meel on suunatud vaid minule ja kes kindla usuga mind alati austavad.

3. Kuid ka need, kes austavad Hävimatut, Määratlematut, Paistmatut, Kõikjalviibivat, Kujuteldamatut, Tipulasuvat, Liikumamatut ja Püsivat,

4. jõuavad samuti minusse, kui nad on ohjeldanud kõik võimed, kui nad kõike võrdselt võtavad ja kui neid rõõmustab olendite hea käekäik.

5. Nendel aga, kes seovad oma mõtted Paistmatuga, on palju raskem, sest kehastunud on vaearikas leida Paistmatut Teed.

6. Kes aga mind ülimalt pidades on kõik teod loovutanud minule ja joogat rakendades vaid minust mõtlevad ja mind austavad,

7. need päästan ma peagi surmaringkäigu ookeanist, Pārtha, sest oma mõtetes on need juba minus.

8. Sellepärast suuna oma meel minusse ja sisene minusse mõistusega, niiviisi hakkadki minus viibima, selles ei ole kahtlust!

9. Kui sa aga ei suuda püsivalt mõtteid minule koondada, oo Rikkusevõitja, siis püüa mind leida harjutustejooga abil!

10. Kui sa aga ei ole võimeline isegi harjutusteks, siis pühenda minule oma teod! Täiusele viivad ka teod, mis on tehtud minule.

11. Ent kui sa minu joogale toetudes ei suuda isegi seda teha, siis loobu tegude viljadest ja ohjelda ennast!

12. Sest harjutustest parem on Teadmine, Teadmisest parem on mõtlemine, mõtlemisest parem on tegude viljadest loobumine - loobumise järel saabub peagi rahu.

13. Kõikidesse olenditesse vaenuta suhtuv sõbralik ja kaastundlik, omandist ja isekusest vaba, õnne ja õnnetust võrdselt võttev, kannatlik ja

14. alati rahulolev, otsustusvõimeline ning ennast ohjeldanud ja minule pühendunud joogi, kes on usaldanud oma meele ja mõistuse minule, on minule armas.

15. Keda maailm ei häiri ja kes ei häiri maailma ning on vaba vaimustumisest, kannatamatusest, hirmust ja vihkamisest - niisugune on minule armas.

16. Kes minule pühendudes loobub kõikidest püüdlustest ning on muretu, puhas, võimekas ja kartmatu - niisugune on minule armas.

17. Kes ei vaimustu ega vihasta, ei tunne kurbust ega igatsust, on loobunud nii heast kui ka halvast ning on täis pühendumust - niisugune on minule armas.

18. Kes on hüljanud kiindumused ning võtab võrdselt vaenlast ja sõpra, au ja häbi, külma ja kuuma, õnne ja õnnetust,

19. kes vaikivana jääb ükskõikseks nii laimuse kui ka kiituse puhul ja on rahul sellega, mis tuleb - niisugune elupaigata, kindlameelne ja pühendunud inimene on minule armas.

20. Kes aga seda Seadmusenektarit, mida mina kuulutan, austab ja mind ülimalt pidades pühendunult usub - niisugune on minule üliarmas.

See on Õnnestavas Bhagavadgītās, Upaniṣadis,

Brahmateaduses,

Joogaõpikus, Šri Kriṣna ja Ardžuna vestluses

kaheteistkümnemes peatükis,

PÜHENDUMUSEJOOGA'

XIII

ŠRĪ BHAGAVAT ÛTLES:

1. Seda keha, Kaunteja, nimetatakse põlluks. Selle tundjat kutsuvad Teadjad põlluharijaks.
2. Tea, et ka mina olen põlluharija, Bhārata, kõikide põldude harija! Teadmist põllust ja põlluharijast pean ma tõeliseks Teadmiseks.
3. Kuula nüüd lühidalt põllust: millega see sarnaneb, millised on selle osised, millest see pärineb, missugune see on ja missugune on selle vägi!
4. Rišid on sellest arvukates hümnides mitmel viisil laulnud, hästi põhjendatult ja selgelt on see esitatud Brahmasuutrates.
5. Ürgollused, eneseteadvus, mõistus ja Paistmatu, üksteist võimet ning viis võimete valda,
6. iha, viha, õnn, kannatus, keha, meel ja püsivus - niisugune on põllu ja selle osiste lühike kirjeldus.
7. Kui austatakse Õpetajat ning ollakse lebed, ausad, vägivaldsuseta, kannatlikud, sirged, puhtad, püsivad, ennast valitsevad
8. ja isekuseta; kui võimete valdadesse suhtutakse ükskõikselts ning sünnis, surmas, vanaduses ja haiguses nähakse kannatust ja vaeva;
9. kui ei kiinduta ega takelda laste, naiste, kodu ja muu selletaolise külge; kui soovitud ja soovimata sündmustesse suhtutakse ikka ja alati võrdselt;
10. kui iseennast seotakse jooga ja pühendumusega jäägitult vaid minu külge ning välditakse inimeste seltskonda ja viibitakse eraklikes paikades;
11. kui alati tuntakse Ülimat Mina ja nähakse mõtet Tõeluse tundmises - vaid siis on Teadmine, kõik muu on teadmatus.
12. Nüüd räägin sellest, mida on vaja teada ja mida teades leiad surematuse: alguseta Kõrgeim Brahma ei ole ei olev ega olematu.
13. Kõikjal asuvad Tema käed ja jalad, kõikjal silmad, pead ja suud, kõikjal kõrvad. Tema hõlmab maailmas kõike.
14. Temal justkui oleksid kõik võimed ja ometi ei ole Temal ühtegi võimet. Ta on kiindumatu ja ometi kõiketoetav. Temal ei ole loomujooni ja ometi maitseb Ta loomujooni.
15. Tema on olendite sees ja nendest väljas; Tema on liikumatu ja ometi liikuv; Tema on nii väike, et Teda ei saa ära tunda; Tema on kaugel ja ometi lähedane.
16. Tema on jagatud olenditesse ja ometi on Tema jagamatu - tea, et olendite Hoidja, Hävitaja ja Looja on Tema!
17. Öeldakse, et Tema on valguste Valgus, mis asub sealpool pimedust. Tema on Teadmine ja see, mida on vaja Teada, ning see, mida saab Teada - Tema viibib igäühe südames.
18. Olengi sinule lühidalt rääkinud põllust ja Teadmisesest ning sellest, mida on vaja Teada. Kui minule pühendunu saab sellest aru, siis jõuab ta minu olekusse.
19. Ent tea, et loomus ja isiksus on alguseta, tea, et osised ja loomujooned sugenevad loomusest!
20. Öeldakse, et loomus on tehtava, teo ja tegija põhjus; öeldakse, et isiksus on õnne ja kannatuste maitsemise põhjus.
21. Sest isiksus, kes püsib loomuses, maitseb loomujooni. Kiindumuse tõttu loomujoontesse sattub ta heasse või halba sündi.
22. Vaatleja, Nõustaja, Toetaja, Maitaja, Suur Isand, Kõrgeim Mina - nõnda nimetatakse selles kehas viibivat Kõrgeimat Isiksust.
23. Kes niimoodi mõistab isiksust, loomust ja selle jooni, ei sünni enam, kuigi viibib nii siin kui seal.

24. Mõned näevad iseennast iseeneses iseene üle mõtlemisega, mõned arutlusejoogaga, mõned tegudejoogaga.
25. Mõned ei ole Teda mõistnud, aga on kuulnud teiste käest ja austavad Teda; ka nemad ületavad surma, sest peavad kuulnud ülimaks.
26. Kui sünnib olend, kas liikumatu või liikuv, siis tea, et ta on tekkinud põllu ja põlluharija ühendusest, oo Bhārata Sõnn!
27. Kes näeb kõikides olendites viibivat üht ja sama Kõrgeimat Isandat ning kes näeb hävivas Hävimatut, vaid see näeb.
28. Sest see, kes näeb kõikjal ühesugusena viibivat isandat ühesugusena, ei kahjusta iseennast iseenesega ja jõuab kõrgeima sihini.
29. Kes näeb, et kõiki tegusid teeb loomus ja tema ise ei tee midagi, vaid see näeb.
30. Kui ta näeb, et olendite erinevad olekus põhinevad ühel ja samal, sellel, millest need on väljunud, siis jõuab ta Brahmasse.
31. Kõrgeim Mina, Kaunteja, on hävimat. Tema ei tegutse ega määrdu isegi kehas asudes, sest Temal ei ole algust ega loomujooni.
32. Nagu ei määrdu kõikjalolev ruum, sest on ülipeen, nõnda ei määrdu kõikides kehas asuv Mina.
33. Nagu päike üksi valgustab kogu maailma, nõnda, Bhārata, valgustab kogu põldu põldur.
34. Kes Teadmisesilma abil näevad põllu ja põlluharija erinevust ning olendite vabanemist loomusest, need jõuavad Ülimasse.

See on Önnestavas Bhagavadgītās, Upaniṣadis,
Brahmateaduses,
Joogaõpikus, Šri Kriṣna ja Ardžuna vestluses
kolmeteistkümnes peatükk,
PÕLLU JA PÕLLUHARIJA ERINEVUSE JOOGA

XIV

ŠRĪ BHAGAVAT ÜTLES:

1. Nüüd räägin sinule Teadmisesest, mis on igast muust Teadmisesest kõrgem. Selle Teadmisesega on kõik targad siit läinud Ülimasse Täiusesse.
2. Toetudes sellele Teadmisele, sisenevad nad minusse ning maailma loomisel nad ei sünni ja maailma hävimisel nad ei kao.
3. Minu üsk on Suur Brahma, sellesse paigutan ma seemne. Nõnda tekivadki kõik olendid, Bhārata.
4. Mis üskadest, Kaunteja, kehad ka ei sünniks, nende üsk on Suur Brahma ja mina olen seemneandja isa.
5. Tõelikkus, erutus ja pimedus on loomujooned, mis köidavad hävimatu Kehastuja keha külge, oo Suurekäeline.
6. Tõelikkus ei ole määrdunud ja on selletõttu hele ja tõvetu. Ta kütkestab õnnesidemega ja Teadmisesidemega, oo Patutu.
7. Tea, et erutus on kirglik ning tekib janust ja kiindumusest! See kütkestab Kehastujat tegude sidemega, Kaunteja.
8. Tea, et kõiki olendeid sõgestav pimedus sünnib teadmatuses! See, Bhārata, kütkestab hoolimatuse, tuimuse ja loidusega.
9. Tõelikkus viib õnnele, erutus viib tegudele, Bhārata, Teadmist kattev pimedus aga viib hoolimatusele.
10. Kui erutust ja pimedust alla surutakse, Bhārata, siis ilmub tõelikkus. Kui tõelikkust ja pimedust alla surutakse, siis ilmub erutus. Kui tõelikkust ja erutust alla surutakse, siis ilmub pimedus.
11. Kui selle keha kõik väravad löövad särama Teadmisevalguses, siis tea, et tõelikkus saab ülekaalu!
12. Ahnus, sekeldamine, ettevõtlikkus, rahutus ja iha - need ilmuvad siis, kui kasvab erutus, oo Bhārata Sõnn.
13. Hallus, tuimus, hoolimatus ja sõgedus - need ilmuvad siis, kui kasvab pimedus, oo Kurude Rõõm.
14. Kui surevas kehakandjas on ülekaalus tõelikkus, siis sünnib ta puhastes maailmades, kus elavad Tõelusetundjad.
15. Kui ta sureb erutuses, siis sünnib ta tegudesse kiindunult, ja kui ta sureb pimeduses, siis sünnib ta sõgedate seas.
16. Heade tegude puhast vilja nimetatakse tõeliseks, erutuse vili on kannatus, pimeduse vili on teadmatus.
17. Tõelikkusest sünnib Teadmine, erutusest ahnus; hoolimatus, sõgedus ja teadmatus sügenevad aga pimedusest.
18. Tõelised jõuavad kõrgele, erutunud jäävad keskele, halvima loomujoone mõjualused, pimeduses viibijad, käivad alla.
19. Kui nägija näeb tegijana vaid loomujooni ja teab seda, mis on loomujoontest üle, siis jõuab ta kindlasti minu olekusse.
20. Kui Kehastuja on keha tekitavast kolmest loomujoonest üle, siis vabaneb ta sünnist, surmast, vanadusest ja kannatustest ning jõuab surematusesse.

ARDŽUNA ÜTLES:

21. Mis märgid näitavad, et ta on ületanud kolm loomujoont, oo Looja? Kuidas ta käitub? Kuidas ta ületab kolm loomujoont?

ŠRĪ BHAGAVAT ÛTLES:

22. Selgust, toimimist ja isegi sõgedust ei põlga ta ära, Pāndava, kui need on olemas, ega igatse taga, kui neid enam ei ole.
23. Ta on ükskõikne, ega lase loomujoontest ennast mõjutada. Ta mõtleb: “Loomujooned toimivad” ega lase ennast häirida.
24. Tark, kes võtab võrdselt õnne ja kannatust ning suhtub ühtemoodi meeldivasse ja vastu-meelsesse, laitusesse ja kiitusesse,
25. ausse ja häbisse, sõpradesse ja vaenlastesse ega võta midagi ette, ongi loomujooned ületanud.
26. Kes mind pidevalt pühendumusejoogaga teenib, ka see ületab loomujooned ja on küps, et saada Brahmaks.
27. Sest surmatu ja hävimatu Brahma asub minus ning ka Igavene Seadmus ja Otsatu Õndsus.

See on Õnnestavas Bhagavadgītās, Upaniṣadis,
Brahmateaduses,
Joogaõpikus, Šri Kriṣna ja Ardžuna vestluses
neljateistkümnes peatükk,
KOLME LOOMUJOONE ERINEVUSE JOOGA

XV

ŠRĪ BHAGAVAT ÜTLES:

1. Juured ülespoole ja harud allapoole kasvavat viigipuud peetakse hävimatuks. Tema lehed on Veedade hümnid - kes seda teab, tunneb Veedasid.
2. Tema harud, mida on kasvatanud loomujooned, ulatuvad üles ja alla; võimete vallad on võrsed. Juured ulatuvad alla - need on inimilma tegudekütked.
3. Tema kuju ei ole siin näha, samuti algust, otsa ja kestvust. Kes aga kiindumatuserelvaga raiub selle hästi juurdunud viigipuu maha,
4. see hakaku kõndima sinna, kust ei naasta: "Ma otsin varju Ürgisiksuse juures, kellest kunagi kõik see on tekkinud."
5. Sinna kadumatusse asupaika kõnnivad eksimata need, kes on vabad upsakusest ja sõgedusest ning on võitnud kiindumused, need kes on pidevalt ühenduses Ülimate Minaga ning kes midagi ihkamata on vabad õnne ja kannatuse vastuolust.
6. Seda ei valgusta päike, kuu ega tuli. Kes on sinna läinud, need ei naase. See on minu Kõrgeim Asupaik.
7. Vaid osake minust on elavate ilmas igavene eluvägi. See tõmbab enese külge loomuvõimed ja kuuendana ka meeled.
8. Nagu tuul võtab lõhnad nende asupaigast kaasa, nõnda võtab Isand need enesega kaasa, kui saab uue keha või kui lahkub sellest.
9. Kuulmist, nägemist, kompimist, maitsmist, haistmist ja meelt valitsedes kogeb Ta valdasid.
10. Sõgedad ei näe, kui Ta loomujoontest saadetuna lahkub või püsib või kogeb. Näevad vaid need, kellel on Teadmisesilm.
11. Ka püüdlid joogid näevad Teda, kes Ta asub nendes enestes. Ei näe aga meeletud, kes ei ole iseennast arendanud, kuigi võivad olla püüdlid.
12. Tea, et päikesevalgus, mis paistab kõikjale maailmas, ning ka kuu- ja tulevalgus on minu valgused!
13. Mina lähen maa sisse ja toetan olendeid oma väega, mina joodan kõiki taimi ja mina saan mahla-kaks soomaks.
14. Mina saan Vaišvānaraks ja sisenen elavatesse kehasse, seal ühinen sisse- ja väljahingusega ning seedin neljasugust toitu.
15. Mina viibin kõikide südames; minust on meelespidamine, Teadmine ja järelused. Vaid minust annavad teada Veedad, mina olen Vedaanta autor ja Veedade tundja.
16. Maailmas on kaheksasuguseid isiksusi: hävivaid ja Hävimatut. Kõik olendid on hävivad, Hävimatut nimetatakse Tipulolevaks.
17. Kuid Kõrgeim Isiksus on veel teistsugune, teda nimetatakse Kõrgeimaks Minaks. See Hävimatut Isand siseneb kolmikilma ja toetab seda.
18. Kuna ma ületan häviva ja olen kõrgem kui Hävimatut, siis olen maailmas ja Veedades kuulutatud Kõrgeimaks Isiksuseks.
19. Kõikteadjas ei ole sõgedust ning ta teab, et mina olen Kõrgeim Isiksus, kes ta austab kogu hingest.
20. See oligi kõige salajasem teadus, mida sinule õpetasin, oo Patutu. Kui sellest aru said, siis oled tark ja oled teinud kõik, mida on vaja teha, oo Bhārata.

See on Önnestavas Bhagavadgītās, Upaniṣadis,
Brahmateaduses,
Joogaõpikus, Šri Kriṣna ja Ardžuna vestluses
viieteistkümnes peatükk,
KÕRGEIMA ISIKSUSE JOOGA

XVI

ŠRĪ BHAGAVAT ÛTLES:

1. Kartmatus, sisemine puhtus, Teadmisejoogas püsimine, heldus, ohjeldatus, ohverdamine, õpitu kordamine, askeetlikkus, sirgemeelsus,
2. vägivaldsusetus, tõearmastus, vihkamise puudumine, loobumus, rahu, salakavalusetus, olenditele kaasatundmine, omakasupüüdmatlus, leebus, tagasihoidlikkus, püsivus,
3. säravus, kannatlikkus, kindlameelsus, puhtus, vaenutus ja ülbusetus kuuluvad nendele, kes on sündinud jumalikuks, Bhārata.
4. Silmakirjalikkus, ülbus, kõrkus, viha, julmus ja teadmatus kuuluvad neile, kes on sündinud deemonlikuks, Pārtha.
5. Arvatakse, et jumalikkus viib vabanemisele, deemonlikkus aga kütketesse. Ära muretse, Pāndava, sina oled sündinud jumalikuks.
6. Selles maailmas on kaht liiki olendeid - jumalikud ja deemonlikud. Jumalikkudest olen juba pikalt rääkinud, nüüd kuula deemonikkudest.
7. Deemonlikud inimesed ei mõista alustada ega lõpetada, nendes ei ole puhtust, häid kombeid ega tõde.
8. Nad väidavad, et maailmas ei ole tõde, püsivust ega Isandat, ja et tekke põhjuseks on viha, mitte aga vastastikune sõltuvus.
9. Need nõmedad ja kahjulikud on kaotanud iseene. Veendunud oma vaatekohtluses, sünnivad nad jõledateks tegudeks ja maailma hävitamiseks.
10. Need silmakirjalikud, ülbed ja upsakas, kes sõltuvad rahuldamatutest ihadest, haaravad sõgeduses väärkujutluste järele ega ela puhtalt.
11. Nad anduvad lõpututele kavatsustele, millele vaid surm otsa teeb; nende kõrgeimaks sihiks on ihade rahuldamine ja nad arvavad: "Nõnda peabki!"
12. Nad sõltuvad ihast ja vihast ning siplevad saja soovi püüinistes. Nad püüavad rahuldada himusid ja kuhjavad vääril teel raha kokku.
13. "Selle sain täna ja too tuleb homme, see asi minul juba on ja tolle saan peagi.
14. Selle vaenlase olen juba hävitanud ning hävitan ka teised. Mina olen isand, mina olen nautija, mina olen täiuslik, võimas ja õnnelik.
15. Mina olen rikas ja heast perekonnast, kes küll on minuga võrreldav? Mina ohverdan, annan ja lõbutan", nõnda teadmatuses sõgedad
16. rabelevad arvutute mõtete küüsis ja siplevad sõgedusevõrkudes. Kiindumus ihade rahuldamisest viib nad kõige jälgimasse põrgusse.
17. Need ülespuhutud kõrgid, kes on hullud vara ja au järele, ohverdavad vaid näiliselt ja silmakirjalikult, hoolimata iidsetest tavadest.
18. Andununa isekusele, toorele jõule, ülbusele, ihale ja vihale, ei salli need kadedad mind ei eneste ega teiste kehas.
19. Noid vihkavaid julmureid, kes sansaaras on inimestest kõige tühisemad, paiskan ma ikka ja jälle roojastesse deemoniüskadesse.
20. Deemoniüska sattudes on nad sünnist sündi sõgedad ega jõua minuni. Sellepärast on nende elukäik madal, Kaunteja.
21. Põrguvärvaid, millega hukutatakse iseennast, on kolm: iha, viha ja ahnus. Hülga need kolm!
22. Inimene, kes kolmes pimedusevärvast on vabanenud, Kaunteja, teeb head iseenele ja sellepärast on tema elukäik kõrge.
23. Kes aga hülgab šastrate juhtnöörid ja elab oma ihade järgi, see ei leia täiust, õnne ja kõrget elukäiku.

24. Sellepärast olgu šaastra sinule mõõdupuuks, et teaksid mida on vaja teha ja mida mitte!
Kui tunned šaastrate juhtnöõre, siis pead siin tegusid tegema!

See on Önnestavas Bhagavadgītās, Upaniřadis,
Brahmateaduses,
Joogaõpikus, řri Kriřna ja Ardřuna vestluses
kuuteistkümnes peatükk,
JUMALIKKUSE JA DEEMONLIKKUSE ERINEVUSE JOOGA

XVII

ARDŽUNA ÜTLES:

1. Millel põhinevad need, Krišna, kes toovad küll usklikeks ohvreid, kuid on hüljanud šaastrate juhtnöörid, kas tõelikkusel, erutusel või pimedusel?

ŠRĪ BHAGAVAT ÜTLES:

2. Kehastunute usk tärkab nendest enestest ja on kolmesugune: tõeline, erutunud ja pime. Kuula nüüd nendest!

3. Igaüks usub vastavalt oma loomusele, Bhārata. Isiksuse on kujundanud usk. Missugune on usk, niisugune on tema.

4. Tõelised toovad ohvreid jumalatele, erutunud jakšadele ja rakšasatele, pimeduses viibijad ohverdavad preetadele ja teistele tontidele.

5. Need silmakirjalikud ja isekad iha ja kire võimualused, kes tegelevad äärmusliku askeesiga, mis ei ole šaastrates ette nähtud,

6. need meeletud, kes piinavad kehas asuvaid ürgolluseid ja mind, kes ma kehas asun - tea, et nendel on demonlikud kavatsused!

7. Ka toit, mis maitseb, on kolmesugune, ning ka ohverdamine, askees ja annetamine. Kuula nüüd nende eripärast!

8. Eluiga, tõelikkust, eluväge, tervist, õnne ja rõõmu tõstvad mahlakad, mahedad, toitvad ja hõrgud road meeldivad tõelistele.

9. Kibedad, hapud, soolased, ülikuomad, teravad, kuivad ja põletavad road on erutavad ning põhjustavad kannatusi, vaeva ja haigust.

10. Pooltoores, maitsetu, lehkav ja riknenud söök ning jäätmed ja toit, mis ei kõlba ohverdusteks, meeldib pimeduses viibijatele.

11. Kes toob ohvrit juhtnööride kohaselt, ei ihalda vilju ja mõtleb: "Ohverdada on vaja", see on tõeline ohverdaja.

12. Kui aga silmas peetakse vilju ja ohverdatakse silmakirjalikult, siis tea, oo Parim Bhāratatest, et tegemist on erutunu ohvriga!

13. Kui ohvritoomisel juhtnööre ei järgita, toite ei jagata, loitse ei loeta ja ohvritasu ei anta - niisugune ilma usuta sooritatud ohverdus on pime.

14. Jumalate, kaks-kordasündinute, õpetajate ja tarkade austamist ning puhtust, sirgemeelsust, kasinust ja vägivaldsusetust nimetatakse kehaaskeesiks.

15. Kõnet, mis ei riku rahu ning on tõepärane, meeldiv ja kasulik ning kordab õpitud, nimetatakse kõneaskeesiks.

16. Meeleselgust, heasoovlikkust, vagurust, enesevalitsemist ja elupuhtust nimetatakse mee-leaskeesiks.

17. Kui inimesed sooritavad kolmikaskeesi ülimalt usuga ja vilju ihkamata, siis seda nimetatakse tõeliseks askeesiks.

18. Au, kuulsuse ja austusavalduste nimel silmakirjalikult tehtud askeesi nimetatakse erutunu muutlikuks ja ebakindlaks askeesiks.

19. Kui askeesiga piinatakse ennast sõgedalt või saadetakse teisi hukka, siis on tegemist pimedaga askeesiga.

20. "Annetada on vaja!" - kui nõnda mõeldes ja vastutasu ootamata õigel ajal ja õiges kohas väärilisele isikule annetatakse, siis on tegemist tõelise annetusega.

21. Kui aga annetatakse vastutasu ootel või vilju silmas pidades või vastumeelselt, siis on tegemist erutunu annetusega.

22. Kui aga annetatakse aupaklikkuseteta või põlgusega või vääritle või valel ajal või vales kohas, siis on tegemist pimeduses viibija annetusega.
23. OM TAT SAT - need on Brahma kolm nimetust. Tema on loonud braahmanid, Veedad ja ohvrid.
24. Sellepärast alustavad Brahma tundjad ohverduste, annetuste ja askeesi rituaale alati OM-i hääldamisega.
25. TAT - vabanemist soovijad, kes ei ihka vilju, sooritavad erinevaid ohverduste, annetuste ja askeesi rituaale.
26. SAT - see tähistab tõelist ja head, Pārtha, ning selle sõnaga märgitakse ka kiiduväärseid tegusid.
27. Ka siis, kui ohverdusi, askeesi ja annetusi tehakse püsivalt, öeldakse SAT, ja ka Tema jaoks tehtud tegude puhul hääldatakse SAT.
28. Usuta ohverduste, annetuste ja askeesi puhul aga öeldakse “asat”, see aga, Pārtha, on eimiski siin- ja sealpool surma.

See on Önnestavas Bhagavadgītās, Upaniřadis,
Brahmateaduses,
Joogaõpikus, řri Kriřna ja Ardźuna vestluses
seitsmeteistkümnes peatükk,
KOLMESUGUSE USU ERINEVUSE JOOGA

XVIII

ARDŽUNA ÜTLES:

1. Oo Meelevõimete Isand, ma tahan põhjalikult teada tõde eraldumisest ja eriti loobumisest, oo Deemonihävitaja!

ŠRĪ BHAGAVAT ÜTLES:

2. Ihaldatavate tegude hülgamist peavad targad eraldumiseks, kõikide tegude viljadest loobumist nimetavad läbinägelikud loobumiseks.

3. Mõned targad väidavad, et tegudest kui pahest peab loobuma, teised aga ütlevad, et ohverdustest, annetustest ja askeesist ei ole vaja loobuda.

4. Kuula, Õilsaim Bhāratatest, minu otsust loobumise kohta, sest on kolmesugust loobumist, oo Inimtiiger!

5. Ohverdustest, annetustest ja askeesist ei ole vaja loobuda, neid on just vaja, sest ohverdused, annetused ja askees puhastavad tarku.

6. Kuid neid tegusid sooritades on vaja loobuda viljadest ja kiindumusest - see on minu otustav ja ülim väide, Pārtha.

7. Vajalikkudest tegudest ei ole tarvis eralduda, niisugune loobumine on sõge ja tuleneb pimedusest.

8. Kes kehapiinu kartes loobub tegudest ja mõtleb: "Vaearikas," see erutunult loobuja ei leia loobumise vilja.

9. "Tegutseda on vaja!" - kes nõnda mõeldes teeb ettenähtud tegusid, Ardžuna, loobudes nii kiindumusest kui ka viljadest, selle loobumine on tõeline.

10. Loobunud, Tõelisusesse astunud ja kahtlustest vaba tark ei pelga vastumeelseid tegusid ega kiindu meeldivatesse.

11. Sest kehakandja ei saa tegudest täielikult loobuda: kes aga on loobunud tegude viljadest, sellest öeldakse - loobunu.

12. Soovimatu, soovitu või segu mõlemast - kolmesugune tegude vili saab surma järel osaks sellele, kes ei ole loobunud, ei saa aga eraldunule.

13. Kuula nüüd, Suurekäeline, viiest tegurist, mis saankhja õpetuse kohaselt määravad ära kõikide tegude õnnestumise!

14. Need on alus, tegija, erinevad vahendid, erinevad võtted ja viiendana jumalik tahe.

15. Mis tegu inimene ka ette ei võtaks keha, keele ja meelega, kas sobivat või sobimatut, teguriteks on need viis.

16. Kes ei ole oma mõistust arendanud ja näeb tegijana vaid iseennast, see tobe ei näe üldse.

17. Kes ei ole isekas ja kelle mõistus ei ole määritud, see ei tapa isegi inimesi tappes ega satu kammitsasse.

18. Teadmine ja see, mida on vaja Teada, ning Teadja on kolm tegude innustajat; vahend, tegu ja tegija on tegevuse kolm osist.

19. Teadmine, tegu ja tegija - ka need on loomujooniti kolmesugused. Kuula nüüd nendest loomujoonte õpetuse kohaselt!

20. Kes näeb kõikides olendites ühtainsat hävimatut Olemust ning jagunevas Jagamatut, siis tea, et niisuguse Teadmine on tõeline!

21. Kui igas olendis nähakse erinevat omaette üksikolemust, siis tea, et niisugune on erutunu teadmine!

22. Aga pimedaks peetakse niisugust teadmist, mille eesmärk ei ole Tõelus ja mis aluseta köidab üheainsa tühise tegevuse külge, otsekui oleks see kõik.

23. Kiindumuse, kire ja tülgestuseta tehtud tarvilikku tegu, mille vilja ei ihaldata, nimetatakse tõeliseks.
24. Keda aga kihutavad taga soovid ning kes tegutseb isekalt ja suurte pingutustega, seda nimetatakse erutunuks.
25. Sõgeduses alustatud tegu, mis ei võta arvesse inimesi, tulemust, võimalikku hävingut ja vägivalda, nimetatakse pimedaks.
26. Kiindumustest vaba, kindlameelset ja virka tegijat, keda ei kõiguta ei õnnestumine ega nurjumine ning kes enese kohta midagi ei räägi, nimetatakse tõeliseks.
27. Kirglikku, ahnet, vägivaldset ja rüvedat tegude vilja ihkajat, kes vaevleb rõõmu ja mure käes, peetakse erutunuks.
28. Ohjeldamatut, kangekaelset, salakavalat, alatut, tuima, hirmunut ja otsustusvõimetut nimetatakse pimedusega lööduks.
29. Oo, Rikkusevõitja, nüüd räägin ma sinule ammendavalt ja üksikasjalikult, kuidas loomujooniti eristatakse kolmesugust mõistust ja kindlameelsust.
30. Tõeline mõistus mõistab, Pārtha, millal alustada ja millal lõpetada, mida on vaja teha ja mida ei ole vaja teha, mida on vaja karta ja mida ei ole vaja karta, mis kammitseb ja mis vabastab.
31. Erutunu mõistus aga Pārtha, mõistab vääralt Seadmust ja seadmusetust ning ka seda, mida on vaja teha ja mida ei ole vaja teha.
32. "Seadmusetus on seadmus," mõtleb pimedusega löödu. Nõnda, Pārtha, pöörab kõik asjad ümber see, kelle mõistus on pime.
33. Kindlameelsus, mis vankumatu jooga abil valitseb meeli, hingust ja võimeid, on tõeline kindlameelsus.
34. Kui aga kiindunult ja vilju ihates püütakse kord Seadmuse, kord aga kasu ja naudingute poole, Pārtha, siis on tegemist erutunu kindlameelsusega.
35. Niisugune tobe kindlameelsus, Pārtha, mis ei vabasta tuimusest, murest, hirmust, masendusest ja ülbusest, on pime kindlameelsus.
36. Nüüd kuula kolmesugusest õnnest, oo Bhārata Sõnn! See, mille kordumine üha rohkem rõõmustab ja kannatustele lõpu teeb,
37. mis alguses on kui mürk, lõpus aga kui nektar, on tõeline õnn, mis põhineb oma mõistuse selgusel.
38. Erutunu õnn on aga alguses nagu nektar, kuna tekib võimete kokkupuudetest valdadega, lõpus aga nagu mürk.
39. Õnn, mis sõgestab nii alguses kui ka lõpus, sest põhineb loidusel, tuimusel ja hoolimatusel, on pime.
40. Ei maa peal ega taeva jumalate seas ole olevust, kes oleks vaba kolmest loomujoonest.
41. Braahmanite, kšatrijate, vaišjate ja šuudrate tegevused erinevad iseloomujooniti, oo Vaenlaste Nuhtleja.
42. Rahu, ohjeldatus, askees, puhtus, kannatlikkus, sirgemeelsus, Teadmine, teadmised ja usk määravad ära braahmanite iseloomupärased teod.
43. Kangelaslikkus, säravus, kindlameelsus, võimekus, julgus heitluses, heldus ja võimukus - need määravad ära kšatrijate iseloomupärased teod.
44. Maaharimine, loomapidamine ja kaubandus on vaišjate iseloomupärased teod, šuudrate iseloomupäraseks teoks on aga teiste teenimine.
45. Kes tunnevad rahuldust oma tegudest, need jõuavad täiusele. Nüüd kuula, kuidas see, kes tunneb oma tegudest rahuldust, jõuab täiusele!
46. Kui oma tegudega austatakse Teda, kes on laiali laotanud Kõiksuse ja loonud kõik olen did, siis jõutakse täiusele.

47. Parem on oma seadmus, olgu see ka väheväärtuslik, kui hõlpsasti teostatav võõras seadmus, sest iseloomu järgi toimides ei määrdata.
48. Ära loobu sünnipärasest tegevustest, Kaunteja, isegi kui need on seotud vigadega, sest vead katavad kõiki ettevõtmisi nagu suits tuld!
49. Eraldudes jõuab tegevusetuse kõrgeima täiuseni see, kelle mõistus mitte kusagil ei kiindu millessegi ning kes on võitnud iseenese ja hüljanud kired.
50. Nüüd, Kaunteja, kuula lühidalt, kuidas täiuse leidmus jõuab Brahmasse, see on Teadmise tipp!
51. Kes puhta mõistusega, kiretult ja vaenuta ennast kindlameelselt ohjeldab, hüljanud kõik hääled ja teiste võimete vallad,
52. kes ükskõiksena viibib üksinduses, sööb mõõdukalt, valitseb keha, keelt ja meelt ning on süvenenud mõtlusejoogasse,
53. see isekusest, toorest jõust, ülbusest, ihast, vihast, omandi- ja minatundest vabanenu ning rahu leidnu on küps, et saada Brahmaks.
54. Brahmaks saanud kirgastunu ei muretse ega ihalda. Ta suhtub kõikidesse võrdselt ja on minule ülimal määral pühendunud.
55. Pühendunult mõistab ta, missugune ma tõeliselt olen. Ning siis, mind tõeliselt tundes, siseneb ta minusse.
56. Isegi kui minule toetuja teeb pidevalt igasuguseid tegusid, leiab ta minu armu läbi igavese ja hävimatu asupaiga.
57. Usalda oma meeles kõik teod minule, pea mind Ülimaks, sisene mõistusejoogasse ja mõtle alati minust!
58. Kui mõtled minule, siis saad minu armu läbi üle kõikidest raskustest, kui sa aga isekalt ei võta mind kuulda, siis saad hukka.
59. Kui sa isekuse mõjul peaksid mõtlema: "Ma ei hakka võitlema!", siis on sinu otsus mõtetu, sest sinu oma loomus paneb sinu võitlema.
60. Oma loomupärase tegude külge kammitsetuna, Kaunteja, teed sa paratamatult seda, mida sõgedana ei taha teha.
61. Ardžuna, kõikide olendite südames viibib Isand, kes on imeväega keerutab neid otsekui masinavärgis.
62. Otsi kogu oma olemusega varjupaika Temas, Bhārata! Tema armu läbi leiad sa kõrgeima ja igavese rahu.
63. Ma kuulutasin sinule Teadmist, mis on salajasest salajasem. Mõtle selle üle põhjalikult järele ja tee nagu soovid!
64. Ent kuula veel kõige salajasemat, minu Ülimat Õpetust! Sina oled minule väga armas, sellepärast ütlen, mis sinule kasulik.
65. Mõtle minust, pühendu minule, ohverda minule, austa mind ja sa jõuad minusse, ma tõotan sinule seda, sest sa oled minule armas!
66. Loobu kõikidest seadmustest, otsi vaid minus varjupaika! Ma vabastan sinu kõikidest pattudest, ära muretse!
67. Kuid ära minu Õpetust kunagi räägi nendele, kes ei ole askeedid ega ole minule pühendunud, kes ei taha kuulata ja kes mind laimavad!
68. Kes aga selle kõrgeima saladuse annab edasi minule pühendunutele, see kõrgeim pühendunu jõuab kindlasti minusse,
69. sest midagi meeldivamat ei ole minule võimalik teha. Sellepärast ei ole maa peal ühtegi teist, kes oleks minule nii armas kui tema.
70. Kes õpib tundma meie seadmuslikku vestlust, see toob minule Teadmiseohvri - nii ma väidan.

71. Inimene, kes seda usub ja tõrkumata kuulda võtab, vabaneb ning jõuab õnnelikkusesse pälvimustegude maailmadesse.

72. Pārtha, kas sa kuulasid mind tähelepanelikult? Kas sinu teadmatusesõgedus on nüüd hajunud, oo Rikkusevõitja?

ARDŽUNA ÜTLES:

73. Minu sõgedus on hajunud, oo Vankumatu, ja meelespidamisvõime taastunud. Minu meel on kindel ja kahtlused kadunud. Ma teostan sinu õpetust!

SANDŽAJA ÜTLES:

74. Nõnda kuulasin ma Vāsudeva ja mahaatma Pārtha vestlust, nii hämmastavat ja vaimustavat.

75. Joogaisandalt Krišnalt eneselt sain ma Vjāsa armu läbi kuulda seda ülimat saladust ja joogat, kui ta kuulutas.

76. Oo raadža, minu meelt täidab ikka ja jälle vaimustus, kui meenutan Pikajuukselise ja Ardžuna imelist ja pälvimuslikku vestlust.

77. Ning, oo raadža, minu meelt täidab ikka ja jälle vaimustus ning ülisuur hämmastus, kui meenutan ülimalt imelist Hari kuju.

78. Kus on joogaisand Krišna ja kus on vibukandja Ardžuna, seal, ma arvan, on õnn, võit, edu ja kindel riigitarkus.

See on Önnestavas Bhagavadgītās, Upanišadis,
Brahmateaduses,
Joogaõpikus, Šri Krišna ja Ardžuna vestluses
kaheksateistkümnes peatükk,
VABANEMISE JA ERALDUMISE JOOGA
NÕNDA LÕPEB ÖNNESTAV BHAGAVADGĪTĀ

Kommentaare

Kuigi “Bhagavadgītā” kui humanistlik baastekst on toiminud ajaloos kui täiesti iseseisev teos, on see ometi ka India suureepose “Mahābhārata” koostisosa, kuuludes tolle VI raamatusse, “Bhīšmaparvanisse” - “Raamatusse Bhīšmast”. Eepose üldsüžeeaga ühendab seda I peatükk. Kuigi “Bhagavadgītā” mõistmiseks ei ole tegelikult vaja “Mahābhārata” tunda, olgu siiski esitatud lühikokkuvõtte sündmustest, mis viisid suure sõjani.

Kunagi ennemuiste valitses Kuru riiki raadža Dhritarāstra. Õigupoolest ei oleks ta pidanud trooni pärima, sest oli sündinud pimedana. Kuid noorem vend Pāndu loobus peagi troonist ning siirdus oma kahe naisega Himaalaja mägedesse, jättes trooni temale. Pāndu suri, kuid tema viis poega - Judhištira, Bhīma, Ardžuna, Nakula ja Sahadeva - olid veel üsna väikesed. Nii kasvasidki Pāndu pojad - Pāndavad - ja Dhritarāstra sada poega - Kauravad - üheskoos vanaonu Bhīšma ning võitluskunstide suurepärase tundja Drona õpetuse ja juhatuse all.

Kui nad noormeheikka jõudsid, oskasid kõik hiilgavalt relvi käsitseda. Bhīma ja Durjodhana - vanim Kaurava - olid võrratud nuiavõitlejad, Nakula ja Sahadeva ületamatud vehklejad, Judhištiral polnud võrdset sõjavankrivõitluses. Kuid teisi ületas Ardžuna, kes valdas võrdsest kõiki relvi ja paistis silma terava mõistuse poolest. Drona, kes nägi, et noormehed on selgeks õppinud kõik, mis suutsid, pöördus raadža Dhritarāstra poole ettepanekuga korraldada võistlused, kus printsid saaksid näidata oma oskusi. Peagi see toimuski ning kõik nägid, et Ardžuna on teistest üle. Kauravate ja eriti Durjodhana meelt hakkas närima kadedus ning neis võttis võimust vimmm Pāndavate vastu.

Rahvas hakkas nõudma, et nüüd peaks troonile tõusma õigusjärgne troonipärija, vanim Pāndavatest, ning Dhritarāstra määraski Judhištira ametlikuks troonipärijaks. Kadedusest ja õelusest vaevatud Durjodhana hakkas septsitsemata Pāndavate hävitamise plaani.

Armastusest poja vastu soostus Dhritarāstra selle kavatsusega. Kuigi kõik katsed tappa Pāndavaid nurjusid, otsustasid need maapakku minna, et varjata end Durjodhana salaseptsituste eest.

Ekatšakra linnas elades kuulsid nad, et Pantšāla raadža Drupada lubab anda oma tütre, kauneimast kauneima Draupadī mehele sellele, kes võidab vibulaskmisvõistluse. Kõigist ilma-kaartest sõitsid Pantšāla pealinna kokku vägevaimad raadžad ja kuulsaimad kangelased. Läksid ka Pāndavad. Ardžuna võitis võistlused ning selleks, et vendadevahelist tüli vältida, otsustas nende ema Prithā, et printsessist peab saama nende ühine naime. Drupada õukonnas sõbrunesid nad ka Krišnaga, kellest hiljem sai nende ületamatu abiline ja õpetaja.

Bhīšma ja Drona veensid Dhritarāstrat kutsuma Pāndavaid tagasi ja andma neile pool kuningriiki. Vana raadža jagaski riigi kaheks: ühe poole said tema pojad, teise poole Pāndavad. Viis venda ehtasid endale uue pealinna Indraprastha. Rahvas oli Judhištira valitsuse all õnnelik, kaubandus, käsitöö ja põllumajandus õitsesid ning riik saavutas ennenägematu võimsuse.

Siis otsustasid vennad, et on saabunud aeg suureks ohvritalituseks. Indraprasthasse kutsuti naaberraadžad, nende seas ka Durjodhana ja teised Kauravad. Külalised käisid mööda toredat lossi ja imestasid: midagi sellist pole varem nähtud. Näiteks oli ühe ruumi põrand valmistatud läbipaistvast kristallist. Durjodhana arvas, et see on vesi, ja kergitas kristallpõrandale astudes oma rõivaid ülespoole. Järgmisel päeval sattus ta ruumi, millesse oli ehitatud basseini kristallpuhta veega. Seekord mõtles Durjodhana, et tegemist on põrandaga, astus julgelt edasi ning kukkus vette, saades kõikide naerualuseks. Pärast seda, kui ta oli ennast kristalluste vastu ära löönud ning avatud ust kristallukseks pidanud, lahkus ta solvunult ning hakkas mõtlema, kuidas Pāndavatest lahti saada.

Onu Šakuni, keda tunti võitmatu täringumängijana, pani ette kutsuda Judhištira selles mängus välja. Too ei saanud keelduda ning kaotas kogu oma vara, riigi, vennad ja ühise naise

Draupadī. Durjodhana hakkas kõigi ees Pāndavaid ja Draupadīd mõnitama, väites, et nüüdsest on nad tema orjad. Dhritarāstral aga tärkas südametunnistus ning vendadele ja Draupadīle anti tagasi vabadus, mille eest nad pidid kaksteist aastat elama metsas, kolmeteistkümnenenda aasta vältel aga varjama end nii, et keegi neid ära ei tunne, vastasel juhul pidi pagendusaeg korduma.

Tervelt kaksteist aastat elasidki Pāndavad metsas, korjasid marju, puuvilju ja juuri ning pidasid jahti metsloomadele ja lindudele. Kaheteistkümnenenda aasta lõpul ilmusid nad võõraste nimede all raadža Virāta õukonda ning pakkusid end tema teenistusse. Judhištira sai nõunikuks, Bhīma ülemkokaks, Ardžuna raadža tütre muusikaõpetajaks, Nakula tallipoisiks, Sahadeva karjuseks, Draupadī aga raadža naise teenijannaks.

Kolmeteistkümnenadal aastal püüdis Durjodhana edutult Pāndavaid üles leida, ning mõistes, et ei tule sellega toime, kutsus kokku nõupidamise. Drona pani ette anda Pāndavatele nende osa tagasi, teda toetas ka Bhīma, kuid Karna ja Kauravad olid leppimise vastu ning kutsusid üles võitlusele.

Kui kolmeteistkümnes aasta oli täis saanud, avaldasid Pāndavad Virātale oma saladuse ning rõõmustades andis see oma tütre naiseks Ardžuna pojale Abhimanjule. Pulma sõitsid kokku Pāndavate sõbrad ja liitlased, nende seas ka Krišna.

Krišna pani ette saata Kauravate juurde saadik, kes suudaks Durjodhanat veenda tagastama Judhištirale pool riiki. Saadik võeti Hastināpurast vastu suurte austusavaldustega ning Dhritarāstra, kes kartis sõjalist kokkupõrget Pāndu poegadega, sest teadis, et need on võitluses ületamatud, hakkas otsima teid, kuidas lepitada Kauravaid Pāndavatega. Durjodhana aga hooples suurustades, et suudab Pāndavaid kindlasti võita, ning keeldus neile midagi tagasi andmast.

Nii Pāndavad kui Kauravad hakkasid mõtlema sõjale ning nende ümber kogunesid liitlaste hiigelväed. Krišna püüdis rahu säilitamiseks teha, mis suutis ja läks ise Hastināpurasse, kuid kõik katsed Durjodhanat veenda, milles Krišnat toetasid ka Drona ja Bhīma, jooksid liiva.

Krišna pöördus tagasi Pāndavate laagrisse, rääkis oma ebaedust, ning Judhištira otsustas võtta Durjodhana väljakutse vastu. Kuru väljale hakkasid koonduma hiigelmalevad. Pāndavate sõjaväes oli seitse armeed, igaühe koosseisus 21 870 elevanti, 21 870 sõjavankrit, 65 610 ratsameest ja 109 350 jalameest. Kauravate vägi oli veel suurem, koosnedes üheteistkümnest armeest. Pāndavate ülemjuhatajaks määras Judhištira Drupada poja Dhrištadjumna, Kauravate väepealikuks sai aga Durjodhana korraldusel vanaonu Bhīma.

Lahingueelne õõ oli kurjakuulutav, taevast sadas verd, sõjatandri kohal tiirutas ühetiivaline, ühesilmaline lind, tuues kuuldavale kohutavaid kiljatusi. Veidi enne päikesetõusu astus Judhištira sõjavankrilt alla, saadetuna vendadest ja Krišnast. Pööramata tähelepanu Kauravate pilgetele, kes arvasid, et ta tuleb armu paluma, astus Judhištira Bhīma ette, kummardas ja palus: “Anna meile luba võidelda sinuga, õnnista meid!” Bhīma õnnistas teda, soovis edu ja ütles, et peab jääma lahingus Durjodhana poole, sest on seotud töotusevannelega.

Pāndavad ja Krišna pöördusid oma leeri tagasi. Kuna Krišna võttis võitlusest osa Ardžuna sõjavankrijuhina, siis tõusid nad ühte sõjavankrisse .... ning siin olemegi jõudnud “Bhagavadgītā” I peatükini, milles sõjavankrijuht Sandžaja jutustab pimedale raadžale Dhritarāstrale järgnevatest sündmustest.

Sanskriti pärisnimed ja terminid on tõlkes toodud võimalikult eestipärasel kujul, kusjuures nimede puhul on kasutatud vokaalide pikendusmärke (ā, ī, ū). Sealjuures tuleks meeles pida, et ‘e’ ja ‘o’ on alati pikad. Terminite ja väga tuntud nimede puhul on eestipärasuse huvides kasutatud kaksivokaale (näit. nirvaana, jooga, Veedad). Kommentaarides on terminitele lisatud ka nende sanskritikeelne kuju rahvusvahelises teaduslikus transliteratsioonis.

I peatükk

Milles kirjeldatakse mõlema maleva väljapaistvamaid võitlejaid (1-11), merikarpide puhumist (12-19) ning seda, kuidas Ardžuna tahtis heita pilku vastasmalevale (20-27) ja kuidas ta meel sellest masendus (28-47).

1. **Kuru väli** (*Kuruksetra*) ajalooline piirkond Indias, kus olevat toimunud "Mahābhārata" sõda. Praegugi on Haryana osariigis Kurukshetra maakond samanimelise keskusega, mis asub poolteistsada kilomeetrit Delhist põhjas. Kuru välja on traditsiooniliselt peetud kohaks, kus alati võidutseb Dharma ehk Seadmus ehk Kultuur, sellest siis ka Dharmakṣetra ehk **Seadmuse väli**. Kuid võimalik on ka teine tõlgendus - võitlus käib korraga kahel tasandil: füüsilisel tasandil (Kuru väljal) ja vaimsel tasandil ehk kultuurisfääris (Seadmuse väljal). Võimalik on muidugi kolmaski tõlgendus, mille kohaselt kogu sündmus toimub ainuüksi "Bhagavadgītā" nimelise humanistliku baasteksti kirjelduses.

2. Selles šloka ja järgnevat esitatud "Mahābhārata" kangelaste nimesid nähes tuleb arvestada, et enamikku neist "Bhagavadgītās" enam ei kohta. Lugemise hõlbustamiseks on nende puhul osa kommentaaridesse kuuluvat kantud üle tõlketeksti: näiteks **Õpetaja** on ju Drona, **Drupada poeg** aga Dhrištadjumna.

5. **Inimsõnn** - India eepostes võrreldakse vapraid, tugevaid ja tarku inimesi tihti suurte ja võimsate loomadega. "Bhagavadgītās" esineb sellise epiteedina ka **inimtiiger**.

6. **Draupadī pojad** - Pāndavate ühisel naisel Draupadīl oli viis poega, igalt isalt üks.

7. **Kakskordasündinu** - kolme kõrgema seisuse liige, seega kas braahman, kšatrija või vaišja. Teise sünni all mõeldakse erilise pühenduse saamist.

10. Seda šlokat saab tõlgendada (kuigi filoloogiliselt ebakorrektselt) ka teisiti: "Meie vägi Bhīšma juhtimisel on võitmatu, nende vägi Bhīma juhtimisel on aga võidetav." Selle poolt räägib "Mahābhārata" väide, et Kauravate malev oli Pāndavate omast tunduvalt suurem. Tõlke varianti saab aga interpreteerida nii, et Durjodhana hindas oma väe võitlusvõimet madalamaks. Kauravate väepealik oli tõepoolest Bhīšma, Pāndavaid aga juhtis tegelikult Dhrištadjumna. Ilmselt on siin Bhīmat mainitud vaid kõlalise sarnasuse tõttu Bhīšmaga (ja küllap ka värsimõõdulistel kaalutlustel).

12. **Merikarp** - suurte merikarpide puhumine tekitab tõepoolest pasunataolise heli.

20. **Ahvilipukandja** - Ardžuna kandis lippu, millel oli kujutatud ahvide kuningas Hanumat, jumal Višnu (kelle kehastuseks Krišnatki peetakse) liitlane.

35. **Kolmikilm** - maa, taevas ja õhuruum.

36. **Patuks** olen ma siin ja veel mitmel puhul edaspidi tõlkinud sanskritikeelse o. Muidugi ei vasta hinduistlik arusaam sellest täielikult kristliku patu mõistele (kuigi need osaliselt kattuvad), kuid ega eesti keeleski seda sõna ainult kristliku dogmaatika seisukohalt kasutata. "Sa oled patune" tähendab ju ka lihtsalt, et sa oled kõlvatu, ja "patutegu" lubamatut või halba tegu.

40. **Seadmusetus** (*adharmā*) - olukord, kus ühiskonna elu ei reguleeri kultuurinormid.

41. **Seisus** on vasteks sanskriti sõnale 'varna' (*varna*) ja neid oli neli - braahmanid (brāhmaṇa), kšatrijad (*ksatriya*), vaišjad (*vaišya*) ja šuudrad (*śūdra*). Braahmanid olid kõrgeima preestriseisuse liikmed, kelle ülesandeks oli algselt ohvrirituaalide teostamine ja Veedade interpreteerimine. "Bhagavadgītā" ja "Mahābhārata" tervikuna kui kšatrijate positsioonilt kirjutatud teosed astuvad välja braahmanite ainuõiguse vastu tegelda ohverdustega ja vaimse tööga. Kšatrijad olid traditsioonilise ühiskonnahierarhia ülevalt teise seisuse liikmed, kelle ülesandeks oli sõdimine ja valitsemine. Kuid nagu "Bhagavadgītāst" paistab, pürgisid nad eeposte ajastul paljus braahmanite funktsioone üle võtma ja iidsetele õpetustele uut interpretatsiooni andma või hoopis uusi õpetusi looma. Ülevalt kolmanda seisuse liikmete ehk vaišjate ülesandeks olid käsitöö, põlluharimine ja kaubandus. Šuudrad moodustasid kõige

madalama seisuse ning nende ülesandeks oli kolme kõrgema seisuse teenimine. Seadmuslikuks loeti vaid abielu ühe varna piirides (s.o braahman võis abielluda vaid braahmaniga, vaišja vaišjaga jne.). Ebaseadmuslikkudest abieludest sündinud lapsed langesid seisuste hierarhias allapoole ja isegi hierarhiast välja (roojased, puutumatud).

42. **Esivanemaid** austati ja austatakse Indias samuti kui Hiinas ja nendele ohverdamist peetakse **Seadmuse** üheks kõrgeimaks teostusviisiks.

43. **Kast** (*jāti*) kujutab endast elukutse alusel kujunenud pärilikult kinnist ühiskondlikku gruppi. Ühe seisuse piirides võib olla kümneid ja sadu kaste. Eepose ajal ilmselt ei tundud veel kaste praeguses mõttes ning varna ja *jāti* olid lihtsalt sünonüümid. Euroopa keeltes tuntud termin 'kast' pärineb portugali keelsest *casta*, millel pole midagi tegemist eestikeelse kastiga, kuhu laotatakse esemeid.

44. **Põrgu** (*naraka*) - koht, kus sünnitakse eriti halbade tegude tulemusel. Nii hinduismis kui ka budismis pole põrgu igaveseks piinapaigaks, vaid ainult osaks sansaarast, kust pääsetakse siis, kui "heade tegude vili on niivõrd küpsenud", et saadakse sündida paremates tingimustes. Põrguid pole mitte üks, vaid mitu (mõned allikad loendavad kümneid), mis erinevad üksteisest piinamisviiside ja kannatuste astme poolest.

Kolofon. **Upanišad** (*upanisad*) viide Upanišadidele - teostele, mis on loodud Veedade järgsel ajastul ja on põhiliselt pühendatud Brahma (kui Absoluudi) ja 'Ülima Mina' ühtsuse põhjendamisele. "Bhagavadgītā" muidugi ei ole Upanišad selle sõna klassikalises tähenduses, kuid Upanišadiks nimetamine pidi ilmselt andma teosele universaalsema tähenduse.

II peatükk,

milles masendunud Ardžuna palub Krišnalt õpetust (1-10) ning Krišna õpetabki arutlusejoo- gat (11-30) ja tegudejoo- gat (39-53) ning kirjeldab tõeliselt arukat (54-72).

2. **Aarjalased** olid -II aastatuhande keskel Indiasse tunginud indoeuroopa hõimud, kes aja jooksul assimileerisid või allutasid algasukad. Eeposte loomise ajaks oli aga hõimude se- gunemine jõudnud juba nii kaugele, et sõna *ārya* ei tähistanud enam mitte niivõrd etnilist kuuluvust, kuivõrd õilsat, head ja tarka isikut.

7. **Meel** - Ürgne eestikeelne sõna, mida kasutatakse ohtralt fraseoloogilistes väljendites ja liitsõnades väga avara mõistena, mille tähendus ulatub 'psüühikast' 'teadvuseni'. Sarnased moodustised esinevad ka sanskriti keeles, kus 'meele' vasteks on *manas* ning *citta*, *cetas* ja *cetana*. Sanskriti tekstide tõlkimisel sobib 'meel' otse ideaalselt, võimaldades puhuti peaaegu sõna-sõnalt tõlkida konstruktsioone, mis muidu nõuaksid ümberseletamist. *Manas* on ka võime (vt järgmist kommentaari) koordineerimise keskus, inimese puhul on ta hierarhiliselt madalam kui mõistus (*buddhi*), see peab aga omakorda olema allutatud Ülimale ehk Kõrgeimale Minale (*adhyātma*, *paramātman*).

8. **Võime** - Sanskritikeelne *indriya* tähendab ühelt poolt 'võim', teiselt poolt aga seda, mida eesti keeles tavaliselt tähistatakse sõnaga '-meel' - nägemismeel, kuulmismeel jne. Kuna ka eestikeelne 'võime' on selge tuletis sõnast 'võim', siis on "Bhagavadgītā" kontekstis ilmselt õigem kasutada mitte 'nägemismeelt', vaid 'nägemisvõimet' ja tuleks rääkida pigem viiest võimest kui viiest meelest. *Indriya*'te arv ei piirdu aga viiega (nägemis-, kuulmis-, haistmis-, maitsmis- ja kompimisvõime), mõnikord lisatakse ka meel (sel juhul räägitakse kuuest võimest). Kui aga loetletakse üksteist *indriya*'t, siis lisanduvad veel viis *karmendriya*'t ehk teovõimet: kõne-, liikumis-, haaramis-, eritus- ja suguvõime. Budistlikud tekstid esitavad hoopis omapärase *indriya*'te nimekirja ja ka nende puhul sobib tõlkevasteks 'võime' (meelespidamis-, keskendumis-, mõistmis- jt. võimed).

12. "Bhagavadgītā" nagu enamik teisi vanaindia õpetusi pooldab taassünni ideed, kuid sarnaselt budismiga otsib ümbersündide ringkäigust vabanemist.

13. **Kehastuja** - enam-vähem täpne vaste sõnale *dehin*. “Bhagavadgītā” ei määratle, kes või mis kehastub, ning see on ootuspärane.

17. **Too** - esimene viide “Bhagavadgītā” ühele põhiteemale, kõiksusühtsusele: kõigis kehastuja on tegelikult üks ja sama ning see on ka maailmatervik ning selle looja, muutja ja hävitaja.

19. S.t tapab vaid keha ja tapetakse vaid keha, kehastuja aga ei tapa ning teda ei saa tappa.

25. Ka eesti sõna ‘paistma’ sobib hästi Ida tekstide tõlkimisel, kuigi sanskriti *vyāñj* on veidi kitsama tähendusväljaga.

29. **Teda** - s.o kehastujat.

31. **Omaenese seadmus** (*svadharmā*) - see, kuidas isiksus on sünnipära ja ühiskondlike suhete poolt seatud; mõiste hõlmab kohustusi, võimalusi, vajadusi jm ning peegeldab seega isiksuse kui teatud grupi liikme ja kui üksikindiiviidi omapära.

Seadmuslik sõda - sõda, mis on paratamatu ja toimub õilsatel eesmärkidel ning kus võideldakse kõiki sõjapidamisreegleid rangelt järgides.

32. **Kšatrijate** peamiseks kohustuseks oli sõdimine, seepärast ei tohtinud nad sõjaväljalt pageda.

39. **Mõistus** on tõlkes *buddhi*, **arutlus** *sāṅkhya* vasteks. Ka üks india filosoofiakoolkond kannab nimetust ‘saankhja’. Enamik “Bhagavadgītā” interpreete arvab siiski, et saankhja koolkonnale on viidatud vaid ühel korral (XVIII, 13), muudel puhkudel tähendab saankhja arutlust, üht teed, mille abil leitakse ülim eesmärk.

Jooga (*yoga*) all mõeldakse siin ilmselt karmajoogat, st. tegudejoogat, mida Krišna kohe kirjeldama hakkab. Jooga on aga palju laiema tähendusega termin. Otsetõlkes on jooga ‘ühendus’, ‘ühendumine’ ja ka ‘rakend’ (muide, meie ‘ike’ härjarakendi tähenduses, ilmselt laen indoeuroopa keeltest, sellest siis kõlaline sarnasus, ongi seesama, mida jooga algselt tähendas) ja need mõlemad tähendused on joogal ka “Bhagavadgītā” kontekstis. Ühendus tähendab kõigepealt ühendust iseendaga, s.o isiksuse (*puruṣa*) sisemist integratsiooni (“kahesusest” vabanemist), ja teiseks ühendust sellega, mida “Gītās” nimetatakse Ülimaks, olgu see siis Paistmatu või mõne isiku, näiteks Ōpetaja kaudu paistev. Rakend (ehk ike) tähendab, et selles seisundi tuleb (esialgu) end mõnevõrra pingutada, näiteks võimeid ohjeldada ehk kontrolli all hoida, tegude viljadele mitte mõelda jne. Seega jooga on ka meetod. Iga “Gītā” peatükki on nimetatud teatavaks joogaks. Nii on III peatükk “Karmajooga” ehk “Tegudejooga”, mis tähendab ühendumist sel teel, et tegude vilju ei ihaldata; XVI peatükk kannab nimetust “Kolme loomujoone erinevuse jooga”, mida tuleb mõista nii, et erinevuse nägemise teel ei samastata end enam loomujoontega, mis annabki võimaluse ühendumiseks. Jooga tähendus on kahjuks Läänemaailmas mõneti deformeerunud. Eestiski on ju inimesi, kes “tegelevad joogaga” või “praktiseerivad joogat”. Tegelikult ei saa joogaga tegeleda. Ma pole kohanud ühtki sanskriti teksti, kus räägitaks joogaga tegelemisest. See on lihtsalt üks näide sellest, kuidas Euroopa (populaarses) kirjanduses moonutatakse sanskriti terminite mõtet ja antakse neile väär tähendus. Sest see, mida meil nimetatakse “joogaga tegelemiseks”, on hoopis teatud keha-, hingamis- või mõne muu harjutusega tegelemine, mille abil võib-olla jõutakse joogasse. Jooga ehk rakendumine ehk ühendumine on tegelikult pigem millestki vabanemine kui millegagi tegelemine: väärarvamustest vabanemine, kiindumustest vabanemine, emotsioonidest vabanemine. Kuid vabanemise kõrval ka saadakse midagi: teadmist, mõistmist ja mõistust. Kahjuks on meil ikka veel küllalt laialt levinud väärarvamus, nagu oleksid India õpetused irratsionaalsed ja mõistust millekski madalamaks pidavad. Hoopis vastupidi, niisugust mõistuse väe ülistamist, nagu seda kohtab paljudes sanskriti tekstides, pole ma kusagil näinud, ning suurimad tunnete ja instinktide järgi elamise apostlid on elanud Euroopas.

“Bhagavadgītāski” kutsutakse vabanema sellest, mida meie nimetame tunneteks ja instinktideks. Tõsi küll, pühendumust (*bhakti*) peetakse võib-olla mõistusest ülemaks, kuid see pole mitte pime või kirglik viskumine millessegi teadmatusse, vaid tark ja täiesti mõistuspärane jooga. Isik, kes viibib joogas ehk rakendab joogat, on joogi (*yogin*).

42-46. Siin on esitatud Veedade kriitika.

42. **Veedad** (*veda* - ‘teadmine’) on -II a.t. lõpul ja -I a.t. algul loodud pühad raamatud. Neist vanim ja autoriteetsem on Rigveeda (*rgveda*).

43. **Himurad hinged** - mõeldud on ilmselt braahmaneid, kes sooritavad Veedade ettekirjutatud ohvrituaale. **Taevas** - Taevane taassünd on eriti heade tegude tulemusena küll võimalik, kuid Krišnale ei ole see ülim eesmärk, sest ka taevas kuulub sansaarasse.

45. **Kolm loomujoont** - vt. XIV, 5. Saa vabaks kahesusest, s.o. meelestatusest, mis jagab sündmused dihhotoomiliselt heaks ja halvaks, hüveks ja kannatuseks, auks ja häbiks, jne.

47. **Tegu** on täpseks vasteks sanskriti sõnale karma. Paraku on Euroopa (eriti pseudo-teaduslikus) kirjanduses karmat hakanud tarvitama *karmaphala*, s.t teovilja tähenduses. Kui näiteks oma eluga rahul ollakse, siis öeldakse: “Mul on hea karma”, kuigi peaks ütleva: “Mu karma (s.o teod) on kandnud head vilja, andes mulle hea elujärje.” Veel hullem on aga, kui karmat samastatakse saatusega ja ettemääratusega. Et karma on tegu ja et tegija maitseb vastavalt tegudele kas häid või halbu vilju, see peaks “Bhagavadgītāt” lugedes küll selgeks saama.

52. **Mida saad kuulda** - Veedasid nimetati Vanas-Indias ka *sruti*’ks, mis tähendab ‘kuulmine’. Seega kutsub nii see kui järgmine šloka ükskõiksele suhtumisele Veedadesse.

54. **Mõistab**. Originaalis esineb *prajñā* ei tähenda mitte niivõrd tarkust kui teadmiste summat, kuivõrd võimet mõista.

58. **Võimete vald** peaks sobima vasteks sanskriti sõnale *visaya*, mis tähendab valda, ala, mõjusfääri. Seoses võimetega tähendab *visaya* seda, millega antud võime välisilmas seostub. “Gītās” räägitakse vaid viie esimese võime valdadest - vt. ka kommentaari II, 8 juurde. Nii on nägemise vallaks valgus, värvid ja kujud, kuulmise vallaks helid jne.

70. Juurdevoolavad veed ei avalda merele mingit mõju. Niisamuti ei tohi ihad inimestele mõju avaldada.

72. **Brahmaseisund** - samastatus Brahmaga. Nirvaana (*nirvāna*) otsetõlkeks on ‘vaibumine’ ning see tähendab ülimesse seisundisse jõudmist, antud juhul ühendust Brahmaga ehk samastumist Brahmaga.

III peatükk,

milles Krišna õpetab Ardžunale, et vajalikke tegusid on vaja teha kiindumustest vabana (1-8), et ohvreid on vaja tuua (9-16), et ka targad ja isegi kõrgeim jumal tegutsevad (17-24), nii et on vaja õppida targalt tegutsema (25-35), mis tähendab eelkõige iha hävitamist (36-43).

4. **Eraldub**. Eraldumisest (*samnyāsa*), nagu “Gītā” seda mõistab, on pikemalt räägitud XVIII peatükis.

6. Vt. kommentaari II, 8 juurde.

7. **Kiindumatus** (*asanga*) on seisund, mis “Bhagavadgītā” järgi avab võimaluse Ülimani jõudmiseks. Kasutatakse ka sünonüüme: köitmatus, kammitsematus, taklematus jt.

10-16. Siin “Gītā” justkui aktsepteeriks Veedadel põhinevat ohvrituaali, kuid muidugi ei unustata otsekohe mainimast (17-18), et on inimesi, kellele see ei ole vajalik.

26. Siin avaldub india õpetustele nii iseloomulik sallivuse põhimõte: inimesed, kes ei saa aru sellest või teisest õpetusest, tuleb lihtsalt rahule jätta. Üheainsa õpetuse vägivaldne pealesurumine kõigile viitab lihtsalt sõgedusele.

28. Vt. kommentaari XVI, 5 juurde.

30. **Ülim Mina** (*adhyātma*) ehk **Kõrgeim Mina** (*paramātman*) on brahmanismiga hinduismiga seotud õpetustes üheks olulisemaks mõisteks ja tähistab seda, mis kaduvad ja hävivas olendis on kadumatu ja hävimatu. Väga tihti kasutatakse samas tähenduses ka prefiksita vormi *ātman*, mis aga muide on ka üsna tavaline sõna tähendusega 'ise': Erinevates käänetes on *ātman*'i vasteteks näiteks 'enese', 'eneses' jne. Sõna *ātman* igas lauses *adhyātma*'ga võrdsustada ei ole õigustatud. Isegi budistlikes tekstides esineb sõna *ātman* sageli tavakeelses tähenduses, kuigi budismi tuntakse 'mitte-ise' (*anātman*) õpetusena, mis eitab hävimatu ja kadumatu Ülima Mina olemasolu. Ilmselt ka "Bhagavadgītā" ei kuuluta nii selgepiirilist õpetust *ātman*'ist, nagu teevad varem kujunenud Upanišadid ja hiljem tekkinud filosoofilised õpetused, vaid pigem püüab otsida seda, mida see saladuslik sõna 'ise' ikka tähistab.

35. Öeldu mõte on, et kunagi ei tohiks teisi matkida, vaid ikka käituda tuleb omaenda sünnipära ja ühiskondliku seisundi kohaselt.

37. **Erutus** (*rajas*) vt. XIV, 5.

38. **Seda** - s.t. Teadmist.

41. **Teadmine** (*jñāna*) on "Gītā" olulisemaid termineid, tähendades eelkõige terviku teadmist-tunnetamist-äratundmist. Tihti kasutatakse *jñāna* kõrval ka teist sõna - *vijñāna*, mis tähendab osa või üksiku tundmist (eesliide vi- viitab eristamisele) ja mille ma olen tõlkinud mitmuses - **teadmised**. Vedaanta filosoofias tähendab *jñāna* "loomujoonteta Brahma", s.o jumal-absoluudi tunnetamist, *vijñāna* aga "loomujoontega Brahma", s.o Brahma kui jumalisiksuse tunnetamist. "Bhagavadgītā" lugemisel pole aga sellel tähtsust, kuna too on ju hoopis Višnu-Krišna kultust põhjendav teos. Küll tuleks mees pidada, et *vijñāna*'l on tavaelus vajaliku teadmise kõrvaltähendus, aga eks sama ole ka eestikeelses vastel.

43. **Tema** - Ülim Mina (*adhyātma*).

IV peatükk,

milles Krišna viitab iseenele kui Kõrgeimale Jumalale (1-15) ning räägib kiindumatust teadmisest (16-23), ohvrite erinevusest (24-33) ja Teadmise väest (34-42).

2. **Rišid** (*rsi*) muistsed targad; **kuninglikud rišid** - kšatrijate seisusest pärit rišid.

6. **Loomus** ja loodus on eesti keeles paraku kaks sõna ja sellepärast on meil raske mõista, et ladina (*natura*), inglise (*nature*), saksa (*Natur*), vene (*природа*) ja veel paljudes muudes keeltes saab toime tulle ka ühe sõnaga, mis mõnes filosoofilises õpetuses tähistab ka üht jagamatut mõistet. Nii tähendab ka sanskriti prakṛti nii loomust kui ka loodust. Tõlkides olen ma eranditult kasutanud vastet 'loomus' (lugeja peaks aga nii mõnelgi puhul arvestama, et see tähendab ka loodust), sest "Bhagavadgītā" ei esita mitte dualistlikku saankhja filosoofiat, mille puhul oleks ilmselt prakṛti vastena parem kasutada 'loodust'.

10. **Askees** (*tapas*) ei tähenda "Gītās" lihasuretamist, vaid pigem innukat püüdlemist Ülima poole. Ka Teadmine on askees.

11. "Gītā" arvates on kõik jumalad Višnu-Krišna manifestatsioonid ja järelikult ka kõik kultused tegelikult Krišna kultused. Seega kuulutab "Bhagavadgītā" inklusiivset ja kõike aktsepteerivat, mitte aga eksklusiivset õpetust.

12. Jälle vihje Veedadele, mille põhisiks on ju erinevatele jumalustele sooritatavate ohvirituaalide kirjeldused. "Gītā" aktsepteerib seda, kuid teeb järelduse, mida võib mõista mitmeti.

16. Eeposte ajal *kavi* ei tähendanud veel luuletajat selles mõttes nagu klassikalisel ajastul, vaid Veedade hümnide autorit - ettekuulutajat, millest siis tõlkevastena prohvet.

19. **Õpetatu**. Pandita (hindi keeles *pandit*) tähendab väga haritud, kauaõppinud inimest, õpetlast. Tiitel on kasutusel praegugi, näiteks kandis seda Jawaharlal Nehru.

22. **Kahesus** vt. kommentaari II, 45 juurde.

23-33. Siin on kirjeldatud kõige erinevamaid ohvreid. Krišna püüab Ardžunale selgeks teha, et ohvrit tuleb mõista laiemalt, kui Veedad seda ette näevad: ohvritoomist tuleks näha kogu elus ja kõigis selle toimingutes. Selline arusaam kujunes hilisemas hinduismis määravaks.

24. Ohverdamise puhul on kõik sellega seotu Brahma (s.o jumal-absoluudi) avaldumisvormid.

25. **Mõned joogid** - need, kes täidavad Veedade ettekirjutisi. Teised - filosoofilise kalduvusega müstikud, kes loobuvad rituaalidest ja pühenduvad vaid Brahmale.

26. **Mõned** ohverdavad oma võimeid, nii et vabanevad täielikult välisärrituste tajumisest, teised aga tajuvad vaid välismaailma, ei ole sellesse aga kiindunud.

27. **Mõned**, s.o arutlusejooga pooldajad, püüavad täielikult eralduda tegudest.

Hingus ehk praana (*prāna*) on ülim eluprintsiip, mis eristab elusat elutust. Kuna hingus on eelkõige seotud hingamisega, siis arvatakse, et hingamise reguleerimisega saab praanat kontrollida ja suunata. "Bhagavadgītā" eristab kahesugust hingust: sissehingust (*prāna* kitsamas tähenduses) ja väljahingust (*apāna*).

28. Öeldu mõte pole mitte selles, et joogast, Teadmisesest jne. tuleb loobuda, vaid hoopis vastupidine: ohver on nende olemasolu.

29. **Mõned** - need, kes teostavad *prānāyāma*'t (hingamiskontroli). Vt. ka kommentaari IV, 27 juurde.

31. **Ohvrijääginektari** maitsjad on ilmselt need, kes näevad kogu elus ohvritoomist.

33. **Teadmiseohver** - s.o Teadmise olemasolu.

V peatükk,

milles Krišna põhjendab arutluse- ja tegudejooga ühetaolisust (1-6) ning kirjeldab joogit (7-12), kes ühendab nendega veel ka teadmise- (13-26) ja mõtlusejooga (27-29).

1. **Tegevusest eraldumise** all on mõeldud arutlusejoogat, jooga all tegudejoogat.

3. Nagu näha, tähendab "Gītās" ka **erak** (*samnyāsin*) midagi muud, kui lihtsalt inimestest eemale tõmbunut.

11. **Meelega** pole siin mitte määrsõna, 'kogemata' vastandmõiste, vaid kaasütlev käänne sõnast 'meel' (sanskritis *manasā* - instrumentaal sõnast *manas*).

13. **Üheksaväravaline linn** - keha, milles muistsed indialased loendasid üheksa avaust.

14. **Maailma Valitseja** all on siin ilmselt mõeldud Brahmat, sest veel ei ole Krišnat Brahmast ülemaks kuulutatud.

18. **Koerasööja** - seisusteväline inimene, kes on sündinud ebaseadmuslikust abielust. (Vt. ka kommentaari I, 41 juurde). Nagu näha, ei astu "Gītā" välja seisusliku süsteemi vastu, kuid kuulutab võrdset suhtumist kõigisse inimestesse (ja üldse kõigesse elavasse).

24. **Saab Brahmaks** - leiab samasuse Brahmaga.

VI peatükk,

milles määratletakse joogit (1-4) ning innustatakse teda kõrgemale tõusma (5-10). Selle vahendiks on kõiges ühte nägema õpetav meditatsiooni- ehk mõtlusejooga (11-32) ja selleni jõudmiseks tuleb end ohjeldada (32-36); lõpuks tehakse juttu joogast äralangenust (37-44) ja soovitatakse joogiks saada (45-47).

1. Kuigi "Bhagavadgītā" ei pea Veedade ettekirjutatud ohvrituaale ülimaks teeks, ei näe ta mingit erilist vägitegu ka nendest loobumises.

5. Inimene peab ka ise vaeva nägema, mitte ainult jumalaarmu peale lootma.

8. **Rakendunu** - Sõna 'jooga' tuleneb verbijuurest *yuj*. "Gītās" esineb mitmeid selle vorme, nagu näiteks *yukta*, millega antud juhul ongi tegemist. Rakendunu on sisemiselt integreerunud ja Ülimaga ühenduses olev isiksus.

9. **Saadhu** (*sādhu*) tähendab otsetõlkes 'sihipärane', hinduismi terminoloogias on see aga 'pühak', 'õige', 'hea'. Viimast tõlkevarianti kasutasin IV, 8.

11. **Iste** on sanskriti keeles aasana (*āsana*). Hiljem kui hatha-jooga üha rohkem võimust võttis, sai aasana ka 'asendi' tähenduse, milles hatha-joogi peab kestvalt viibima. "Bhagavadgītā" on aga vähe kui üldse pistmist hatha-joogaga ja selle asenditega: aasana tähendab seal vaid istet.

14. *Brahmacaryā* otsetõlge on 'brahmalik eluviis', see aga seisneb eelkõige **kasinuses**.

15. Krišna hakkab juba väitma, et ülimalt jumalaks pole mitte Brahma, vaid tema.

32. **Kes iseene põhjal näeb** - s.t., kes mõistab, et tema põhiolemuseks on Kõrgeim Mina.

38. **Mõlemast** - tavalisest elust ja joogast.

40-44. Siin väidetakse, et ka see, kes hetkekski on joogat rakendanud, ei lange enam päris alla.

40. **Seal** - pärast surma.

44. **Sõnabrahma** (*sabdabrahma*) tõlgenduses erinesid juba vanad india kommentaatorid: mõned pidasid selleks Veedasid, teised püha silpi OM.

VII peatükk,

milles Krišna räägib oma kahesugusest loomusest (1-6) ning väidab, et kõik on temast (7-12), nii ka sõgedus (13-15); edasi tehakse juttu nendest, kes Krišnat austavad (16-19), siis nendest, kes kummardavad teisi jumalaid (20-23), sest sõgeduses ei mõista nad Krišna ülimalt olekut (24-27), ja lõpuks jällegi Krišna austajatest (28-30).

2. **Teadmine ja teadmised** - vt. kommentaari III, 41 juurde.

4. **Loomus** - vt. kommentaari IV, 6 juurde.

12. Vt. XIV, 5.

14. **Nähtumus** - see Euroopa filosoofias kasutusel olev termin paistab üsna sobivat india õpetuste ühe olulisema mõiste *māyā* vasteks, kuigi eri koolkondade esindajad on seda erinevalt tõlgendanud.

VIII peatükk,

milles Krišna vastab Ardžuna küsimustele Brahma jms. kohta (1-4), edasi räägib sellest, kuhu jõutakse vaid ääretu pühendumusega (5-22), ning kirjeldab heledat ja tumedat teed (23-28).

3. **Iseloom** (*svabhāva*) - iseene loomus.

4. **Ülim Ohver** - jumala ilmumine inimese kujul on ülim ohvriakt (mis muidugi peab ka inimesi ergutama ohvrimeelselt elama).

10. **Kulmude vahele**. Viide tantristlikkudest tekstidest tuntud *ājñā-cakra*'le. Tantrismis (ja ka hatha-joogas) tuntud meetoditele viidatakse ka 12. šloka.

12. **Väravad** - meeelundid.

13. OM-silpi peetakse Brahma kõige lühemaks nimetuseks (vt ka XVII, 23)

16. **Brahmailm** - kõrgeim taevastest, mis kõik alluvad samuti hävimisele ja taastekkimisele.

17. **Brahmaapäev** (ehk kalpa) - periood, mille kestel maailm eksisteerib; **Brahmaöö** - aeg, mil maailma ei ole. **Ajastu** kestvus on 4 320 000 aastat, sanskriti tekstis esineb *yuga*, mõeldud on aga ilmselt *mahāyuga*'t - suurt ajastut.

24. **Kuus kuud**, mil päike liigub põhja poole - aeg talvisest pööripäevast suvise pööripäevani.

25-26. Kes on lugenud “Daodejingi” ja tunneb selle terminoloogiat, ning teab, kuivõrd taoistid on kiindunud kuusse ja kuuvalgusesse, mõistab, et ‘tume tee’ viitab taoismile analoogilise õpetuse esinemisele ka Indias. Nendest erinevatest teedest tehakse juttu ka “*Tšhāndogja-upanišadis*”.

IX peatükk,

milles Krišna räägib enese ja olendite vahekorra (1-10), võrdleb demonlikke ja jumalikke (11-15), väidab, et tema on kõik ja kõiges (16-19), ning kirjeldab, kuhu jõuavad need, kes austavad jumalaid (20-25), ja need, kes austavad teda (26-34).

2. **Teadus**. Seda vastet kasutasin vidyā tõlkimiseks, mis tähendabki (põhiliselt praktilise kallakuga) teadmiste kogumit.

7. **Aegkond** (*kalpa*) = Brahmaapäev.

9. **Kütkestama** - see sõna, mis tähendab ju ‘kütketesse panema’ sobib samuti suurepäraselt sanskriti tekstide tõlkimisel.

12. **Deemonlik loomus** - vt. XVI peatükk.

17. **Rigveeda, Sāmaveeda ja Jadzurveeda** - kolm vanimat Veedat.

20. **Sooma** - ohvritalitustel joodud püha jook, mis ilmselt oli valmistatud punasest kärbseseenest. Pälvimused (*punya*) - heade tegude tulemusel saadud teened, tänu millele on võimalik uuesti sündida paremates tingimustes. **Jumalatevürst** - jumal Indra, Veedade peajumal.

21. **Kolmikseadmus** - mõeldud on kolme Veedat: Rig-, Sāma- ja Jadzurveedat.

X peatükk,

milles Krišna kirjeldab ennast kui Suurt Isandat (1-7) ja lubab Teadmisevalgust temale pühendunutele (8-11) ning pärast seda, kui Ardžuna on palvega tema poole pöördunud (12-18), kirjeldab oma ilminguid (19-42).

6. **Minu meel on loonud...** - Krišna väidab, et tema on loonud kõik olulised persoonid, keda on nimetatud eeposte eelse ajastu mütoloogias.

21. **Aaditjad** (*āditya*) on jumalanna Aditi kaheksa poega, kes personifitseerivad looduse erinevaid aspekte. Erinevates teostes peetakse nendeks erinevaid jumalaid. **Marutid** - Indrale alluvad tormijumalused.

23. **Rudrad** on jumalused, kes alluvad Šivale, kelle üheks nimeks on samuti Rudra. **Jakšad** on head haldjad, kes elavad metsades, aasadel ja põldudel. Et nad võivad hea kõrval inimestele ka halba teha, siis peeti vajalikuks neile ohvreid tuua. **Rakšasad** on üldiselt kurjameelsed pooljumalad, kes eriti metsades kiusavad erakuid. **Rikkuse Isand** - rikkusejumal Kubera. **Vasudeks** kutsutakse jumalaid, kes alluvad tulejumal Agnile.

25. **Ühesilbiline** - OM. **Loitsuohver** - loitsude (*mantra*’te) retsiteerimine.

26. **Gandharvad** - müütilised taevased muusikud.

28. **Vadzra** (‘välgunool’) oli algselt jumal Indra relv, hiljem sai see nii hinduismis kui ka budismis vabanemise sümboliks. **Soove täitev lehm** (*kāmaduh*) - müütiline lehm, kelle piima joomine täitvat kõik soovid.

29. **Naagad** - müütilised maokehaga ja inimpeaga olevused.

30. **Daitjad** - rühm jumalatega vaenutsevaid deemoneid, kellest vaid Prahlāda austas Višnut.

33. **A** on ka india tähestikes (millest tuntuim on devanagaari) esimene täht. **Dvandva** (‘paar’) - kopulatiivne liitsõna (eesti keeles näiteks ‘aegruum’).

34. **Naistes** - kõigi järgnevate sõnade vasted on sanskriti keeles naissoost. Neid võib aga mõista ka kui jumalannasid, kes personifitseerivad vastavaid nähtusi.

35. **Gājatrī** - värsimõõt Veedades.

XI peatükk,

milles Ardžuna palub Krišnal näidata tema jumalikku kuju (1-4), ning Krišna annab Ardžunale taevaliku silma (5-8), mille abil see näeb Kõiksusekuju (9-34); järgnevalt pöördub Ardžuna Krišna poole ülistusega (35-46) ning Krišna väidab, et temani jõutakse vaid pühendumuse läbi (47-55).

12. **Mahaatmaks** (*mahātman* - 'suurehingeline') nimetatakse väga kõrgele tasemele jõudnud inimest, sellega pöördutakse ka Krišna ja teiste jumalate poole.

17. **Kroon, sau ja ketas** - jumal Višnu traditsioonilised atribuudid.

22. Enamiku siin esinevaid mütoloogiliste nimetuste kohta vt kommentare X peatüki juurde. **Saadhjad** - ohvrirituaalidega seotud pooljumalad; **višavad** - rühm jumalusi; **uušmapad** - esivanemate vaimud.

25. **Aegade lõpu tuli** - *kalpa* lõpul maailma hävitav tuli.

26. **Kutsari poeg** - Karna.

33. **Vasakukäeline**. On võimalik ka teine tõlgendus: vasakul asuv.

39. **Ürgvanaisa** - see, kes olevat olnud enne Brahmat või Pradzāpatit.

46. **Neljakäeline kuju** - Višnut kujutatakse tavaliselt neljakäelisena.

XII peatükk,

milles Krišna põhjendab pühendumusejoogat (1-12) ja kirjeldab temale pühendunuid (13-20).

3. **Tipulasuv** - see, kes seisab nähtumuse kohal.

5. **Palju raskem** on astuda ühendusse Jumal-Absoluudiga kui Jumal-Isiksusega.

7. **Surmaringkäigu ookean** - sansaara.

12. **Mõtlemine**. Originaalis esinev *dhyāna* tuleneb verbijuurest *dhyai*, mis tähendab 'mõtlemine'. Inglise keele eeskujul, kus selle vastena kasutatakse keeleajalooliselt põhjendatult ladina keelest pärinevat sõna meditation, on samasugune tendents ka eesti keelde ilmunud sõna 'meditatsioon' kujul. Arvan, et vähemalt sanskriti tekstide tõlgetes peaks püüdma läbi ajada ilma niisuguste võõrsõnadeta.

XIII peatükk,

milles tehakse juttu põllust ja põlluharijast (1-18) ning selgitatakse, mida tuleb mõista loomuse ja isiksuse all (19-34).

1. **Põld** (*ksetra*) ja **põlluharija** (*ksetrajña*) - eelistan neid vasteid teistele võimalustele: väli ja väljateadja.

4. **Brahmasuutrad** - ilmselt ei ole siin silmas peetud Bādarājana "Brahmasuutrat", mis on loodud tunduvalt hiljem kui "Bhagavadgītā", vaid pigem Upanišadisid ja mõningaid teisi enne "Gītāt" loodud tekste.

5. **Ürgollused** - maa, vesi, tuli, õhk ja ruum (*ākāsa*). Üksteist võimet - vt. kommentaari II, 8 juurde.

19. **Loomus ja isiksus** - mõeldud on eelkõige Kõrgeimat Loomust ja Kõrgeimat Isiksust, kuid mitte ainult... (Vt. ka kommentaare II, 15 ja IV, 6 juurde). Algujeta - saankhja koolkonna pooldajad väidavad, toetudes just sellele šlokale, et ka "Gītā" pooldab dualismi: mõlemad, nii *prakṛti* kui ka *puruṣa* on võrdsed. Võib-olla juhib see šloka niisugusele mõttele, "Gītāst" tervikuna selgub aga ikkagi, et *prakṛti* kuulub *puruṣa* juurde.

28. **Ei kahjusta iseennast iseenesega** - Kõigis asuv Ülim Mina on üks ja seesama, järelkult tähendab teise kahjustamine ka enese kahjustamist.

30. **Põhinevad ühel ja samal** - Kõrgeimal Minal.

XIV peatükk,

milles Krišna selgitab kolme loomujoone erinevust (1-18) ja räägib, kuidas loomujooni ületada (19-27)-.

3. **Brahma** on siin kesksost, mis puhul teda tavaliselt vaadeldakse kui ebaisikulist absoluuti.

5. **Loomujooned** - Sanskriti *guna* tähendab 'nöörikiud', *prakṛter--guna* on seega 'loomukiud' ehk 'loomuomadus' ehk 'loomujoon'. Loomujooni on kolm: *sattva*, *rajas* ja *tamas*; igas olendis on üheaegselt olemas kõik need kolm, kuid domineerib üks. Kuigi inimene peaks selletõttu võtma loomujooni kui "objektiivset reaalsust ja paratamatust", on selles kontseptsioonis ka hinnanguline moment: *sattva* on kõige parem, *tamas* kõige halvem, seetõttu on eelistatav *sattva* ülekaal. Sansaarast vabanemine tähendab aga kõikide loomujoonte ületamist. *Tamas*'ele eestikeelse vaste leidmine ei valmistanud erilist raskust: see on 'pimedus' nii otse- kui ülekantud mõttes (kaasaarvatud 'vaimupimedus'). *Rajas* tähendab algselt tolmuühend, mis on püsiv ja viskleb sinna-tänna, ülekantud mõttes aga seisundit, mida iseloomustab aktiivsus ja kirglikkus, kuid samuti järelemõtlematus, erutatud ja püsivus ning on hinnatud mõnel määral negatiivselt. Sellest siis tõlkevaste 'erutus'. Kõik kolm esinevad ka omadussõnalisel kujul täiendina.

14. **Kehakandja** - s.o. Kehastuja, Kõrgeim Mina.

XV peatükk,

milles Krišna võrdleb sansaarat ja sellest vabanemist viigipuuga ja viigipuu maharaiumisega (1-6), kirjeldab omaenda osakest, mis toimib elavate ilmas (7-11), oma ilminguid (12-15) ning hävivat ja hävimatut isiksust (16-20).

7. **Kuuendana ka meele** - vt kommentaari II, 8 juurde.

14. **Sisse- ja väljahingus** - vt kommentaari IV, 27 juurde.

Seedin neljasugust toitu - st näritud, närimata, lakutud ja joodud toitu.

15. **Vedaanta** (*vedānta*) tähendab 'Veedade lõpp' ning see on Veedade järgse kirjan- duse üldnimetus, mille viimaseks esindajaks on Upanišadid; ka koolkond india filosoofias.

XVI peatükk,

milles räägitakse jumalikkudest (1-3) ja deemonikkudest olenditest (4-20) ning kutsutakse vabanema kolmest põrguvärvast (21-24).

9. **Vaatekohtlus**. *Drsti* tähendab tegelikult vaadet, vaatekohta. Et sellel on aga juures piiratud nägemise varjund (tõeline nägemine on *darsana*), siis peaks selline väike sõnamäng siin sobima.

12. **Vääralt teel** - s.o viisidel, mida ei ole šaastrates (vt. XVI, 23) ette nähtud.

23. **Šaastrad** (*sāstra*) - põhiliselt Veedade järgsel perioodil loodud õpetusraamatud, mis käsitlevad kõige erinevamaid küsimusi. Tõlkevasteteks võivad olla 'õpik' (seda kasutasin peatükkide kolofonis esineva *yogasāstra* tõlkimisel - Joogaõpik), 'traktaat', 'käsiraamat' vms.

XVII peatükk,

milles kirjeldatakse kolmesugust usku (1-6), toitu, ohverdamist, askeesi ja annetamist (7-22) ning selgitatakse, mida tähendab OM TAT SAT (23-28).

4. **Preetad** (*preta*) - surnute vaimud, viirastused, kes ei suuda vabaneda kiindumusest eelmisesse elusse ja vaevlevad seepärast rahuldamata emotsioonide käes.

6. **Ürgollused** - vt kommentaari XIII, 5 juurde.

19. **Sansaara** (*samsāra*) pidev ümbersündide ringkäik, millest on võimalik vabaneda erinevate meetodite abil.

24. **OM** - püha silp, mis esineb esimest korda Upanišadides. Sanskriti grammatikud on vaadelnud häälikut 'o' kui diftongi, mis teoreetiliselt kujutab endast 'a' ja 'u' ühendust. Sel-
lejärgi on seda silpi ladina tähtede abil translitereeritud ka kui AUM.

25. **TAT** - samuti püha silp, millel erinevalt OM-ist on tähendus ka tavakeeles - 'too'. Upanišadidest on tuntud lause TAT TVAM ASI ('too sina oled'), kus TAT ('too') sümboliseerib Brahmat ja TVAM ('sina') Ülimat Mina.

26. **SAT** - täpne tõlkevaste on 'olev', 'tõeline'.

28. **Asat** (eitusprefiks *a+sat*) tähendab 'mitteolev', 'mittetõeline'.

XVIII peatükk,

milles tehakse juttu eraldumisest ja loobumisest (1-12), tegudest ja tegijast (13-18), erista-
takse kolme tüüpi teadmist, tegijat, mõistust, kindlameelsust ja õnne (19-40), räägitakse, kui-
das jõuda täiusele (41-49), kuidas saada Brahmaks (50-54), kuidas pühendunult tegusid teha
(55-66), ning mida annab "Gītā" lugemine, uurimine ja levitamine (67-78).

1. **Eraldumine** (*samnyāsa*) ja loobumine (*tyāga*) on mõnevõrra eri varjundiga mõis-
ted, mida tuleb ka "Bhagavadgītā" lugemisel arvestada.

34. **Seadmus** (*dharma*), kasu (*artha*), nauding (*kāma*), on kolm komponenti, mis taga-
vad "inimväärse elu" ühiskondlikul tasandil, kui neid arvestatakse võrdselt. "Gītā" ideaal on
aga neljas: vabanemine (*mokṣa*), mis tähendab eraldumist kolmest esimesest (seepärast räägib
Krišna hiljem kõigi seadmuste hülgamisest).

63. **Tee nagu soovid** - nagu teisedki india õpetused, jätab ka "Gītā" valiku tegemise
õiguse inimesele endale.

67. **Askees** - selle kohta vt XVII, 14-17.

Lisaks veel lühike kokkuvõte sellest, mis juhtub eepose järgmistes raamatutes (neid on
"Mahābhāratas" kokku kaheksateist). Ardžuna hakkas võitlema. Lahingu oli äge ja kestis ka-
heksateist päeva. Kõik Kauravad said surma, Pāndava vennad ja Krišna jäid aga ellu.
Judhištthirast sai vägev raadža. Ta valitses mõnda aega, siis loobus troonist Ardžuna pojapoja
Parīkṣiti kasuks, kes oli ainuke ellujäänud noorema põlvkonna Pāndava. Seejärel eraldusid
vennad Himaalaja mägedesse, kust tõusid jumalate valda.

Nimeseletusi

Tundub, nagu oleks “Bhagavadgītās” väga palju nimesid. Tegelikult esineb enamik neist vaid I peatükis, sellepärast ei ole mingit vajadust neid meelde jätta, sest see ei anna midagi teose mõistmiseks. Palju nimesid esineb ka X peatükis, kuid seal on mõte lihtne - kõikides gruppides kõige olulisem, parem või väljapaistvam on Krišna. Krišnal, Ardžunal ja mõnel teisel on ka hüüdnimesid. Suurem osa neist on tõlgitud, tuntuimad aga, nagu Govinda, Hari, Jādava, Kešava, Kirīti, Vāršneja ja Vasudeva on jäetud tõlkimata. Et enamikul (aga mitte kõigil) sanskriti nimedel on ka tähendused, siis alljärgnevalt on esitatud needki.

Abhimanju - Ardžuna ja Subhadra poeg.

Agni (‘tuli’) - tulejumal.

Airāvata - neljakihvaline valge elevant, Indra sõiduvahend.

Ananta (‘lõpmatu’) - naagade valitseja Šeša epiteet.

Ardžuna (‘valge’) - Pāndu kolmas poeg, kelle vestlust Krišnaga kirjeldab “Bhagavadgītā”.

Arjamaan - aaditjate hulka kuuluv jumal.

Asita (‘tume’) - legendaarne tark, keda peetakse Veedade mitme hünni autoriks.

Ašvatthāman (‘hobusejõuline’) - Drona poeg, kes oli sõjas Kauravate liitlane.

Ašvinid (‘hobusetalised’) - jumalatepaar, koidu ja hämariku personifikatsioonid.

Bhagavat - jumalate, pühakute, suurte õpetajate jne epiteet. Sõna tähendus asub kusagil meie isanda, pühaku, õnneliku, õndsas, austatu, osaduses oleva ristumiskohal. “Bhagavadgītā” Bhagavat on Krišna.

Bharata (‘kandja’) - 1. Muistne valitseja, Kuru isa ning Kauravate ja Pāndavate esivanem. 2. Aarjalaste hõimuliit Veedade ajastul.

Bhārata (‘Bharata järglane’) - hüüdnimi, millega pöörduti kõigi Pāndavate ja Kauravate poole; on ka tänapäeva India ametlikuks nimetuseks (hindi keeles Bhārat).

Bhīma (‘kohutav’) - Pāndu teine poeg.

Bhīšma (‘hirmuäratav’) - Dhritarāštra ja Pāndu onu ning Kauravate ülemjuhataja.

Bhūrīšravas - Somadatta poeg, võitles Kauravate poolel.

Bhrigu (‘kiirgav’) - legendaarne tark, Veedade mitme hünni autor.

Brahma - brahmanismis jumal-absoluut, kelle ühtsust “individuaalminaga” väidavad Upanišadid. Hilisema hinduismi kolmainsuses (Brahma-Višnu-Šiva) jumal-looja.

Brihaspati (‘palveisand’) - ohverduste jumal.

Brihatsāman (‘palvehümn’) - üks Sāmaveeda hümn.

Devala (‘jumalik’) - legendaarne tark, paljude Veeda hünnide autor, mõnede allikate järgi Vjāsa õpilane.

Dhrištadjumna - Drupada poeg, Pāndavate liitlane.

Dhritarāštra (‘kindel riik’) - Kuru riigi pime raadža, Pāndu vanem vend, kellele Sandžaja kirjeldab tema poegade (Kauravate) ja Pāndu poegade (Pāndavate) vahelist võitlust.

Draupadī - Drupada tütar, oli Pāndavatega poliandrialises abielus.

Drona - Pāndavate ja Kauravate sõjakunsti õpetaja, võitles Kauravate poolel.

Drupada (‘puusammas’) - Pantšāla riigi valitseja, Dhrištadjumna ja Draupadī isa ning Pāndavate äi.

Dzajadratha (‘võiduvanker’) - Sindhu raadža ja Dhritarāštra ainukese tütre mees, Kauravate liitlane.

Dzanaka (‘tekitaja’, ‘isa’) - Videha raadža.

Durjodhana (‘raskelt võidetav’) - Dhritarāštra vanem poeg; tema ässitusel puhkes Kauravate ja Pāndavate vaheline sõda.

Govinda ('lehmaleidja') - Krišna hüüdnimi.

Hari ('helekollane') - Krišna (ja ka Višnu) hüüdnimi.

Ikšvāku ('suhkruroolane') - Manu poeg ja Ajodhjā raadža, Päikesedünastia rajaja.

Jādava ('Jadu järglane') - hõimu nimetus. Kuna Krišna kuulus sellesse hõimu, siis on Jādava ka tema hüüdnimi.

Jadzurveeda - kolmanda Veeda nimetus, milles kirjeldatakse ohvrirituaalide sooritamist.

Jama ('ohjeldaja') - surmajumal.

Judhāmanju ('võitlusind') - prints Pantšala hõimust, Pāndavate liitlane.

Judhištira ('võitluses kindlameelne') - Pāndu vanim poeg ja õigusjärgne trooninõudleja.

Jujudhāna ('võitlushimuline') - Jādava raadža Sātjaka poeg, võitles Pāndavate poolel.

Kandarpa ('lembus') - armastusejumal.

Kapila ('ruuge') - legendaarne tark, kes olevat pannud aluse saankhja süsteemile.

Karna ('kõrv') - Prithā ja päikesejumala Sūrja poeg, kes sündis enne Prithā abiellumist Pānduga, seega Pāndavate poolvend, võitles aga Kauravate poolel.

Kaši - Vārānasī ehk Benarese iidne nimetus.

Kaunteja ('Kuntī poeg') - Pāndu kolme vanema poja hüüdnimi, nende ema oli Kuntī.

Kauravad ('Kuru järglased') - Dhritarāštra pojad, kellest vanim oli Durjodhana.

Kešava ('karvane') - Krišna epiteet.

Kirīti ('pärjatu') - Ardžuna hüüdnimi.

Kripa ('kaastunne') - raadža, Kauravate liitlane.

Krišna ('tume', 'must') - Ardžuna sõjavankrijuht. Jādava hõimust pärit prints. Vasudeva ja Devakī poeg. Krišnat peetakse ka jumal Višnu üheks kehastuseks. Ikonograafias on tema värviks tumesinine.

Kuntī ('kuntilanna') - Prithā hüüdnimi.

Kuntībhodza - Kuntī hõimu raadža, Prithā onu.

Kuru - Pūru soost raadža, Dhritarāštra ja Pāndu esivanem; ka hõimu- ja riiginimetus.

Mādhava ('Madhu järglane') - Krišna epiteet. Madhu ('mesi') oli üks Krišna esiisaid ega ole samastatav demon Madhuga.

Makara - mütoloogiline veeolevus.

Manu ('inimene') - inimsoo müütiline esivanem, Vivasvati poeg. Kuid praegusele inimkonnale aluse pannud Manu on vaid üks mitmest ("Gītā" nimetab nelja Manut, mõned hilisemad allikad räägivad seitsmest ja neljateistkümnest Manust). Iga Manu ajastu (manvāntara) kestvus on 4 320 000 aastat.

Mārgašīrša - kuu, mis vastab meie novembrile-detsembrile.

Maritši ('valgusesähvatus') - marutite juht.

Meru - müstilise kuldse mäe nimetus, mis asuvat maailma keskel.

Nakula ('mangust') - Pāndu neljas poeg.

Narada - legendaarne tark, kes olevat tegutsenud vahendajana jumalate ja inimeste vahel.

Pāndava ('Pāndu järglane') - Pāndavad on Pāndu viis poega: Judhištira, Bhīma ja Ardžuna esimeselt naiselt Prithālt (Kuntīlt) ning Nakula ja Sahadeva teiselt naiselt Mādrīlt. "Bhagavadgītās" eelkõige Ardžuna hüüdnimi.

Pāndu ('kahvatu') - Dhritarāštra noorem vend, kelle pojad - Pāndavad - juhtisid lahingu üht vastaspoolt.

Pārtha ('Prithā poeg') - Pāndu kolme vanema poja hüüdnimi.

Pāvaka ('puhastaja') - tulejumal Agni epiteet.

Pradzāpati ('loodu isand') - jumal-looja hilisveeda ajajärgul, hiljem sulas ühte Brahmaga.

Prahlada ('rõõmupurse') - daitjate (demonite) valitseja Hiranjakašipu poeg, jumal Višnu austaja.

Prithā ('kämml') - Pāndu esimene naine ja kolme vanema Pāndava ema.
Purudzit ('paljuvõitja') - Kuntibhodza vend ja Prithā onu.
Rama ('must') - müütiline raadža, "Rāmājana" kangelane, Višnu kehastus.
Sahadeva ('koos jumalaga') - Pāndu noorim poeg.
Sāmaveeda ('lauluveeda') - kolmas Veeda, mis sisaldab soomaohvrite puhul lauldavaid laule.
Sandžaja ('võidukas') - Dhritarāštrale lahingu kulgu kirjeldanud vankrijuht.
Sātjaka ('õiglane') - Jādava hõimust raadža, Jujudhāna isa.
Skanda ('ründaja') - sõjajumal, Šiva poeg.
Somadatta ('sooma annetus') - Kauravate poolel võidelnud raadža.
Subhadrā ('õnnelik') - Ardžuna teine naine, Abhimanju ema.
Šaibja - Šibi raadža, Pāndavate liitlane.
Šankara ('õilistaja') - jumal Šiva epiteet.
Šikhandin ('karvane') - Drupada poeg, Bhīšma verivaenlane.
Šrī - õnne ja külluse jumalanna. Sõna tähendabki algselt õnne, rikkust, hüve, ilu. Asetatuna jumalate ja inimeste nimede või raamatute nimetuste ette, toonitab see nende kõrget seisundit või pühadust.
Tšekitāna ('mõtlik') - Vrišni soost raadža, Pāndavate liitlane.
Tšitraratha ('kirju vanker') - gandharvade juht.
Ušanas - legendaarne tark, teda peetakse mitmete Veeda hümnide autoriks.
Utššaišravas ('valjult hirnuv') - mütoloogiline hobustekuningas.
Uttamaudzas ('ülitugev') - Pantšāla hõimust raadža, Pāndavate liitlane.
Vainateja ('Vinata järglane') - lindude valitseja Garuda, kellel lendab Višnu.
Vaišvānara ('kõigi inimeste oma') - tulejumal Agni epiteet.
Vāju ('tuul') - tuulejumal.
Vāršneja ('Vrišni järglane') - Krišna hüüdnimi.
Varuna ('kõikehõlmav') - Veedade ajastul taevajumal, eeposte ajastul veejumal.
Vāsava ('Vasu järglane') - Veedade peajumala Indra epiteet.
Vāsudeva ('Vasudeva poeg') - Krišna epiteet.
Vāsuki - müütiline madude valitseja.
Vikarna ('lontiskõrvaline') - Dhitarāštra poeg.
Virāta - Matsja raadža, Ardžuna poja Abhimanju äi.
Višnu - jumal, kelle kehastuseks loetakse Krišnat. Veedades teisejärguline, hilisemas hinduismis aga Brahma-looja ja Šiva-hävitaja kõrval kolmas tähtsaim jumal, kelle funktsiooniks on säilitamine.
Vivasvat ('kiirgav') - tõusva päikese jumal ja Manu isa.
Vjāša - legendaarne tark, kellele omistatakse "Mahābhārata" autorlus.
Vrišni - raadža Jādava hõimust, pani aluse selle hõimu Vāršneja harule, millesse kuulujaid nimetatakse samuti vrišnideks.

Linnart Mäll sai klassikaliste Ida tekstide tõlkijana tuntuks 1970. aastatel, mil tema sulest üksteise järel ilmus kümnekond üksikasjalike kommentaaridega varustatud tõlget. Nüüd algava uue sarja tarvis tuleb need kõik põhjalikult läbi töötada ja parandada. Nii ongi käesolev "Bhagavadgītā" tekst seeläbi omandanud uudse ning hämmastava, kohati otsekui teemantlõikelise puhtuse, selguse ning ilu.

Aivo Lõhmus